

รายงาน

โครงการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping)
ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ระหว่าง

องค์การบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(องค์การมหาชน)

กับ

นางสาวจารุวรรณ แดงบุบผา

สัญญาเลขที่ อพท ๔-๑๘/๒๕๖๔
ลงวันที่ ๑ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๔

คำนำ

รายงานโครงการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนฉบับนี้จัดทำขึ้น ภายใต้การบริหารจัดการโครงการและการให้ความอนุเคราะห์ของสำนักงานองค์การบริหารพัฒนานาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4 (อพท.4) โดยการกำหนดรายการมรดกโดยคนท้องถิ่น ซึ่งมีผลลัพธ์ของโครงการประกอบด้วย แผนที่มรดกวัฒนธรรม แผนที่ท่องเที่ยวบนฐานมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อเสนอแนะด้านแผนการจัดการมรดกวัฒนธรรมและการบูรณาการการท่องเที่ยวในอนาคต

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท้องถิ่นจะได้ใช้ผลของโครงการในการจัดการมรดกวัฒนธรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน พร้อมการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือให้การปกป้องรักษา สืบสาน และสร้างคุณค่า สู่ความยั่งยืนตามเป้าประสงค์ของคนในชุมชนและโครงการ

ขอแสดงความนับถือและความขอบคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ : ที่มาและกระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	1
	ตอนที่ 1 บทนำ	1
2	บทที่ 2 การจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม	2
	ตอนที่ 1 บทวิเคราะห์การทำแผนวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น	9
	ตอนที่ 2 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน	55
	ตอนที่ 3 แนวทางการวางแผนจัดการทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน	62
	ตอนที่ 4 แนวทางการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม ของชุมชน.....	66
	ตอนที่ 5 แนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและการจัดทำแผนที่ ที่ท่องเที่ยวในอนาคต	70
	สรุป	81

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	กระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	2
2	แนวคิดการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	3
3	แผนที่รวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรม.....	5
4	องค์ประกอบแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม.....	6
5	องค์ประกอบของอัตลักษณ์ของสถานที่.....	8
6	การกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของเมืองเก่าแยกตามช่วงวัย.	37
7	โครงสร้างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	66
8	CUL-LAB (CULTURE COLLABORATION IN PRACTICE) Framework.....	69
9	ECOMUSEUM OF CRAFT AND FOLK ART CONCEPT.....	71
10	จุดสนใจทางการท่องเที่ยวในรูปแบบ Ecomuseum.....	72
11	โครงข่ายพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยาด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ต.เมืองเก่า.....	75
12	แนวคิดการท่องเที่ยว Experience Extraordinary.....	76

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงรายการมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ต.เมืองเก่า ที่รวบรวมจากการมีส่วนร่วม ของชุมชน	11
2 ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมรวบรวมจากคนท้องถิ่นแบบแยกช่วงวัย	24
3 เปรียบเทียบรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากวรรณกรรมกับการมีส่วนร่วม และสถานการณ์ของวัฒนธรรม	42
4 ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นวิถีเมืองเก่า	79

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่มผู้สูงอายุ.....	20
2 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่ม Gen X	21
3 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่ม Gen Y ตอนปลาย	22
4 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่ม Gen Y ตอนต้น	23
5 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและฟีดออนไลน์	60
6 แผนที่แสดงการกระจายตัวของทรัพยากรวัฒนธรรม	60
7 ตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยว ต.เมืองเก่าจากทรัพยากรวัฒนธรรมที่กำหนด โดยคนท้องถิ่น	81

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 รายการมรดกทางวัฒนธรรมกำหนดโดยตัวแทนชุมชนเมืองเก่าธรรมแยกตามช่วงวัย .	36
2 ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งตามสัดส่วน	61
3 สัดส่วนของทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งตามประเภท	64
4 วิเคราะห์สถานะวัฒนธรรมท้องถิ่น	64

บทที่ 1 บทนำ : ที่มาและกระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 1 บทนำ

โครงการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) เพื่อรวบรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural Resources) และประเมินความเสี่ยงขั้นต้นของมรดกทางวัฒนธรรม

(2) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และ

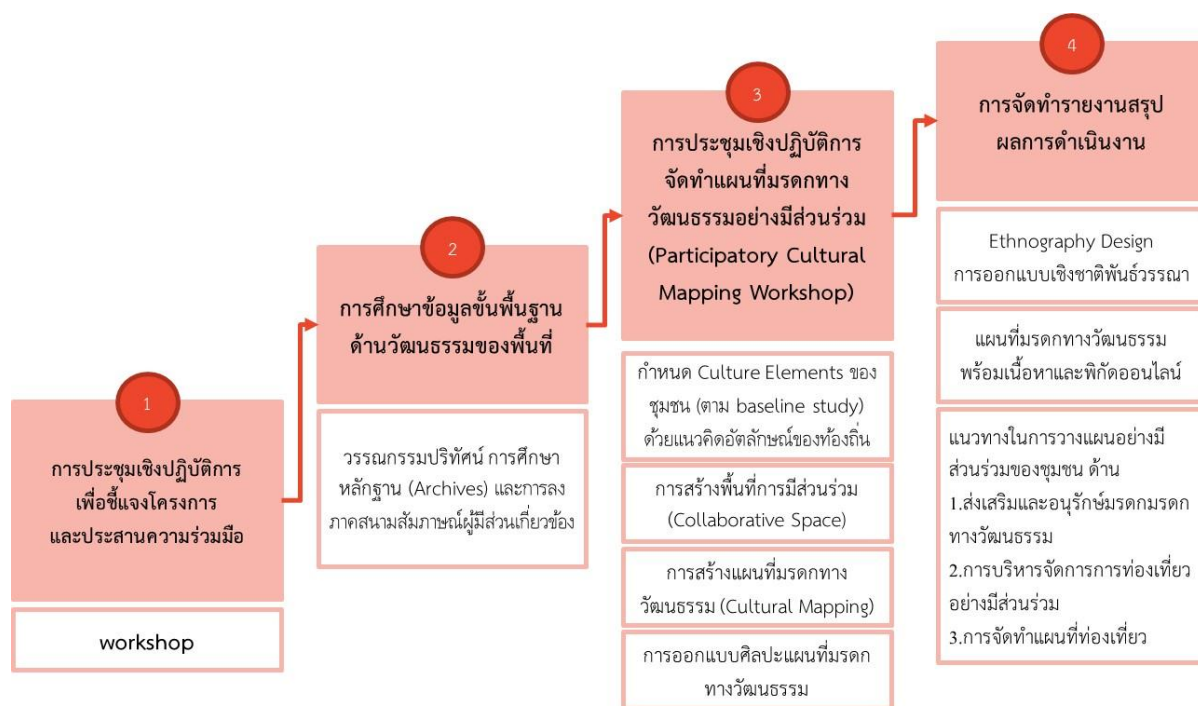
(3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวในอนาคต โดยมีขอบเขตการทำงาน กล่าวคือ ขอบเขตด้านพื้นที่โครงการอยู่ใน ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

กลุ่มเป้าหมายของการทำงานได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และมีขอบเขตด้านเนื้อหาที่ครอบคลุม (1) วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Heritage) ที่บอกเล่าผ่านประวัติศาสตร์การพัฒนาชุมชนสังคมและมนุษย์ สู่การเป็นสภาพองค์ประกอบทางกายภาพวัฒนธรรมและทางธรรมชาติที่สำคัญ เช่น บ้านเก่า, ตลาด, พื้นที่สีเขียว แหล่งช่างฝีมือ ฯลฯ และ (2) วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Heritage) เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ช่างฝีมือ ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้คนในชุมชนที่จะเป็นผู้ดูแลมรดกทางวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงประกอบกันเป็นคุณค่ารวมของพื้นที่ (Collective Value)

โครงการนี้มีการดำเนินการระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564 โดยการมีส่วนร่วมของตัวแทนจากชุมชนในเมืองเก่า ผู้ให้ข้อมูลในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การอำนวยความสะดวกในด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการและการสำรวจข้อมูลภาคสนามของสำนักงาน อพท.4 เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

แนวทางการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน

การจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมตามแนวคิดการออกแบบเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Design Ethnography) โดยการผสมผสานระหว่างกระบวนการวิเคราะห์วิจัยเชิงคุณภาพและกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ด้วย “มุมมองคนใน” (Emic Approach) หรือ "native's point(s) of view" เป็นการทำงานบนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับชุมชน มีกระบวนการดังแสดงในแผนภาพ 1

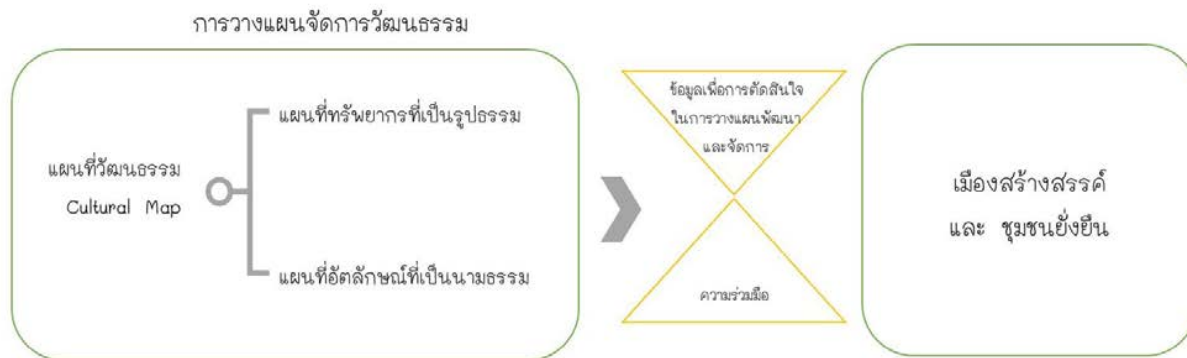

แผนภาพ 1 กระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวคิดในการทำแผนที่ และ ประโยชน์ที่จะได้รับต่อชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือ

โครงการมีการจัดประชุมชี้แจงโครงการขึ้นในวันที่ 5 มีนาคม 2564 ณ วัดตระพังทอง ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

- 1) การชี้แจงเป้าหมายของโครงการ โดย คณะทำงานอพท.4
- 2) การอธิบายแนวทางการทำงานด้วยหลักการ COLLABORATIVE CULTURAL MAPPING 101 ที่ออกแบบโดยทีมที่ปรึกษา
- 3) การอธิบาย เรื่องความหมายและความสำคัญแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาและบริหารจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดในแผนภาพ 2

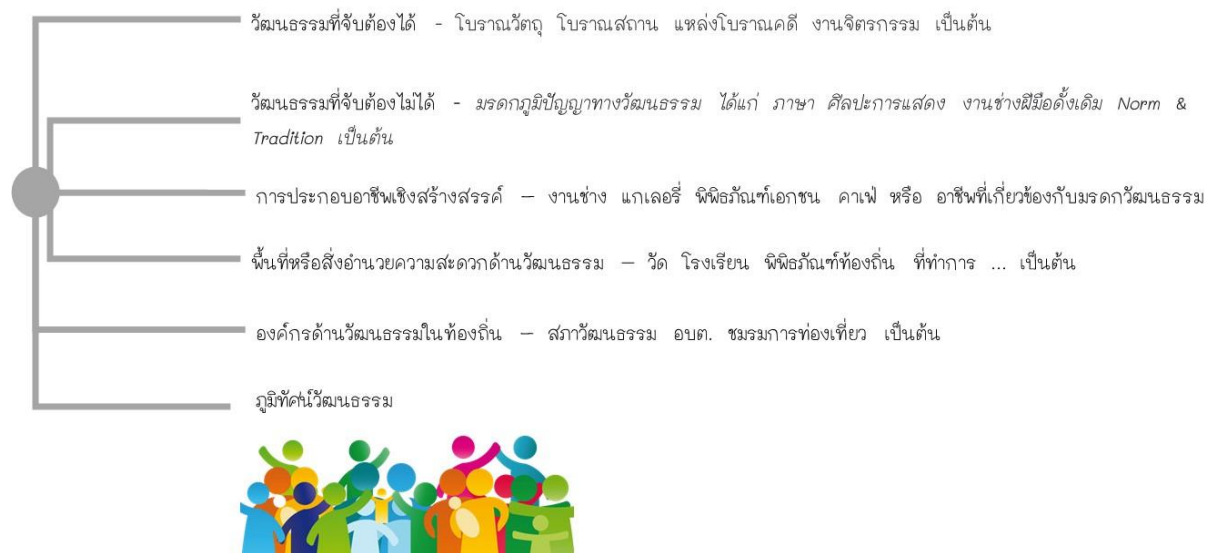
“ถ้าทุกๆที่หน้าตาเหมือนกันหมด.... เราจะไม่สิ่งที่เรียกว่า สถานที่ หรือ เมือง”

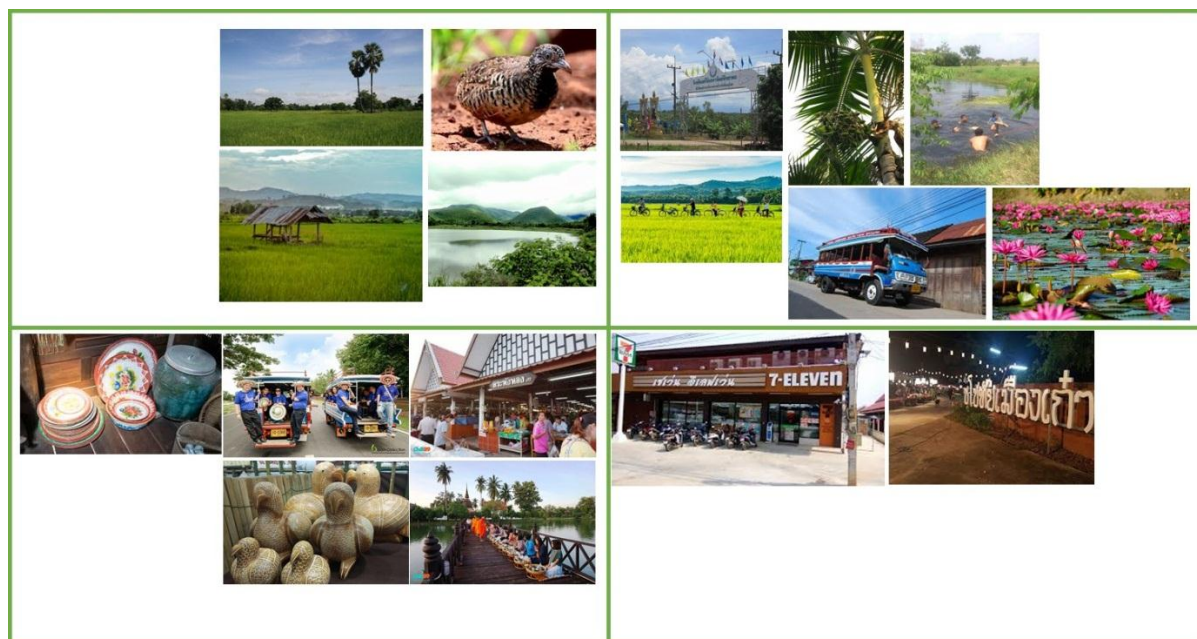
แผนภาพ 2 แนวคิดการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

4) การสร้างความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการจัดทำแผนที่นวัตกรรม ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ
ดังนี้

(1) การรวบรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ตัวแทนชุมชนจะทำความเข้าใจว่าในแต่ละชุมชนจะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบของบริบทสังคม ความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิต ดังนี้

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

(2) การกำหนดอัตลักษณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมโดยการร่วมพิจารณาคูณลักษณะของทรัพยากรทางวัฒนธรรมตามหลักเกณฑ์วิเคราะห์ความเป็นอัตลักษณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรม

(3) การวิเคราะห์สถานการณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ณ ปัจจุบันในขั้นต้น โดยกำหนดสถานการณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมดังนี้

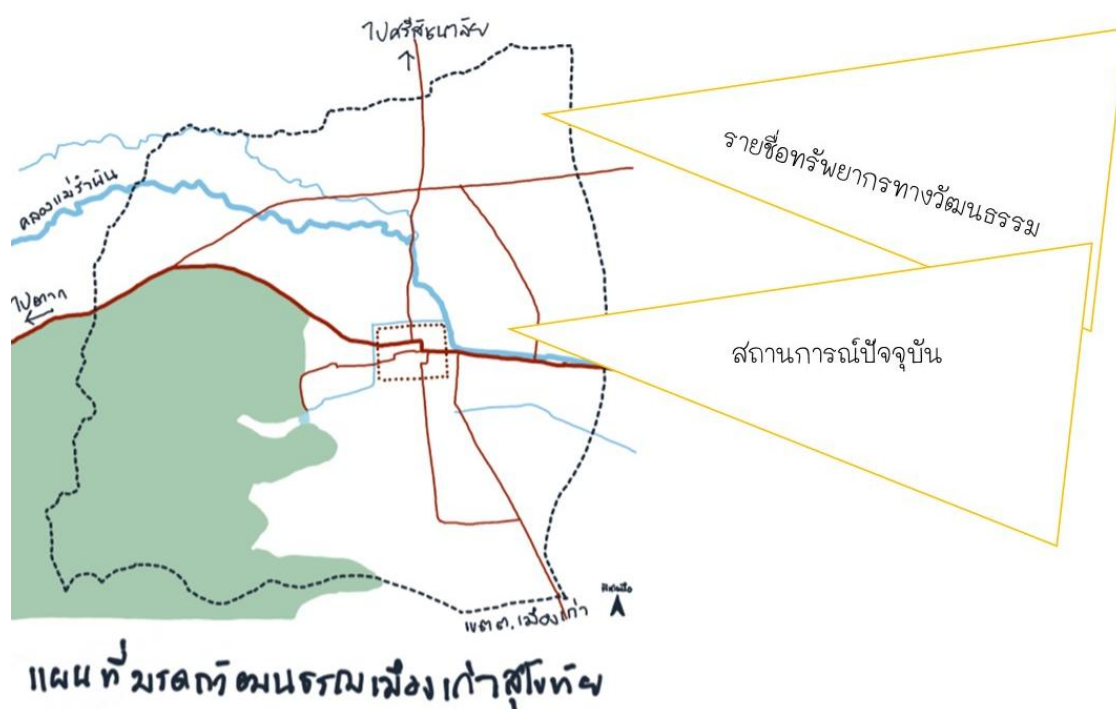
กลุ่มที่ 1 - รายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมของ (บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่

กลุ่มที่ 2 - รายการที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการสงวนรักษา

กลุ่มที่ 3 - รายการที่ต้องได้รับการวางแผนป้องกันดูแลอย่างเข้มงวด

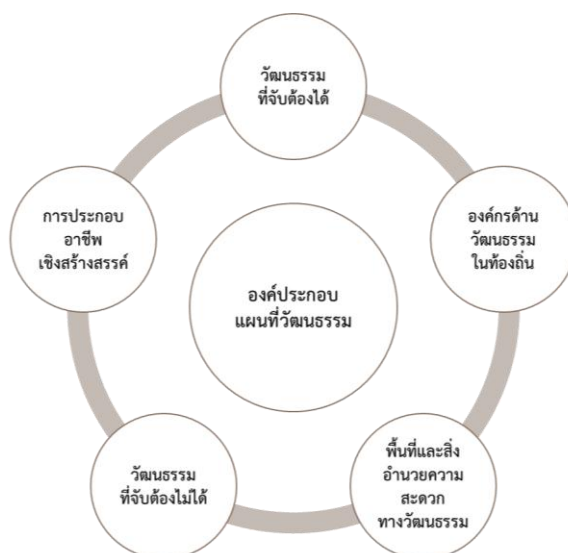
กลุ่มที่ 4 - รายการที่ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

(4) การรวบรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม

แผนภาพ 3 แผนที่รวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ (Baseline Study) ด้วย Inventory Approach ในการรวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในพื้นที่ศึกษา ศึกษาข้อมูลของชุมชนในพื้นที่ ศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยกระบวนการวรรณกรรมปริทัศน์ การศึกษาหลักฐาน (Archives) และการลงภาคสนามสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนด ความสัมพันธ์ จัดหมวดหมู่ และข้อมูลที่ต้องเติมเต็ม สู่การวางแผนขั้นตอนในวิธีการ participatory cultural Mapping ในพื้นที่ ทั้งนี้ มีการแบ่งหมวดหมู่องค์ประกอบเบื้องต้นของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ของชุมชนสำหรับ Baseline Study โดยการแบ่งหมวดหมู่องค์ประกอบเบื้องต้นของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ของชุมชนสำหรับ Baseline Study ได้แก่ วัฒนธรรมที่จับต้องได้ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ องค์กรด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น และ พื้นที่/สิ่งอำนวยความสะดวกทางวัฒนธรรมดังแสดงในภาพ

แผนภาพ 4 องค์ประกอบแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม

การทำงานครั้งนี้มีพื้นที่ครอบคลุม 11 หมู่บ้านในตำบลเมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเพชรไผ่ หมู่ที่ 2 บ้านนา หมู่ที่ 3 เมืองเก่า หมู่ที่ 4 วังตะคร้อ หมู่ที่ 5 ปากคลอง หมู่ที่ 6 มนต์คีรี หมู่ที่ 7 วังวน หมู่ที่ 8 เขตุน หมู่ที่ 9 ราวต้นเกลือ หมู่ที่ 10 ศรีชุม หมู่ที่ 11 บ้านแสนตอ โดยในพื้นที่มีองค์กรปกครองท้องถิ่น 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลเมืองเก่า ซึ่งครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่ 2, 3, 8 และ 10 และองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า ซึ่งครอบคลุมพื้นที่นอกเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า

สรุปข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านวัฒนธรรมของพื้นที่

1) รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้านประจำปี พ.ศ.2561 (เป็นชุดข้อมูลประชากรที่ใหม่ที่สุด ณ ห้วงเวลาปัจจุบัน)

จำนวนประชากร (คน) และบ้าน (หลังคาเรือน)	ชาย	หญิง	รวม	บ้าน
หมู่บ้าน	4,980	5,184	10,164	3,947
หมู่ที่ 1 เพชรไผ่	483	532	1,015	442
หมู่ที่ 2 นา	803	848	1,651	608
หมู่ที่ 3 เมืองเก่า	206	219	425	288
หมู่ที่ 4 วังตะคร้อ	710	694	1,404	684
หมู่ที่ 5 ปากคลอง	317	347	664	228
หมู่ที่ 6 มนต์คีรี	383	389	772	257

จำนวนประชากร (คน) และบ้าน (หลังคาเรือน)	ชาย	หญิง	รวม	บ้าน
หมู่ที่ 7 วังวน	543	561	1,104	386
หมู่ที่ 8 เขตุน	844	854	1,698	545
หมู่ที่ 9 รวดันเกลือ	190	198	388	153
หมู่ที่ 10 ศรีชุม	108	114	222	80
หมู่ที่ 11 แสนตอ	393	428	821	276

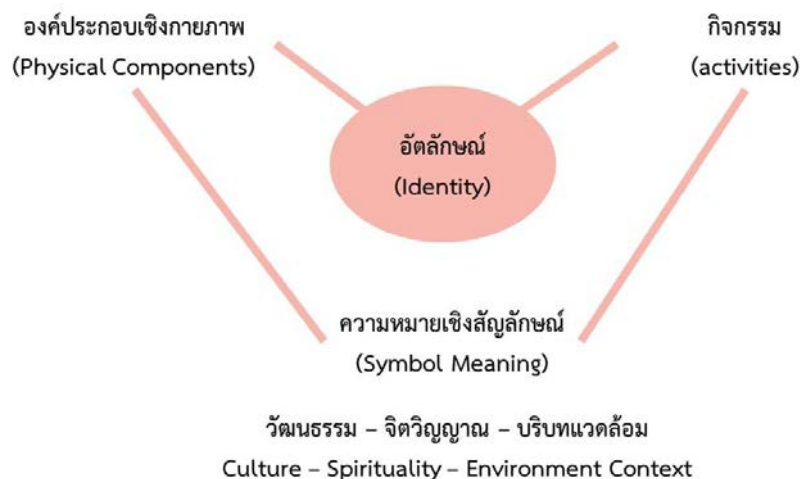
2) รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่รวบรวมจากวรรณกรรมและข้อมูลทุติยภูมิ

การสำรวจรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากวรรณกรรมข้อมูลเชิงทุติยภูมิ สืบเคราะห์จากเอกสารงานวิจัย และแหล่งข้อมูลกลางด้านวัฒนธรรม พบว่าองค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน สามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (2) วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (3) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม (4) การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม และ (5) องค์กรด้านการบริหารจัดการ และดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่พบแสดงใน ภาคผนวก ก

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Cultural Mapping Workshop)

เป็นขั้นตอนการเชื่อมโยงข้อมูลทางประวัติศาสตร์และข้อมูลเชิงประจักษ์เข้าสู่ผังทางกายภาพผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดและเข้าใจบริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วย Cultural Mapping Methods ตามแนวคิด Humanistic integrated approaches มีวิธีการ ดังนี้

1. กำหนด Culture Elements ของชุมชน (ตาม baseline study) ด้วยแนวคิดอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ตามแนวคิดเกี่ยวกับ Placemaking

แผนภาพที่ 5 องค์ประกอบของอัตลักษณ์ของสถานที่

ที่มา: ปรับปรุงจาก E. Relph, Place and Placelessness (London: Pion, 1976)

2. การสร้างพื้นที่การมีส่วนร่วม (Collaborative Space) ได้แก่
 - ระบุผู้ให้ข้อมูลหลัก (องค์ความรู้และมุมมองที่หลากหลาย) ที่พร้อมให้ความร่วมมือ
 - การกำหนดขอบเขตแผนผังชุมชน
 - ร่วมกำหนดองค์ประกอบทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตามการแบ่งหมวดหมู่ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ของชุมชนเป็นไปตามผลการวิเคราะห์ baseline study ในบริบท Culture-Spirituality-Environment
 - ร่วมกำหนดจุดบนแผนที่
 - ร่วมประเมินความเสี่ยงในเบื้องต้นเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ ประกอบกับผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่
 - ร่วมออกแบบแนวคิดแผนอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
 3. การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) :ออกแบบองค์ประกอบของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดพิกัดบนแผนที่ออนไลน์ การออกแบบเนื้อหาของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (ประวัติความเป็นมา สิ่งสำคัญ จุดเด่น การถือครอง)
 4. การออกแบบศิลปะของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม : รูปแบบ การแสดงสัญลักษณ์ของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ภาพถ่าย
- ขั้นตอนที่ 4** การจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน มีเนื้อหาหลักประกอบด้วย
1. แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม พร้อมเนื้อหาและพิกัดออนไลน์
 2. แนวทางในการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกมรดกทางวัฒนธรรม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม และการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

บทที่ 2 การจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม

ตอนที่ 1 บทวิเคราะห์การทำแผนวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น

1. รายการมรดกทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมท้องถิ่นตำบลเมืองเก่าจากการร่วมกำหนดและจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยรายการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 6 รายการหลัก ดังแสดงในตาราง 1 ได้แก่

- (1) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้ ประกอบไปด้วย
 - แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต
 - อนุสรณ์สถาน
 - แหล่งธรรมชาติ ภูมิประเทศและพืชพันธุ์ธัญญาหาร
 - วัตถุที่เคลื่อนไหวได้สื่อถึงความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
 - บุคคลด้านวัฒนธรรม
- (2) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้ ประกอบไปด้วย
 - วิถีชีวิตและสังคมชาวพุทธ
 - มุขปาฐะ (นิทานพื้นบ้าน ตำนานและเรื่องเล่า)
 - ภูมิปัญญา (งานช่าง ธรรมชาติและจักรวาลวิทยา)
 - อาหารท้องถิ่น
 - การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน (ภูมิปัญญารักษาโรค)
 - การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (การจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
 - ศิลปะพื้นบ้าน
 - ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม
 - ความเชื่อ
- (3) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย
 - วัด หรือ ศาสนาสถานสำคัญของชุมชน
 - สถานศึกษาในชุมชน
 - ย่านเศรษฐกิจของชุมชน
 - ศูนย์เรียนรู้
 - ที่ทำการหน่วยงานสนับสนุน
 - พื้นที่สาธารณะ

- (4) การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของคนชุมชน ประกอบไปด้วย
 - วิสาหกิจชุมชน – OTOP หรือ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - การดำเนินธุรกิจเอกชนขนาดเล็กและเล็กมากของคนเมืองเก่า
- (5) องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
 - การรวมกลุ่มของคนท้องถิ่น
 - หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่
- (6) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย วิถีชาวบ้าน กิจกรรมพิเศษ และยานพาหนะและ

การเดินทาง

ตารางที่ 1 แสดงรายการมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ต.เมืองเก่า ที่รวบรวมจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
วัดศรีชุม	วิถีพุทธ (วัดสำคัญใน พุทธศาสนา)	วัดพระพายหลวง	กลุ่มหัตถกรรมโครเชท์	การรวมกลุ่มของคน ท้องถิ่น - กลุ่มเพลงพื้น บ้านเมืองเก่า	การแนะนำในงานบวช นาคนาคคี* (บวชพระ สามัคคี)
วัดพระพายหลวง	ภาษาพौरาม*	วัดตระพังทอง*	กลุ่มสตรีศรีชุม	การรวมกลุ่มของคน ท้องถิ่น - ชุมชนตะพัง ทองกลาง - รื้อฟื้นขนม โบราณกินสืบลาย	วิถีชุมชนสุโขทัยนคร 3*
วัดตระพังทอง*	งานสงกรานต์ วัดตระพังทอง	วัดศรีชุม	สหกรณ์บริการหัตถกรรม หมู่บ้านรวมใหญ่	การรวมกลุ่มของคน ท้องถิ่น - ชุมชนบ้านใต้ ทำขนมพระร่วง	วิถีคลองแม่รำพัน*
ตระพังวัดตระพังทอง*	นิทานพระร่วง (ขอมดำ ดินพบพระร่วง โชกพระร่วงลงพระขรรค์ ข้าวดอกพระร่วง ท่อปู่ พญาร่วง)	วัดบ้านนา	กลุ่มสตรีลีไท - กระพังใบ ลาน	ชมรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเมือง เก่าสุโขทัย	เล่นน้ำ หาดปลา หมอย ในเขื่อนศรีนครินทร์

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น
วัดสะพานหิน	งานช่าง- เครื่องสังคโลก*	วัดวิเวกวาราม (วัดเขตุพน)	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านเมืองเก่าสุโขทัย	กลุ่มสุโขทัยสโมสร	มหารสพเมืองในอดีต - ร่างหน้าตลาด วัดระพังทอง
เขาพระบาทใหญ่	งานช่าง- เครื่องไม้แกะสลัก	วัดโศกเป็ตอภิญญาโณ	วิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองบ้านวังวน	หน่วยงานส่งเสริมวัฒนธรรม - เทศบาลเมืองเก่า	มหารสพเมืองในอดีต - โรงหนังศรีเมืองเก่า
พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	งานช่าง- การฟื้นฟูพระแกะสลัก	วัดปากคลอง	ทอเสื่อกก	หน่วยงานส่งเสริมวัฒนธรรม - องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า	มวยสมโภชน์
คลองแม่รำพัน	งานช่าง- การสถาปนาตะเพียนโบราณ	วัดวังตะคร้อ	ทำพรมเช็ดเท้า	หน่วยงานส่งเสริมวัฒนธรรม - สำนักงานศิลปากรที่ 6	พระอาทิตย์ขึ้นที่เขาตะพานหิน
สรีดภงส์	การทำกระทงโบราณ	โรงเรียนบ้านเมืองเก่าศรีอินทราทิตย์	ส้มไข่ (สนับสนุนเลี้ยงไก่พันธุ์เก่ง)		พระอาทิตย์ตกที่ท่าม้ารับเสด็จ
เทือกเขาประจักษ์	งานช่าง - ตู้โบราณ* แกะสลักลายตู้โบราณ	ถนนสังคโลก*	บายศรีโบราณชุมชนรามเล็ก		นั่งล้อมเกวียนที่ชุมชนลีโห และศูนย์บริการการท่องเที่ยว

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น
โชคพระร่วงไชยพระร่วง หลวงพ่อพระศรี	งานช่าง – ข้าวตอก พระร่วง*	ย่านสุโขทัยนคร1	สุเทพสังคโลก		ใส่บาตรรับอรุณสะพาน บุญวัดตระพังทอง
เขาสะพานเรือ	อาหารพื้นบ้าน - ขนมจีน เมืองเก่า	ตลาดทำนน้ำรับเสด็จ	อุษาสังคโลก		การทำนาและเกษตรแบบ เศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อ บ้านมนัสศรี
เห็ดโคน* เห็ดหอบ และ เห็ดประจักษ์ภูบาล	อาหารพื้นบ้าน - แกงผัก คึกไม่แดง (ปลาย่าง)*	ตลาดวัดตระพังทอง	บัวสังคโลก		รถคอกหมู (รถสองแถว)
ดอกดิน	อาหารพื้นบ้าน - แกงส้ม (ใช้ปลาสร้อย)	ย่านแกงส้มไม่ร้องดา เพชร ชุมชนบ้านเหนือ	บ้านฉลุลายไม้ ชุมชน รามใหญ่		
ข้าวตอกพระร่วง*	อาหารพื้นบ้าน - แกงไข่น้ำ	ศูนย์เรียนรู้การะทั่งโบราณ	บ้านปรีดาภิรมย์		
ข้าวกันบาตรพระร่วง*	อาหารพื้นบ้าน – ยำหยวกกล้วย	กลุ่มฝึกรำกลองยาวชุมชน บ้านใต้*	ข้าวตอกพระร่วง		
เครื่องสังคโลก*	อาหารพื้นบ้าน - แกงผักหวานเข้มแดง (ปลาย่าง)	พิพิธภัณฑ์เรือนพนมาศ (บ้านป่าบึงเอ๋ย)	ถักหย้าคา		
เงินสินโบราณ (พดด้วง)	อาหารพื้นบ้าน - แกงหัวตาล	ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรม ไม้แกะสลักบ้านนาคุ่ม			

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า (4 รายการ)	อาหารพื้นบ้าน - ยาออดมะกอก	ศูนย์ชุมชนสุโขทัยนคร 3			
บุคคล - ลุงสุเทพ พรหม เพชร	อาหารพื้นบ้าน - ยาหัวปลี	ศูนย์เรียนรู้พระพิมพ์บ้าน ลักษณะศิลป์			
บุคคล - นายณรงค์ชัย โต อินทร์	อาหารพื้นบ้าน - ต้มบววน ขมุน	ศูนย์เรียนรู้เครื่องเคลือบ ดินเผาสังคโลก ชุมชน บ้านใหม่ตระพังทอง			
บุคคล - มหาจำรัส	อาหารพื้นบ้าน - ยำไข่ มดแดง (บ้านวังวน)	อบต.เมืองเก่า			
บุคคล - นายเจริญ เปี้ยจันทร์	อาหารพื้นบ้าน - แกงเปรอะหน่อไม้ (บ้านวังวน)	เทศบาลเมืองเก่า			
บุคคล - นายปณิรุ สายสินธุ์	แกงบอน	ผืนป่า ใช้ในการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ และ ภูมิปัญญาเกษตรพื้นถิ่น)			
บุคคล - ลุงแอด อาณาจักรพอกู	แกงอ่อมะพร้าว	ศาลาประชาคม			

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
	ผีตลิ่งคาบ ปลา เนื้อ				
	ต้มปลาไหล				
	ปลาย่าง*				
	ต้มยำกระดูกหมู				
	แกงขี้เหล็ก				
	อาหารพื้นบ้าน - ลูก ผักสาบดอง/ต้มจืดนาพรึก ห่อปิ้งใส่ผักสาบ (ยอด ใบ - ใบยอ)				
	ขนมแครงกา				
	ขนมใส่ไส้มะตูม*				
	ข้าวเหนียวแดง				
	ขนมจีตาล				
	ขนมดอกดิน				
	ขนมพื้นบ้านทั่วไป - ขนมตาล - ขนมครก - ขนมใส่ไส้				

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
	- ชนเผ่า - ชนเผ่า - ชาวแตงโม - ชาวแตงโม				
	แพย์พันบ้าน – หมอเฮง				
	หมอคอก จัปเสน				
	หมอสเมียรติ รามเล็ก				
	หมอสัน นคร1				
	ลุงดี ดวงคำ				
	ลุงจัญญ์ ฟนไฟลามทุ่ง				
	ตาบุญ รามใหญ่				
	การชลประทาน – โซกขมพู*				
	ศิลปะการแสดง- รำกลองยาว*				
	- กลองยาวบ้านใต้ - กลองยาว				
	สุโขทัยนคร				

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
	- กลองยาวลือไท				
	เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง - นางสาวศรี พร้อมเพียง				
	เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง - นางมณี วัชรถาวร				
	พิธีสลากภัตต์/ สลากภัตต์ ข้าวหลาม				
	พิธีไหว้พญาชูธรรมรอย พระพุทธรูปบาท				
	งานประเพณีลอยกระทง วัดตระพังทอง*				
	งานวันพ่อขุนรามคำแหง มหาราช*				
	ตำข้าวก่อนสงกรานต์				
	งานย้อนอดีต มหาสงกรานต์กรุงสุโขทัย สงกรานต์				

วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้	วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในท้องถิ่น	การประกอบอาชีพ สร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ของคนชุมชน	องค์กรด้านการบริหาร จัดการและดูแล วัฒนธรรมในท้องถิ่น	ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ท้องถิ่น
	รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่*				
	บวชนาคสามัคคี (วัดพระพายหลวง วัดบ้านนา วัดเซตุพน วัดวังตะคร้อ)				
	มวยสมโภช (เนินปราสาท) – 2480				
	เทศกาลบุญเดือน 10 และงานกวนกระยาสารท				
	พิธีทำขวัญแม่พระโพธิ์พล				
	ศรัทธาและความเชื่อ – ศาลปู่ผาดำ*				

หมายเหตุ รายการในแถบสีหมายถึงรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ตัวแทนจากชุมชนและผู้ให้ข้อมูลยกให้เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ ต.เมืองเก่า

2. การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นของรายการมรดกทางวัฒนธรรม

การประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นของรายการมรดกทางวัฒนธรรมทำโดยการวิเคราะห์ (1) รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยคนท้องถิ่นด้วยการแบ่งตามกลุ่มช่วงวัย และ (2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของรายการมรดกทางวัฒนธรรม

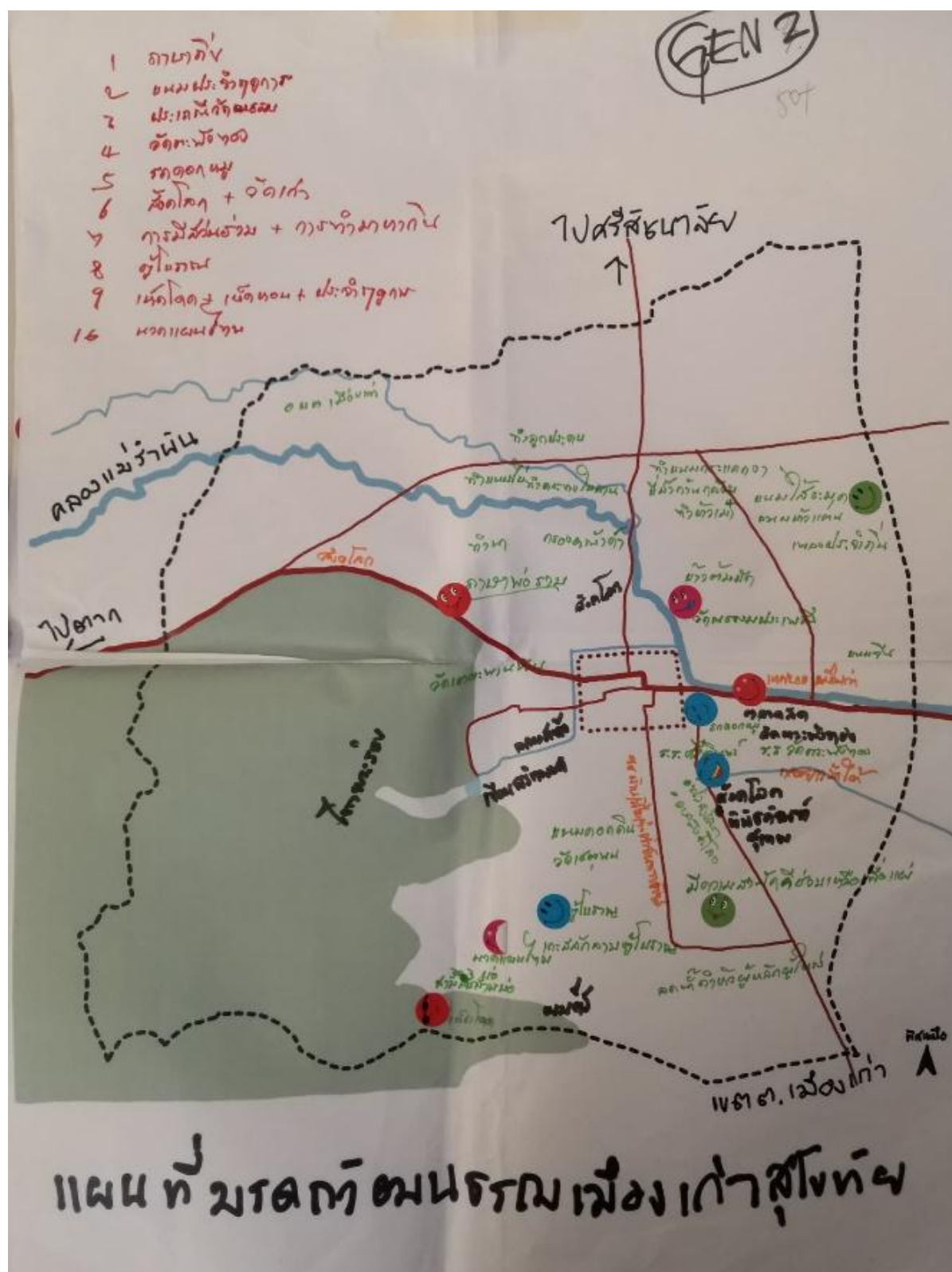
1) การวิเคราะห์ความเสี่ยงจากรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยคนท้องถิ่นต่างช่วงวัย

รายการมรดกทางวัฒนธรรมถูกแบ่งออกกลุ่มอ้างอิงกลุ่มตัวแทนชุมชนผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม 4 กลุ่มผู้สูงอายุ (Baby Boomer) กลุ่มวัยกลางคน (Generation x) กลุ่ม Gen Y ตอนปลาย (อายุ 36 – 45 ปี) และกลุ่ม Gen Y ตอนต้น และ (2) สถานการณ์ของรายการมรดกทางวัฒนธรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 มิติ คือ มิติที่ 1 – รายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่ มิติที่ 2 – รายการที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการสงวนรักษา มิติที่ 3 – รายการที่ต้องได้รับการวางแผนป้องกันดูแลอย่างเข้มงวด และมิติที่ 4 – รายการที่ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

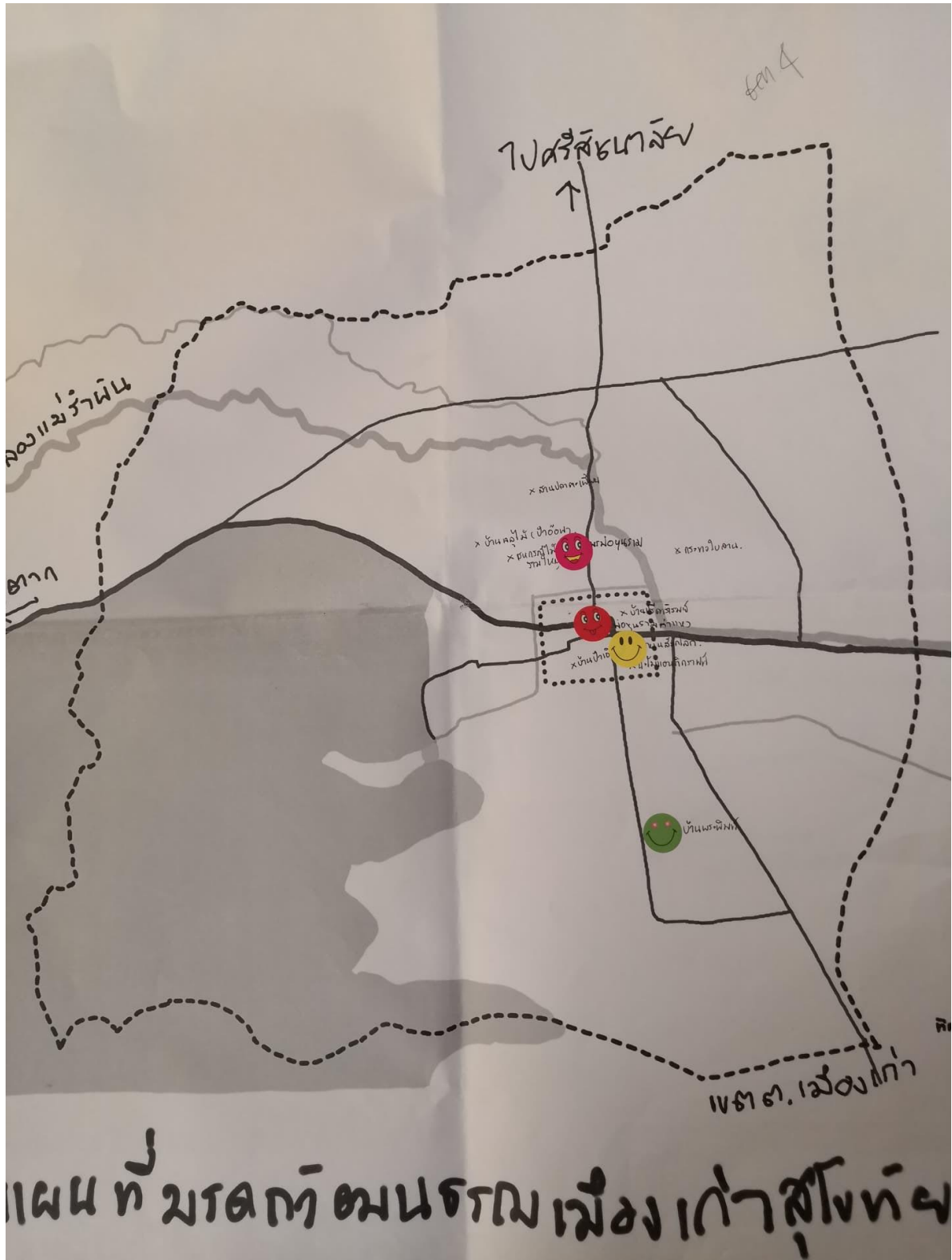
กรณีที่ 1 การวิเคราะห์รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยคนท้องถิ่นแบ่งกลุ่มผู้แทนชุมชนด้วยช่วงวัย พบว่า มีรายการมรดกทางวัฒนธรรมแบ่งตามกลุ่ม (ดังแสดงในตาราง) ดังนี้

- กลุ่มผู้สูงอายุ (Baby Boomer) เสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 86 รายการ
- กลุ่มวัยกลางคน (Generation x) เสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 39 รายการ
- กลุ่ม Gen Y ตอนปลาย เสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 31 รายการ
- กลุ่ม Gen Y ตอนต้น เสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมจำนวน 9 รายการ

รูปที่ 1 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่มผู้สูงอายุ

รูปที่ 2 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่ม Gen X

รูปที่ 4 รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสนอโดยกลุ่ม Gen Y ตอนต้น

ตารางที่ 2 ทรรศนการเชิงวัฒนธรรมรวบรวมจากคนท้องถิ่นแบบแยกช่วงวัย

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
วัฒนธรรมที่จับต้องได้ - โบราณวัตถุ โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี งานจิตรกรรม เป็นต้น	เรือนไทยลู่ไข่ อายุมากกว่า 100 ปี ข้าวตอกพระร่วง* ข้าวสารพระร่วง*	รถออกหมู่ วัดตระพังทอง วัดเก่า วัดเขาตะพานหิน วัดเซตุน เครื่องสังคโลก – พิพิธภัณฑ์ สุเทพ ตู้โบราณ* हे็ดโคइन* ใ้ดหอบ และใ้ด ประจําใ้ดกาล โศกพระร่วง	สถานที่มนุษย์สร้างขึ้น - บ่อสี่เหลี่ยม วัดตระพังทอง* แหล่งธรรมชาติ - โศกพม่าฝนหอก - โศกพระร่วงลับ พระขรรค์ (หินผมิด) - โศกพระร่วงลง พระขรรค์ - โศกขมพู* (การจัดการ น้ำ - วั้งทับน้ำเก่า) - เขาตะโหงกัว - เขาสะพานเรือ - กัวอ้ายมา - เขาพระบาทใหญ่ - ถ้ำแม่ย่า	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง มหาธาตุ

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
			- เขาหลวงพ่อสายัณห์ วัตถุ เหรียญหินโบราณ ข้าวตอกพระร่วง ทองคำเกลี้ยง	
วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ - มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษา ศิลปะการแสดง งานช่างฝีมือ ดั้งเดิม Norm & Tradition เป็นต้น	ศิลปะพื้นบ้าน - เพลงพื้นบ้าน * (S4 - ผู้แสดงสูงอายุ ต้องให้ ว.นาฏศิลป์มา ถ่ายทอด) - รำวง (แม่ช่อมะปราง เบรี้ยว/ชาขึ้นตามขาลง) - รำวงชาวบ้านรอบกองทรายในประเพณีก่อพระทราย สงกรานต์ - เพลงฉ่อย - รำกลองยาว (วงตา	ภูมิปัญญาการรักษาโรค - นวดแผนไทยพื้นบ้าน - ทำลูกประคบ (มนต์สัตรี - หมอคอก) ภาษาถิ่น - ภาษาพอราม* ประเพณีวัฒนธรรม* - รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ศิลปะพื้นบ้าน - เพลงประจักษ์ - กลองยาวบ้านใต้ อาหารพื้นบ้าน	ภูมิปัญญาเกษตรพื้นถิ่น - ชุนน มะม่วง ข้าวโพด พริก มันอีตึก (มันขาว) - รูดกิ้งใบผักไผน (ลูกผักหวาน) - หม่อนกระเจียวป่า (ปลูกในบ้าน) ภูมิปัญญาการรักษาโรค - จับเส้น งานเทศกาลและประเพณี - งานกวนกระยาสารท - ทำขวัญแม่พระพระโพสพ (ร.ร.วัดเตปูน)	การสานปลาตะเพียน การสานกระหวังใบลาน

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	แถม) รางวัลเฉพาะถิ่น จะตั้งชื่อเพลงตามหมู่บ้านนามเมือง S4**มีประเพณีรำวงชาวบ้านเมืองเก่าที่วัดตระพังทอง นำทีมโดย นายใหญ่ ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว ประเพณีและพิธีกรรม - ตำข้าวก่อนสงกรานต์ - สงกรานต์ - บวชนาคสามัคคี (วัดพระพายหลวง วัดบ้านนา วัดเซตุพน วัดวังตะคร้อ) - มวยสมโภช (เนินปราสาท) – 2480 - ลอยกระทง ภูมิปัญญาการรักษาโรค	- ขนมหอคิน - ทำขนมไข่ - ทำขนมแดกงา - ทำข้าวเฒ่า - ขนมน้ำไล่ลม* - ขนมห้าวแตง นางเล็ด - ข้าวต้มมัด - ขนมหิน หัตถกรรม - การทำกระเบื้องโบราณ - ตู้โบราณ แกะสลักลายตู้โบราณ	- สลากภัตข้าวหลาม (ไปต้มไม่ทำข้าวหลาม) อาหารพื้นบ้าน - ลูกผักสาดอง/ต้มจิ้ม น้ำพริก - ห่อปิ้งใส่ผักสาด (ยอดใบ – ใบยอ)	

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	- หมอคอก - หมอสมเกียรติ รามเล็ก - หมอสนั่น สุโชทัยนคร 1 (ยามรรคมลอลดลูก ยาสด ยาต่ำ) - ลูกดี ดวงคำ อายุ 98 ปี (พี่พิเชษฐ์ตัวก๊ต้อย ตั้งศาลพระภูมิ) - พี่จริญ พนไฟลามทุ่ง งามสวัสดิ์ ชัยมัตินหมา) - ตามบุญ รามใหญ่ อาหารพื้นบ้าน - แกงผักหวานไข่มดแดง (ปลาย่าง) - แกงผักคี้ไข่มดแดง (ปลาย่าง) – “มาถึงสุโขทัย (เมืองเก่า) ไม่ได้กินแกงผักคี้ถือ			

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	“วามานี้มาถึง” - แกลงใจน้ำ - ยาไข่มดแดง - แกลงหยวก - ยาหยวก - แกลงประอระหนอไม้ - แกลงซี่เหล็ก - แกลงบอน - แกลงหัวตาล - แกลงอีโอมะพร้าว - แกลงสับนก - (ใช้ปลาสร้อย) - แกลงเขียวหวาน - ผัดเผ็ดคอก ปลา เนื้อ - ต้มปลาไหล ปลาอย่าง ขนมพื้นบ้าน - ขนมใส่ละมุด - ข้าวเหนียวแดง			

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	- ขนมหาล - ขนมหครก - ขนมหี่ตาล - ขนมหี่เส้ - ขนมหี่ฟัก - ขนมหี่แดง - ข้าวแต่น ขนมในพิธีกรรม - สารทไทย - ตรุษสงกรานต์ - ขนมสีก้อยงานแต่ง - ขนมหี่ข้าวแม่โพสพ			
การประกอบอาชีพเชิงสร้างสรรค์ - งานช่าง แกะเลอรี พืชภัณฑ์ เอกชน คาเฟ่ หรือ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรม	หัตถกรรม - ทอเสื่อกก หมู่7 - ทอผ้าขาวม้า - ทำพรมเช็ดเท้า - สุ่มไก่ (สนับสนุนเลี้ยงไก่พันธุ์เก่ง)	บัวสังคโลก อุษาสังคโลก		สหกรณ์ไม่สีกชุมชารามใหญ่ โรงแรมแอนติคตราฟท์ บ้านปรีดาภิรมย์ บ้านฉลุไม้ (ป้าอ้อฟ)

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	- กระพงใบลาน (ลิโทะ) - แกะสลักไม้ - เขียนภาพบนผ้า - สานสุม ถักหญ้าคา (ชุมชนรามใหญ่) (ref. นายสนิท ทองเอก และ นายถวิล ชูลุข) - ชุมชนรามใหญ่มี สหกรณ์ไม้สัก ตู๋ /เตียงโบราณ - รามเล็ก ถักโครเชต์ - แกะสลักพระ - บ้านใหม่ สังคโลก - แกะสลัก ย่านสุขโขทัยนคร 1 เป็นศูนย์รวมเปิดร้านขายของที่ระลึกทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ละชุมชนมาขายเป็นกลุ่ม			

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
พื้นที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวก สะตอกด้านวัฒนธรรม – วัด เรียงน พิปภิมณฑ์ ท้องถิ่น ที่ทำการ ... เป็นต้น	ศูนย์เรียนรู้วิถีแห่งโบราณ ชุมชนบ้านไต้* : ร้า-สอน-ฝึก เด็กและการทำทุกอย่างในแบบ โบราณที่บ้าน โดย นานพนม อ่องกลิ่น ชุมชนรวมเล็กมีศูนย์วัฒนธรรม 2 แห่ง - อุปกรณ์ของใช้ แบบโบราณ เครื่องเงิน ทองเหลือง ผ้าโบราณ - ของใช้โบราณสะสม	ตลาดสดวัดระฆังทอง อบต.เมืองเก่า เทศบาลเมืองเก่า ถนนสังคโลก รร.วัดระฆังทอง รร.บ้านศรีอินทราทิตย์	วัดพระพายหลวง วัดระฆังทอง ศาลาประชาคม ผืนป่า (ใช้ในการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ และ ภูมิปัญญา เกษตรพื้นถิ่น)	ถนนสังคโลก* พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ป่าบึงเอิญ)
องค์กรด้านวัฒนธรรมใน ท้องถิ่น – สภาวัฒนธรรม อบต. ชมรม การท่องเที่ยว เป็นต้น	กลุ่มเพลงพื้นบ้านเมืองเก่า - พี่ลำพูน หมู่ 8 - พันปี สุโขทัยนคร 1 - คุณประยุทธ์ ว.นาฏศิลป์) ชุมชนตะพังทองกลาง อนุรักษ์ ประดิษฐ์คิดค้น (re-create)		กลุ่มสุโขทัยสโมสร (ประวัติศาสตร์ ความทรงจำท้องถิ่น) กลุ่มสหายยามเที่ยวตามนี้ โรงเรียนทับเก่า (เดิม - ใหม่)	

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	ทำขนมแต่งงานในยุคเก่า โบราณ ขนมมงคล เช่น ขนมสี่ถ้วย ชุมชนบ้านใต้ ทำขนมพระร่วง สมาคมการท่องเที่ยว - ส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์			
ภูมิทัศน์วัฒนธรรม	น้ำดื่มบ่อทราย (กรองนํ้ามากิน) **การโดดน้ำเล่นทั้งเด็กและ ผู้ใหญ่ในคลองแม่รำพัน – S4 มหรสพเมือง (น่าจะหายไป ตั้งแต่ 2525) ***นั่งล้อเทียมเกวียนที่ชุมชนลิ ไท และศูนย์บริการการ ท่องเที่ยว **เซียนสรีดภงค์เมืองเก่ามีเด็ก โตด้น้ำเล่น หาบลา หมอยกบา	ความสามัคคีช่วยเหลือเผื่อแผ่ การมีส่วนร่วม การทำมาหากิน การทำนา กองหย้าคา ซุ่มากันกล้วย	วิถีชีวิต ชุมชนสุโขทัยนคร 3* การหาบ การหาของป่าและผักพื้นบ้านที่ หัวไร่ปลายนา (เกษตรพื้นบ้าน) -S3 (ผักป่า เช่น ผักหวานเริ่ม หมดไป)	

ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	ด็กชาย ยกยอ – S4 พระอาทิตย์ขึ้น ชมวิวที่เขา ตะพานหิน พระอาทิตย์ตกที่น้ำรับเสด็จ ข้างพ่อบุณ ลงแขกเกี่ยวข้าว หุบข้าว S4 - บวชนาคสามัคคี (บวชพระสามัคคี) โดยเดินเป็น ขบวนจะมีการละเล่นรำกลอง ยาว รำเพลงพื้นบ้าน จะใช้วิธี เดินจากบ้านของแต่ละบ้าน โดยไม่ใช้รถแห่ จะมีทิวัด พระพายหลวงและตระกูลพะงของ แม่ลำพัน - หาบลา ทอดแห			

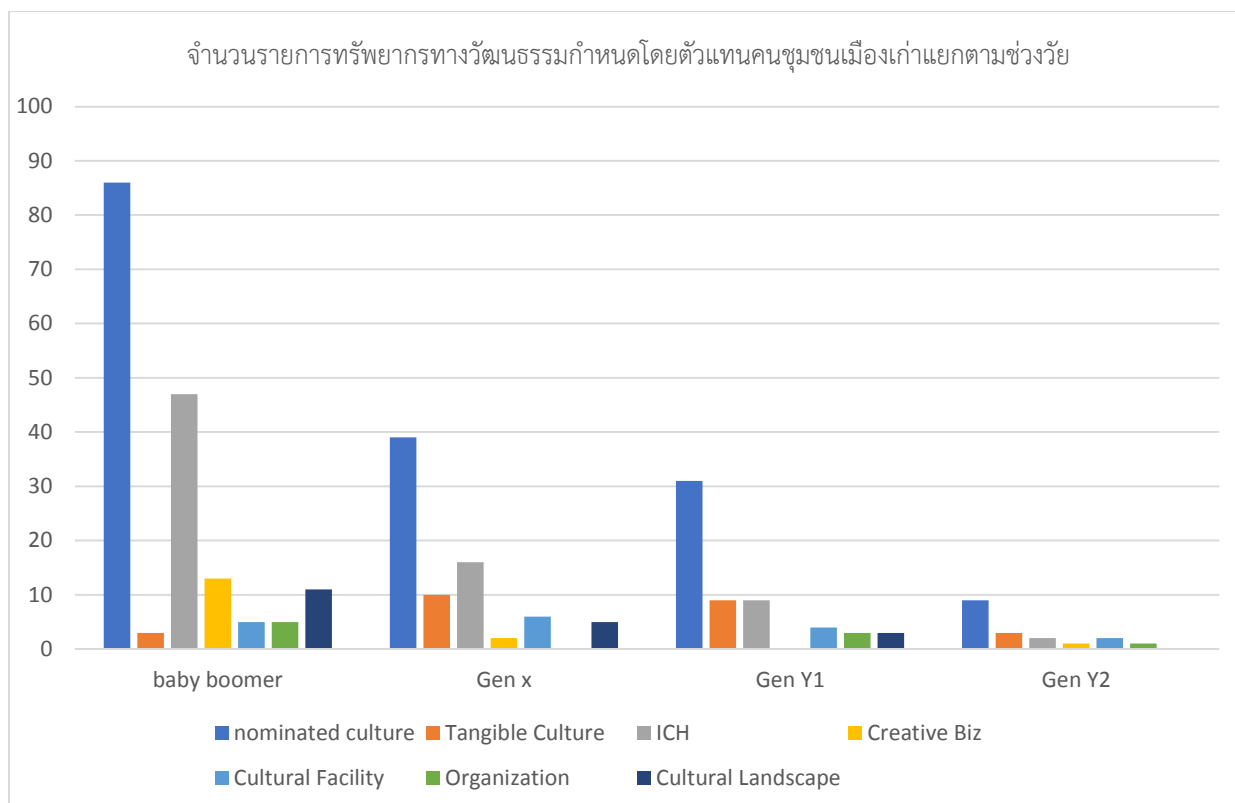
ประเภททรัพยากร เชิงวัฒนธรรม	กลุ่มตัวแทนชุมชน			
	BABY BOOMER 86 รายการ	GEN X – BABAY BOOMER 39 รายการ	GEN Y – GEN X 31 รายการ	< GEN Y 9 รายการ
	เก็บผักตามฤดูกาล หาไข่เมตแดง ผักหวาน ผักคึ๊ก			
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ บริหารจัดการ	ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ อนุรักษ์วัฒนธรรม			

จากการวิเคราะห์พบข้อสังเกต 3 ประการได้แก่ การรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นตามช่วงวัย และมุมมองในการกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์

(1) ความเสี่ยงจากการรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปตามช่วงวัย

รูปแบบของวัฒนธรรมที่ถูกเสนอค่อนข้างแตกต่างกันตามช่วงวัย กล่าวคือ กลุ่มผู้สูงอายุได้นำเสนอวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือกลุ่ม ICH เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด หรือ รวร้อยละ 50 ของรายการที่นำเสนอทั้งหมด รองลงมาคือ ธุรกิจสร้างสรรค์จากงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่กว่าครึ่งคือความทรงจำและเหตุการณ์บางอย่างได้สูญหายไปบ้างแล้ว ส่วนกลุ่ม Gen X และ Gen Y ตอนปลาย จะมีการนำเสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมในกลุ่ม วัฒนธรรมที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน และ พบว่า Gen Y ตอนต้น นำเสนอรายการมรดกทางวัฒนธรรมเป็นจำนวนเพียง ร้อยละ 10 ของ รายการวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอโดยกลุ่มผู้สูงอายุ และ คิดเป็นร้อยละ 5 ของรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอทั้งหมด จึงอาจกล่าวได้ว่า การรับรู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นแตกต่างกันไปตามช่วงวัย และจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมถึงข้อสังเกตดังกล่าว พบว่า สภาพสังคมและวิถีชีวิตปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้การรู้จักหรือรับรู้รายการมรดกทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไป และการขาดองค์ความรู้หรือเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และการที่คนรุ่นใหม่ออกไปอยู่ต่างถิ่นมีส่วนทำให้ เข้าถึงวัฒนธรรมลดน้อยถอยลง นอกจากนี้ การนำกลุ่มทดลองที่เป็นเยาวชนในช่วงวัยรุ่นลงสัมผัสพื้นที่ ได้พบว่า การรู้จักและเข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่ในภาวะเสี่ยงที่ค่อนข้างน่ากังวลใจ และมีสัญญาณที่ดีเกิดขึ้น เนื่องจาก เด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นคนท้องถิ่นแต่กลับตื่นตาตื่นใจเพราะไม่เคยรับรู้มาก่อนว่าบ้านของตนจะมีศิลปวัฒนธรรมล้ำค่ามากเพียงนี้ ในประสบการณ์เคยได้สัมผัสในโรงเรียน จากการสอนและสาธิตของครูและมักเป็นระดับประถม ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าครูผู้นั้น หรือ โรงเรียนนั้นยังอยู่และสืบสานเรื่องเหล่านี้หรือไม่ ซึ่งกลับเป็นเหตุผลให้เด็กวัยรุ่นกลุ่มนี้สนใจที่จะเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น จากกรณีนี้จะเห็นได้ว่า การรับรู้คุณค่า ของวัฒนธรรมมีผลอย่างมากต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้และสืบสาน

จากข้อมูลในตารางพบว่า รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เสี่ยงต่อการเลือนหายไป คือ (1) วัฒนธรรมอาหาร โดยเฉพาะ แกงผักคี้ก๋อไม่ดแดง (ปลาอย่าง) ที่มาพร้อมกับคำกล่าวที่ว่า “มาถึงสุโขทัย (เมืองเก่า) ไม่ได้กินแกงผักคี้ก๋อถือว่ามาไม่ถึง” ซึ่งมีข้อมูลสนับสนุนว่า คนเมืองเก่าจะเก็บผักคี้ก๋อที่ขึ้นอยู่ตามคลองแม่รำพันมาทำแกง ลงพื้นที่สอบถามเรื่องนี้ กลับไม่พบเมนูนี้เป็นที่รู้จักหรือขายอย่างแพร่หลายในตลาด จนพบว่า เมนูนี้ และอีกหลายๆ เมนูจะถูกปรุงและกินกันเองที่บ้านโดยคนรุ่นเก่าและวัยกลางคนที่ยังคงทำเมนูเหล่านี้ได้อยู่โดยผู้คนเหล่านี้ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่ปัจจุบันนี้ เปิดความเสี่ยงต่อการเลือนหายไปเนื่องจาก องค์ความรู้และทักษะเกี่ยวกับเมนูท้องถิ่น และการเริ่มหมดไปของวิถีการหาของในธรรมชาติ มาทำอาหาร โดยเฉพาะวิถีหาอาหารคลองแม่รำพันที่ได้รับผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมากในทุกวันนี้ จนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารท้องถิ่นด้วย

แผนภูมิ 1 รายการมรดกทางวัฒนธรรมกำหนดโดยตัวแทนชุมชนเมืองเก่าธรรมแยกตามช่วงวัย

(2) มุมมองในการกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ค่อนข้างแตกต่างกันออกไปทำให้เข้าใจถึงการสัมผัสสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของคนแต่ละช่วงวัยและสถานะความเสี่ยงของวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากแผนภาพ พบว่า การกำหนดอัตลักษณ์วัฒนธรรมของผู้แทนชุมชนแต่ละช่วงวัยแตกต่างกัน กล่าวคือ

- กลุ่มผู้สูงอายุกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในกลุ่ม วัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและความเชื่อ อาหารท้องถิ่น การอนุรักษ์และสืบสาน และภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นความทรงจำ
- กลุ่ม GEN X กำหนดอัตลักษณ์ในกลุ่ม วัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เกี่ยวพันกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญา
- กลุ่ม GEN Y ตอนปลาย กำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่ม GEN X แต่แตกต่างกันที่รายการมรดกทางวัฒนธรรม
- กลุ่ม GEN Y ตอนต้น กำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานค่านิยมของท้องถิ่นที่เป็นเชิงสัญลักษณ์และวัฒนธรรมร่วมสมัย

การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตและบริบทของสังคมที่แวดล้อมในวิถีชีวิตของคนแต่ละช่วงวัย แต่ที่น่าสังเกตคือ ความหวงแหนอดีตในกลุ่มผู้สูงอายุจะปรากฏชัดเจนมาก ส่วนคนในรุ่นถัดมาจะซาบซึ้งในวิถีถิ่น ขณะที่คนใน Gen Y ตอนต้นจะอยู่บนความร่วมมือซึ่งจากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าพวกเขาอยู่ในช่วงของการเรียนรู้เพื่อตระหนักวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นเคยมี มีอยู่ และใกล้สูญหายไป

แผนภาพ 6 การกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของเมืองเก่าแยกตามช่วงวัย

สังคโลกในค่านิยมท้องถิ่น

คนท้องถิ่นไม่ได้กำหนดคุณค่าเชิงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมบางรายการที่ได้รับการรับรู้ว่าเป็นสัญลักษณ์ในระดับสากล และเป็นเครื่องแสดง Geographical Identity (GI) ของพื้นที่ แต่คนท้องถิ่นอาจไม่รับรู้คุณค่าในฐานะความเป็นอัตลักษณ์ ที่เห็นได้ชัดเจนคือ เครื่องสังคโลก ที่มีเพียงกลุ่มคน GEN X เท่านั้นที่กำหนดว่า เครื่องสังคโลก เป็นอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่า ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์คนท้องถิ่นที่เกิดและเติบโตมากับเรื่องราวของเครื่องสังคโลก พบข้อคิดเห็นร่วมประการหนึ่ง คือ คนเมืองเก่ารับรู้ที่สังคโลกเป็นส่วนหนึ่งของมรดกภูมิปัญญาและเป็นส่วนหนึ่งของเมืองมรดกโลก แต่ว่า สังคโลกไม่ได้มีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวบ้าน อาทิ ชาวบ้านไม่ได้รับประทานอาหารบนชามสังคโลก (ที่มีการผลิตขึ้นมาในปัจจุบัน) เนื่องจากมีมูลค่าสูง นอกจากนี้ ชาวบ้านไม่ได้นิยมใช้วัตถุโบราณประเภทภาชนะเนื่องจาก

ความเชื่อเรื่องการแตกหักเสียหาย ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ชาวบ้านกำหนดอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมจากสิ่งที่สัมผัสได้ในวิถีชีวิต

อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึงมิติของการท่องเที่ยว พบว่า สังคโลก ถูกรับรู้ว่ามีคุณค่าในเชิงสัญลักษณ์ในฐานะของที่ระลึก คนเมืองเก่าเองมักจะให้ของกำนัลแก่แขกผู้มาเยือนเป็นเครื่องสังคโลก ซึ่งค่านิยมนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ เครื่องสังคโลก น่าจะไม่ถูกกลบเลือนหายไปตามกาลเวลาเพราะมีคุณค่าในเชิงพาณิชย์ซึ่งมีประเด็นเรื่อง “แก่นแท้” เป็นความท้าทาย และแม้ว่าในเวลานี้ เครื่องสังคโลกจะเป็นสินค้าหัตถกรรมสำคัญของท้องถิ่น แต่คนในชุมชนกลับตั้งข้อสังเกตถึงความเดิมแท้ของการใช้ภูมิปัญญาในการผลิตชิ้นงาน กล่าวคือ เรื่องปัจจัยการผลิต (ดิน) และ การผลิตงานสังคโลกในรูปแบบ OEM หรือ รับจ้างผลิต โดยที่ผู้รับจ้างผลิตจะทำงานสังคโลกในรูปแบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งกระบวนการเขียนลายอันเป็นแก่นแท้หนึ่งของงานสังคโลกได้ถูกทดแทนการขึ้นรูปและปี้มลายแทน อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความนิยมและต้องการการเข้าถึงความสามารถในการใช้งานเครื่องถ้วยชามสังคโลก หากแต่ท้องถิ่นจะต้องสร้างสมดุลในเรื่องการบริหารจัดการวัฒนธรรมและการประดิษฐ์ซ้ำแต่สร้างอาชีพ

ทุกวันนี้ การถ่ายทอดและสืบสานภูมิปัญญางานช่างสังคโลก มี 3 รูปแบบ คือ (1) ทำเลียนแบบของจริงบนพื้นฐานภูมิปัญญาเดิมแท้ (2) ใช้ภูมิปัญญาการทำสังคโลกผลิตเป็นงานศิลปะ และ (3) ใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานคิดสู่งานออกแบบร่วมสมัย ซึ่งคนท้องถิ่นเห็นว่าสร้างระบบนิเวศของงานสังคโลกให้นำไปสู่ความยั่งยืนนับตั้งแต่วินาทีนี้ เพื่อการดำรงมรดกแห่งภูมิปัญญาชาวสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งมรดกโลกที่ชาวท้องถิ่นภาคภูมิใจ และอยากให้มีการเรียนรู้ให้หมู่เยาวชนเพื่อสืบสานและต่อยอด

ศิลปะพื้นบ้านและการอนุรักษ์

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งจากการกำหนดอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ได้แก่ พฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ของคนในชุมชน ได้แก่ ชุมชนตระพองหลงกับการอนุรักษ์ขนมสี่ถ้วย ชุมชนบ้านใต้กับการอนุรักษ์รำกลองยาวในแบบโบราณ (ศิลปะพื้นบ้าน) และรื้อฟื้นการนั่งล้อเทียมเกวียนที่ชุมชนลิไท โดยเฉพาะการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านจัดเป็นหัวใจสำคัญเนื่องจากชาวบ้านตระหนักถึงคุณค่ามรดกวัฒนธรรมนี้เป็นอย่างสูง จะเห็นได้จากการกล่าวถึงศิลปะพื้นบ้าน รำกลองยาว และเพลงพื้นบ้าน ว่าเป็นมรดกสพประจำเมือง และเป็นแก่นสำคัญของงานประเพณี เช่น งานตรุษสงกรานต์ สมัยก่อนชาวบ้านจะมีการเล่นเพลงพื้นบ้านตั้งแต่วันตรุษไทย ตรงกับวันขึ้น 14 ค่ำเดือน 4 จนถึงวันปีใหม่อไทย ผู้คนจะนำลอยดอกมะลิมาปะพรมแก่กัน มีการเล่นตะกร้อ ชักคะเย่อ และรำวงกัน ตอนเข้าไปทำบุญ ตอนเที่ยงก็มีรถน้ำคำหัว ตอนเย็นก็รำวง นอกจากนี้ รำวงและรำกลองยาวเป็นสิ่งที่พบเห็นในท้องถิ่นจนเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สร้างสุนทรียภาพของคนท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้สูงอายุในท้องถิ่นยังกล่าวถึงความพยายามที่จะรักษาและสืบสานศิลปะพื้นบ้านอันเป็นอัตลักษณ์ไว้โดยมีการรวมกลุ่มประธานชุมชนพื้นฟูงานประเพณีตั้งแต่เมื่อหลายปีมาแล้วแต่ทุกวันนี้ผู้คนเหล่านั้นได้ล้มหายตายจากไปบางส่วนและที่ยังคงมีชีวิตอยู่นั้นเป็นผู้สูงอายุกันหมดแล้ว

ทั้งนี้ ศิลปะพื้นบ้านที่ตกอยู่ในภาวะสาบสูญจะเป็น การร้องเพลงรำวง (สมัยก่อนเรียกว่า รำโทน เล่นกันมาตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2) ซึ่งเดิมในเมืองเก่ามี วงตาใหญ่ ที่มีลีลาดีเป็นที่จดจำว่า “รอบนี้สามซ่า รอบหน้ารำวง” ซึ่งเป็นมรดกของหนุ่มสาวชาวเมืองเก่าในอดีต มีการร้องรำทำเพลงตั้งแต่เริ่ม

ตรุษสงกรานต์ หรือ หลังจากว่างเว้นจากการทำนา หลังทำนาและรอเก็บเกี่ยวในงานเข้าพรรษาและงานบุญใหญ่ ชาวบ้านราวจะเป็นหลายวงซ้อนกันจนเป็นที่โจษขานไปทั่วและจากตำบอกล่าพบว่าน่าจะเริ่มห่างหายไปตั้งแต่ 2525 เพราะ ขาดการสืบสาน และสูญหายไปพร้อมตัวคน

นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านเมืองเก่า ก็ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงเช่นกันเนื่องจากแม่เพลงคนสำคัญคือ คุณป้าสนับศรี ได้เลิกเพลงแล้วเนื่องจากอยู่ในวัยชรา และแม่เพลงที่รับสืบทอดคือป้ามณีนันก็ย่างเข้าสู่วัยชราแล้ว และได้ทำบันทึกบทเพลงสูญหายไปจำนวนหนึ่ง อย่างไรก็ตามได้มีกลุ่มของป้าลำพูนได้ได้พยายามรักษาและถ่ายทอดโดยมีกลุ่มคนรุ่นหลังวัย 30-40 กว่า รวมตัวกันฝึกร้องฝึกรำและพยายามที่จะถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่ แต่สิ่งท้าทายคือ การร้องและรำนั้นต้องอาศัยศิลปะในการแต่งเนื้อเพลงในทำนองที่ไม่มีเครื่องดนตรีอีกด้วย สิ่งที่จะทำให้คนรุ่นหลังมีความสนใจและอดทนฝึกได้ต้องมีความรักในศิลปะพื้นบ้านเป็นพื้นฐาน

ส่วนกลองยาวนั้นยังคงพอมิให้เห็นอยู่ เนื่องจากสามารถรับเล่นในงานประเพณีต่างๆ ได้ ชุมชนรอบเมืองมรดกโลกสุโขทัยหลายชุมชนยังคงมีการแสดงกลองยาว และฝึกหัดการแสดงกลองยาว พร้อมๆ กับการพยายามที่จะถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นใหม่ การรำกลองยาวของชาวเมืองเก่า เข้ามาอยู่ในวิถีศรัทธาและความเชื่อ ถูกใช้เป็นมหรสพเพื่อเฉลิมฉลอง เช่นงานบวช งานบุญ งานทอดกฐินผ้าป่า งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานสงกรานต์ เป็นต้น และเพื่อการสักการะขอโชคลาภ หรือ แก้มัน พบว่า ชุมชนสุโขทัยนคร มีครูฝึกรำกลองยาวชื่อ นางสาวน ฌายเมธ และนายอุดม ขวัญวงศ์ และมีการประยูกต์เพลงใหม่ๆ เพื่อใช้ประกอบการแสดง ปัจจุบันเลิกแสดงแล้ว และยังไม่มีการสืบทอด ชุมชนลิไท มีนายเอี่ยม คุตโปร่ง เป็นครูกลองยาวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วไป และ ชุมชนบ้านใต้มีช่างทำกลองชื่อ นายพนม อ่องกลิ่น รวมกลุ่มเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านศิลปะพื้นบ้าน มีการฝึกสอนเยาวชนด้วยภูมิปัญญาแบบโบราณพื้นบ้าน

ทั้งนี้ กลองยาวถูกกำหนดเป็นการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เพราะความโดดเด่นทั้งจังหวะกลองและลีลาท่ารำ ในเมืองเก่ายุคก่อนจะมีวงกลองยาวของแต่ละชุมชน คณะกลองยาวแต่ละคณะจะประดิษฐ์มือกลองและท่ารำขึ้นเองจึงทำให้มือกลองและท่ารำของแต่ละคณะมีความแตกต่างกัน การตีกลองเป็นจังหวะถึง 12 จังหวะ 12 เพลง 12 บั้ม มีการเล่นโลดโผน คือ ใช้ศอก เข่า คาง ศีรษะ มีการโยนกลองขึ้นสู่อากาศ การลอยตัวโยนกลองโดยการตอตัวแล้วโยนกลองขึ้นไปในอากาศ เพื่อโชว์ลีลาการเล่น ซึ่งมีใช้ทำประยูกต์ขึ้นมา แต่เป็นศิลปะของคนในสมัยโบราณ มีการไหว้ครูและการโหมโรงไม้กลองก่อนการแสดง จากนั้นก็เป็นการแสดงหลายชุด เช่น รำเดี่ยวกลองชาย รำล้อกลองชายหญิง รำล้อกลองชาย รำหมู่กลองหญิง และรำหมู่กลองชายซึ่งเป็นการรำที่โลดโผน มีการเต้น มีการลงศอก เข่า คาง ศีรษะ ตีลอดแข้งลอดขาโยนกลองขึ้นสู่อากาศและลอยตัว การเล่นกลองยาวสุโขทัยจะมีลักษณะการเล่นที่แตกต่างจากกลางเล่นกลองยาวในภูมิภาคอื่นตั้งแต่ลักษณะของกลอง การใช้ปี่เป่าเป็นเครื่องดำเนินทำนอง

นอกจากนี้ ขณะที่มิข้อมูลเชิงวิชาการค่อนข้างแพร่หลาย คนท้องถิ่นกลับไม่ได้กล่าวถึงมังคละ ซึ่งเป็นหนึ่งในศิลปะพื้นบ้านอันเป็นวัฒนธรรมร่วมของพื้นที่แหล่งมรดกโลก แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นต่อทรัพยากรวัฒนธรรมกลุ่มศิลปะพื้นบ้านอย่างน่ากังวลใจ

ภาษาฟอรัม

ชาวบ้านเรียกภาษาที่ใช้กันทุกวันนี้ในทุกช่วงวัยของคนเมืองเก่าว่า ภาษาฟอรัม หมายถึง ภาษาสำเนียงสุโขทัยซึ่งเป็นสำเนียงโบราณสมัยกรุงสุโขทัย เป็นภาษาถิ่นในภาคเหนือตอนล่างอยู่กึ่งกลางระหว่าง ภาษากลาง ภาษาล้านนา กับภาษาลาว

ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของภาษาสำเนียงสุโขทัย คือ การออกเสียงสำเนียงนี้จะค่อนข้างคล้ายภาษาถิ่นเหนือมีคำเมืองปนอยู่มาก มีท่วงทียกต์เหมือนกับภาษาถิ่นเหนือ นิยมออกเสียงไม้เอกเป็น จัตวาสูง แต่การออกอักขระเสียงเหมือนกับสำเนียงอยุธยาแทบทุกอย่างและเสียงจะห้วนกว่าสำเนียงอยุธยา และกรุงเทพ, "ร" และ "ล" จะเข้มงวดน้อยกว่าสำเนียงอยุธยา แต่ไม่ถูกละทิ้งบ่อยๆ แบบสำเนียงกรุงเทพ, ออกเสียงพยัญชนะตัว "ฉ" กับ "ช", "ถ" กับ "ท", "ผ" กับ "พ" และ "ฝ" กับ "ฟ" แยกออกจากกัน และเสียงจัตวาเป็นเอกทุกกรณี เช่น เสื่อ, เขา, ผา > เสื่อ, เขา, ผา

นอกจากสำเนียงแล้ว คำเฉพาะตัวที่บ่งบอกว่าต้องเป็นชาวสุโขทัยแน่นอนมีมากมาย ในการพูด คนไม่เคยฟังจะไม่รู้ความหมาย เช่น ไหญ่โต -อย่างท่าว เช่น ภูเขาสูงนี้อย่างท่าว, ไสรถ -ยู่รถ เช่น เขายู่รถเข็นไปขายของ, ทะเลาะกัน -รบกัน เช่น ได้ของเล่นไปคนละอย่างแล้วอย่ารบกันอีกนะ, อยู่ตรงนั้นนะเห็นไหม -โด้นะ/โຈ้ นะ, ถังน้ำ -ครุ/ กระแปง เช่น เอาครุไปตักน้ำ, เจอกัน – จังกัน เช่น เดียวก็ไปจังกันที่ตลาด, ตักเอามากมาย-ตักเยอะๆ เช่น ปลาหมึกมากมายตักเผอะๆ ไม่ขาดสาย, ยืนยันว่าแน่นอน -ลงท้าย “เอ็ง” เช่น ไปเอ็ง, มีเอ็ง, กินเอ็ง, ล้อรถ -ไ้อ้งรถ เช่น รถคว่ำ ไ้อ้งรถวิ่งนำหน้าไปไกล, กระจอบ -กระบัก เช่น เอากระบักมาตายหญ้า

ภาษาสุโขทัยมีคำศัพท์เฉพาะใช้ไม่เหมือนภาคกลางเป็นจำนวนมาก มีนักวิชาการหลายท่านพยายามรวบรวมพจนานุกรมขึ้นแต่ยังไม่แล้วเสร็จ

ประโยคคำถาม

ไก่อ, เกาะ, เกื่อ, เกอ = เหนือ? เช่น ไปไหนมาเหนือ? พูดว่า "ไปไหนมาไก่อ?" หรือ "ไปไหนมาแล้ว?" เมาะ, หมอ, เมาะแล้ว = ไหม, มัย? หรือใช้ ...ไม่...? เช่น กินไหม? พูดว่า "กินเมาะ?" หรือ "กินไม่กิน?"

คำศัพท์เฉพาะ

คำศัพท์	ความหมาย
ยัง	หยุด
ยู่	เข็น
จัง	ชน
ไน้	ละลาย
นุง	นึ้ม, ไม่กรอบ (ใช้กับของกินที่โดนลมมาก)
สั้ม	เปรี้ยว
รถเบาะ	รถบัส
ยาง-วง	หนังยาง

คำศัพท์	ความหมาย
ดื่อก	ดุ่มหู
เกือก	รองเท้า
จอบ	เสียม
กระบก	จอบ
ขี้ปูน	ฝรั่ง(ผลไม้)
กระปี้	ผีเสื้อ
ต้อดตอ	ตุ๊กแก
ไอ้แก้ม	จิ้งจก

ในปัจจุบันสำเนียงสุโขทัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ สำเนียงสุโขทัยเก่าและ สำเนียงสุโขทัยใหม่ โดยสำเนียงสุโขทัยเก่ายังคงรักษาลักษณะเดิมไว้ไม่เปลี่ยนแปลง พบในอำเภอที่อยู่ห่างออกไปจากอำเภอเมือง และผู้พูดมักเป็นผู้สูงอายุ ในขณะที่สำเนียงสุโขทัยใหม่คือสำเนียงที่พัฒนาขึ้นมาจากเดิม มักมีสำเนียงและศัพท์จากภาษาไทยกลางผสม ซึ่งคนรุ่นหลังๆในเมืองเก่าส่วนใหญ่จะใช้สำเนียงสุโขทัยใหม่ อย่างไรก็ตาม ภาษาพอรามถือเป็นอัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมของเมืองเก่าที่ยังได้รับการสืบสานด้วยความภาคภูมิใจ และเป็นส่วนสำคัญของการส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว สิ่งที่เป็นความตระหนักรู้ของชาวเมืองเก่าคือ การเก็บรวบรวมหลักภาษาสำเนียงสุโขทัย พร้อมพจนานุกรมศัพท์ เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ของคนรุ่นหลังต่อไป

2) การวิเคราะห์สถานการณ์ของรายการมรดกทางวัฒนธรรม

การรวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ถูกนำมาเทียบเคียงกับรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกสืบค้นจากเอกสารงานวิจัย บทความ และข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม ดังแสดงในตาราง พบว่า มีรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเพียงร้อยละ 23 ของรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนออย่างมีส่วนร่วมโดยตัวแทนจากชุมชน ซึ่งให้เห็นว่า การรวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากมุมมองของคนในท้องถิ่นเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง และให้ข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ทางวัฒนธรรมและรูปแบบการถ่ายโอนและเคลื่อนที่ของวัฒนธรรม ดังตัวอย่างของ ชุมชนในเขต หมู่ 7 บ้านวังวน ที่พบจากการสำรวจพื้นที่ว่ามีการทำงานหัตถกรรมที่เป็นทักษะของคนอีสาน เช่น การทอเสื่อ ผ้าขาวม้า รวมทั้งอาหารการกิน จนได้พบว่า คนเมืองเก่าที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้มีบรรพบุรุษที่อพยพภาคอีสานมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองเก่ามาช้านานแล้วจึงยังคงมีขนบธรรมเนียมและอิทธิพลของงานช่างจากภูมิปัญญาเดิมและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น

การประเมินสถานการณ์เบื้องต้น ด้วยหลักการ 4 มิติ ซึ่งแบ่งกลุ่มของรายการมรดกทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 กลุ่ม กล่าวคือ

พื้นที่
กลุ่มที่ 1 – รายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็น

กลุ่มที่ 2 – รายการที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการสงวนรักษา

กลุ่มที่ 3 – รายการที่ต้องได้รับการวางแผนปกป้องดูแลอย่างเข้มงวด

กลุ่มที่ 4 – รายการที่ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

การประเมินสถานการณ์เบื้องต้นครั้งนี้วิเคราะห์จากการสำรวจเชิงกายภาพ เนื้อหาทางวิชาการ และการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน พบว่ารายการมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองเก่าจำนวนมากที่เหมาะสมตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่ แต่กำลังตกอยู่ในสภาวะที่ต้องได้รับการวางแผนปกป้องดูแลอย่างเข้มงวด ไปจนถึงการต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากวรรณกรรมกับการมีส่วนร่วมและสถานการณ์ของวัฒนธรรม

รายการมรดกทางวัฒนธรรม	วรรณกรรม	การมีส่วนร่วม	สถานการณ์ (เบื้องต้น)			
			1	2	3	4
วัดศรีชุม	○	✓	✓		✓	
วัดพระพายหลวง	○	✓			✓	
วัดตระพังทอง*	○	✓	✓	✓	✓	
วัดสะพานหิน		✓			✓	
เขาพระบาทใหญ่		✓	✓		✓	
พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช		✓	✓		✓	
คลองแม่ลำพัน	○	✓				✓
สรีดภงค์	○	✓	✓		✓	
เทือกเขาประทักษิ	○	✓			✓	
โซกพระร่วงลงพระขรรค์	○	✓	✓			✓
เห็ดโคน* เห็ดหอบ และ เห็ดประจำฤดูกาล		✓			✓	
ดอกดิน		✓			✓	
ข้าวตอกพระร่วง*		✓	✓		✓	
เครื่องสังคโลก* (โบราณวัตถุ)	○	✓	✓	✓	✓	

รายการมรดกทางวัฒนธรรม	วรรณกรรม	การมีส่วนร่วม	สถานการณ์ (เบื้องต้น)			
			1	2	3	4
บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า		✓				✓
วิถีพุทธ	○	✓	✓		✓	
ภาษาพอราม*	○	✓	✓		✓	
งานสงกรานต์วัดตระพังทอง		✓	✓			✓
วรรณกรรมพื้นบ้านและเรื่องเล่า- นิทาน พระร่วง	○	✓			✓	
งานช่าง- เครื่องสังคโลก*	○	✓	✓		✓	
งานช่าง- เครื่องไม้แกะสลัก	○	✓	✓		✓	
งานช่าง- การฟื้นฟูพระ	○	✓	✓		✓	
งานช่าง- การสานปลาดึงเพียนโบราณ	○	✓			✓	
งานช่าง - การทำกระทงโบราณ		✓		✓		
งานช่าง - ตู้โบราณ* แกะสลักลายตู้โบราณ		✓		✓		
งานช่าง - ข้าวตอกพระร่วง*		✓	✓		✓	
งานจิตรกรรม - การเขียนลายสังคโลกบนผ้า		✓		✓	✓	
อาหารพื้นบ้าน - แกงผักคึกไข่มดแดง (ปลาย่าง)		✓	✓		✓	
อาหารพื้นบ้าน - แกงสับนก (ใช้ปลาสร้อย)		✓	✓		✓	
อาหารพื้นบ้าน - แกงไข่น้ำ	○	✓		✓		
อาหารพื้นบ้าน - ยำหยวก		✓			✓	
อาหารพื้นบ้าน - แกงหัวตาล		✓			✓	
ต้มยำหยวกกล้วย		✓			✓	
ยำยอดมะกอก		✓			✓	
อาหารพื้นบ้าน		✓			✓	
- แกงผักหวานไข่มดแดง (ปลาย่าง)						
- ยำไข่มดแดง (บ้านวังวน)						
- แกงเปราะหน่อไม้ (บ้านวังวน)						
- แกงซี่เหล็ก (มนต์คีรี)						

รายการมรดกทางวัฒนธรรม	วรรณกรรม	การมีส่วนร่วม	สถานการณ์ (เบื้องต้น)			
			1	2	3	4
- แกงบอน - แกงอี้อ้มะพร้าว (วังวน) - แกงเขียวหวาน - ผัดเผ็ดกบ ปลา เนื้อ - ต้มปลาไหล ปลาอย่าง						
อาหารพื้นบ้าน - ลูกผักสาดอง/ต้มจิ้ม น้ำพริก ห่อปิ้งใส่ผักสาด (ยอด ใบ - ใบยอ)		✓			✓	
ขนมแดกงา		✓	✓		✓	
ขนมไส้ละมุด*		✓	✓		✓	
ข้าวเหนียวแดง		✓	✓		✓	
ขนมจีตล		✓			✓	
ขนมดอกดิน		✓	✓		✓	
ขนมพื้นบ้านทั่วไป - ขนมตาล - ขนมครก - ขนมใส่ไส้ - ขนมฟัก - ขนมแตง - ข้าวแตน - ข้าวต้มมัด		✓		✓	✓	
การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน (ภูมิปัญญารักษาโรค)		✓	✓			✓
ศิลปะการแสดง- รำกลองยาว		✓	✓			✓
มังคละ	○		✓			✓
เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง	○	✓	✓			✓
พิธีสลากภัตต์/ สลากภัตต์ข้าวหลาม	○	✓		✓	✓	
พิธีไหว้นพฐาธรรมรอยพระพุทธรูป	○	✓	✓		✓	
งานประเพณีลอยกระทงวัดระพังทอง		✓	✓		✓	

รายการมรดกทางวัฒนธรรม	วรรณกรรม	การมีส่วนร่วม	สถานการณ์ (เบื้องต้น)			
			1	2	3	4
ตำข้าวก่อนสงกรานต์		✓				✓
รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่*		✓	✓		✓	
บวชนาคสามัคคี		✓			✓	
มวยสมโภช (เนินปราสาท) – 2480		✓	✓			✓
เทศกาลบุญเดือน 10 และงานกวนกระยาสารท		✓			✓	
พิธีทำขวัญแม่พระโพสพ		✓			✓	
ถนนสังคโลก*	○	✓	✓		✓	
ย่านสุขโขทัยนคร1	○	✓			✓	
ตลาดทำนน้ำรับเสด็จ	○	✓		✓		
ตลาดวัดตระพังทอง	○	✓		✓		
ย่านแกะสลักไม้ร้องดาเพชร ชุมชนบ้านเหนือ		✓	✓		✓	
ศูนย์เรียนรู้กระทงใบลาน		✓			✓	
กลุ่มฝึกทำกลองยาวชุมชนบ้านใต้*		✓	✓			✓
พิพิธภัณฑ์เรือนนพมาศ (บ้านป่าบังเอิญ)		✓			✓	
ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านนกคุ้ม		✓		✓		
วิสาหกิจชุมชน – OTOP หรือ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน		✓			✓	
การรวมกลุ่มของคนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรม		✓	✓			✓
นั่งล้อเทียมเกวียนที่ชุมชนลิไท		✓				✓
บวชนาคสามัคคี (บวชพระสามัคคี)		✓			✓	
ใส่บาตรพระเดินหน		✓		✓		
การหาของป่าและผักพื้นบ้านที่หัวไร่ปลายนา		✓				✓
วิถีชุมชนสุขโขทัยนคร 3*		✓			✓	

รายการมรดกทางวัฒนธรรม	วรรณกรรม	การมีส่วนร่วม	สถานการณ์ (เบื้องต้น)			
			1	2	3	4
การอาบน้ำ		✓				✓
การทำนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อ บ้านมนต์คีรี		✓	✓		✓	
ลงแขกเกี่ยวข้าว ทูบข้าว		✓				✓
การละเล่นเพลงพื้นบ้าน กลองยาว ในงานบุญวัดตระพังทอง		✓	✓			✓
มหรสพท้องถิ่น – โรงหนัง หนังทางแปลง		✓				✓
วิถีเกษตรและชาวนา กองหญ้าคา		✓				✓
น้ำซึมบ่อทราย (กรองน้ำมากิน)		✓				✓
วิถีชีวิตตามคลองแม่รำพัน		✓	✓			✓
เล่นน้ำ หาปลา ฆมหอยในเขื่อนศรีนครินทร์		✓				✓

ตัวอย่างผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมต่อสถานการณ์วัฒนธรรม ต.เมืองเก่า

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
A1	วัดศรีชุม	○	✓	1	วัดศรีชุมเป็นภาพจำ ของจังหวัดสุโขทัย /เป็นจุดหมายปลายทาง ทางการท่องเที่ยวในมิติทางศาสนา ทาง ประวัติศาสตร์ ทางศิลปะ
A2	วัดพระพายหลวง	○	✓	1	วัดพระพายหลวง เป็นพื้นที่ ที่แสดงถึง สถานที่สำคัญ ของเมืองสุโขทัยเก่า ที่มีกำเนิดการก่อสร้างตัวจาก เมืองโบราณ ชุมทางทางการค้า ศูนย์รัฐแรกเริ่ม ของสยามประเทศ เป็นพื้นที่ ที่ให้งานมาต่อเนื่องตลอดสมัย กว่า ๘๐๐ -๙๐๐ ปี
A3	วัดตระพังทอง*	○	✓	2	วัดตระพังทอง และชุมชนโดยรอบ เป็นหลักฐานที่ยืนยันถึงการอยู่อาศัยของกลุ่มชนดั้งเดิมต่อสมัยสุโขทัย

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
					ที่สืบเนื่องมาถึงชนยุคปัจจุบัน... ภาพที่ยังให้เห็นเป็นวิถีของชนดั้งเดิม ปวีรบรรต ปรับไปตามยุคสมัย แต่ยังคงรักษา รกรากของชุมชน โดยมีกิจกรรม ทางศาสนาฯ และวัฒนธรรม เป็นสิ่งเชื่อมสัมพันธ์กิจกรรมทางสังคม ทั้งภายใน และภายนอกได้อย่างโดดเด่น “วัดตระพังทอง เมืองสุโขทัยเก่า และ ชุมชนโดยรอบ คือ นครสุโขทัย ที่ยังมีลมหายใจ
A5	วัดสะพานหิน		✓	1	วัดสะพานหิน เป็นภาพจำ ของจังหวัด สุโขทัย/เป็นจุดหมายปลายทาง ทาง การท่องเที่ยวในมิติทางศาสนา ทางประวัติศาสตร์ ทางศิลปะ/ เป็นสถานที่ ชมพระอาทิตย์ขึ้น ที่งดงาม แห่งบนฉากภาพทิวป่าไม้ ภูมิทัศน์ วัฒนธรรมและมีเมืองประวัติศาสตร์ สุโขทัย อยู่เบื้องหน้า ..
A6	เขาพระบาทใหญ่		✓	1 , 3 , 4	เป็นวัดที่ พบหลักฐานทางวัฒนธรรม (จารึกหลักที่ ๘ ศิลารจารึกเขาสุมณภูมิ ที่ยืนยันเชื่อมโยงกับหลักฐาน จารึก หลักอื่นๆ/ทางโบราณคดี พบ โบราณสถาน (วัดร้าง) / แหล่งพบ ข้าวตอกพระร่วง ที่สอดคล้องกับ ตำนาน/ทางธรณีวิทยา เทือกเขา ทิวเขา ย่านนี้ แหล่ง ตัดหินฉนวน แหล่งพบ ผลึกแร่ (ข้าวตอกพระร่วง) ** ปัจจุบันพบการเข้าไปใช้ พท.ของคน มากกว่าการเข้าไปหาของป่า เพื่อยังชีพ.. เช่น พบกลุ่มคนขับขี่รถจักรยานยนต์ วิบาก/การเข้าศึกษา ขุดค้น ทางโบราณคดี ตามโครงการ

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
					ที่ไม่ต่อเนื่อง เสี่ยงต่อการ ลักลอบขุดค้น และเพิ่มโอกาส ทำให้แหล่งโบราณสถาน เกิดความเสียหาย สูญหาย/ความทับซ้อนของ หน่วยงานภาครัฐ ในการจัดการ พื้นที่ (กรมศิลปกร & กรมป่าไม้)
A7	พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช		✓	1	ถือเป็น“บุคลากรพื้นฐาน” มีความหมายถึง ระบุสัญลักษณ์ ของความเป็นรัฐชาติไทย มีบุคคลเป็นที่ตั้ง. สื่อสาร เชื่อมโยง คนในสังคมปัจจุบัน ย้อนไปสู่ ความรุ่งเรืองของนครรัฐ สมัยแรกเริ่ม.
A8	คลองแม่ลำพัน	○	✓	3 , 4	ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน สภาพปัจจุบัน บางช่วงถูกรุกล้ำ พื้นที่จาก หน่วยงานของรัฐ (เทศบาลตำบล เมืองเก่า) เอกชน (โรงแรมฯ ที่พัก) และ บ้านเรือนของประชาชน ก่อสร้างอาคาร ร้ว สะพาน ฝาย ทำนบ กันทางนำ ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ผิดหลักการทางวิศวกรรม /ชลประทาน บางส่วน พบว่า หาก ประชาชนใน พื้นที่ ยังใช้น้ำเพื่อการเกษตร ลำน้ำแฉกนั้น ยังคงได้รับการดูแลรักษา เป็นอย่างดี
A9	สรีดภงส์	○	✓	1 , 4	เป็นแหล่งหลักฐาน ของเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่มี “คุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล” เป็นตัวแทน ซึ่งแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้น ด้วยการสร้างสรรค์อันฉลาด ด้านการจัด การเมือง ผังเมือง และระบบ ชลประทาน ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญ ในการจัดการน้ำเป็นอย่างมาก
A10	เทือกเขาประตักษ์	○	✓	3 , 4	ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน เป็นแหล่ง ต้นน้ำของเมืองประวัติศาสตร์

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
					สุโขทัย “คุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล” เป็นตัวแทนซึ่งแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันฉลาดด้านการจัดการเมือง ผังเมือง และระบบชลประทาน ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในการจัดการน้ำเป็นอย่างมาก โดยให้คติจารีตความเชื่อดั้งเดิม (การนับถือผีและธรรมชาติ) คติทางศาสนาฯ รักษาผืนป่า ให้ทรงความศักดิ์สิทธิ์. เป็นการกำหนดเขตการใช้สอยพื้นที่ ของคนยุคสมัยนั้น แหล่งอาหาร การหาของป่า แหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ แต่อดีตถึงปัจจุบัน
A11	โซกพระร่วงโซกพระร่วงลงพระขรรค์	○	✓	3 , 4	ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน เป็นแหล่ง ต้นน้ำของเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย “คุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล” เป็นตัวแทนซึ่งแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันฉลาดด้านการจัดการเมือง ผังเมือง และระบบชลประทาน ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในการจัดการน้ำเป็นอย่างมาก โดยให้คติจารีตความเชื่อดั้งเดิม (การนับถือผีและธรรมชาติ) คติทางศาสนาฯ รักษาผืนป่า ให้ทรงความศักดิ์สิทธิ์. สอดรับกับทางคติชนวิทยา และตำนาน/ด้านธรณีวิทยา เทือกเขา ทิวเขา ย่านนี้ แหล่ง ตัดหินฉนวน
A13	เห็ดโคน* เห็ดหอบ และ เห็ดประจำฤดูกาล ของป่า {ผักหวาน/ผักสาบ(ผักอีหนู) / หน่อไม้ }		✓	3	ความขัดแย้งทางข้อกำหนดป่าสงวนกับชุมชนฯ ที่เข้าใช้ประโยชน์ ประชาชนบางส่วน มีอาชีพจากการหาของป่า / ความหลากหลายทางชีวภาพ ดัชนีความอุดมสมบูรณ์ ของดินและผืนป่า

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
A14	ดอกดิน		✓	3	ความขัดแย้งทางข้อกฎหมายป่าสงวน กับชุมชนฯ ที่เข้าใช้ประโยชน์ ประชาชน บางส่วน มีอาชีพจากการหาของป่า/ ดัชนีความอุดมสมบูรณ์ ของดินและผืน ป่า
A15	ข้าวตอกพระร่วง*		✓	3	แหล่งค้นพบ ทับซ้อนกับแหล่ง โบราณสถานการค้นหา อาจส่งผล ต่อโบราณสถาน รวมถึงภูมิทัศน์ วัฒนธรรม
A17	เครื่องสังคโลก* (โบราณวัตถุ)	○	✓	1 , 3	
A19	บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า		✓	3	
B1	วิถีพุทธ	○	✓	1 , 2	
B2	ภาษาพอราม*	○	✓	1	
B3	งานสงกรานต์วัดตระพังทอง		✓	2	
B4	วรรณกรรมพื้นบ้าน และเรื่องเล่า- นิทานพระร่วง	○	✓	3	
B7	งานช่าง- เครื่องสังคโลก*	○	✓	2 , 3	
B8	งานช่าง- เครื่องไม้แกะสลัก	○	✓	3	
B9	งานช่าง- การปั้นพระ	○	✓	3	
B10	งานช่าง- การสานปลาตะเพียน โบราณ	○	✓	2	
B11	งานช่าง - การทำกระทงโบราณ		✓	2	
B12	งานช่าง - ตู้โบราณ* แกะสลัก ลายตู้โบราณ		✓	2	
B13	งานช่าง - ข้าวตอกพระร่วง*		✓	2	
B15	อาหารพื้นบ้าน - แกงผักคี้กใส่ ไข่มดแดง (ปลาย่าง / ปลาสด)		✓	2	
B16	อาหารพื้นบ้าน - แกงสับนก (ใช้ ปลาสร้อย)		✓	2	
B17	อาหารพื้นบ้าน - แกงไข่น้ำ			2	
B18	อาหารพื้นบ้าน - ยำหยวก		✓	2	
	อาหารพื้นบ้าน - แกงหัวตาล		✓	2	

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
	ต้มยำหอยกกล้วย		✓	2	
	ยำยอดมะกอก		✓	2	
B19	อาหารพื้นบ้าน - แกงผักหวานไข่มดแดง (ปลาย่าง) - ยำไข่มดแดง (บ้านวังวน) - แกงเปรอะหน่อไม้ (บ้านวังวน) - แกงขี้เหล็ก (มนต์คีรี) - แกงบอน - แกงอื้ออัมมะพร้าว (วังวน) - แกงเปรี้ยวหวาน - ผัดเผ็ดกบ ปลา เนื้อ - ต้มปลาไหล ปลาย่าง - ต้มยำกระดูกหมู		✓	2	
B20	อาหารพื้นบ้าน - ลูกผักสาดอง/ต้มจิ้ม น้ำพริก ห่อปิ้งใส่ผักสาด (ยอด ใบ - ใบยอ)		✓	2	
B21	ขนมแดกงา		✓	2	
B22	ขนมไส้ละมุด*		✓	2	
B22	ข้าวเหนียวแดง		✓	2	
B23	ขนมจีตาล		✓	2	
B24	ขนมดอกดิน		✓	2	
B25	ขนมพื้นบ้านทั่วไป - ขนมตาล - ขนมครก - ขนมใส่ไส้ - ขนมฟัก		✓	2	

รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
	- ขนมหาง - ข้าวแตน - ข้าวต้มมัด				
	การแพทย์แผนไทยและ การแพทย์พื้นบ้าน (ภูมิปัญญา รักษาโรค)			2	
B42	ศิลปะการแสดง- รำกลองยาว		✓	4	ครูกลองยาวส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และ เลิกเล่นแล้ว แต่หาคนสืบทอดได้ยาก
B43	เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง	○	✓	1 , 4	เป็นอัตลักษณ์ของเมืองแต่คนยากต่อ การสืบทอด คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยรู้จักแล้ว
B45	พิธีสลากภัต/ <u>สลากภัตข้าว</u> <u>หลาม</u>	○	✓	3 , 4	
B46	พิธีไหว้นพุงชาธรรมรอย พระพุทธรูป	○	✓	2	
B47	งานประเพณีลอยกระทง วัดตระพังทอง		✓	1 , 2	
B49	ตำข้าวก่อนสงกรานต์		✓	4	
B50	งานย้อนอดีตมหาสงกรานต์ กรุงสุโขทัยสงกรานต์		✓	1 , 2 , 3	
B51	รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่*		✓	2	
B52	บวชนาคสามัคคี		✓	2	
B53	มวยสมโภช (เนินปราสาท) – 2480		✓	1 , 3	กำลังใกล้สูญหายและถูกหลงลืม
B54	เทศกาลบุญเดือน 10 และงาน กวนกระยาสาร		✓	2 , 3 , 4	การรวมกลุ่มทางสังคม ในการกวน กระยาสารเริ่มหาได้ยาก คนม่น ท้องถิ่นนิยมซื้อหาแทน เพื่อนำมาใช้ใน พิธีกรรมเท่านั้น/ผู้คนยังเคร่งครัดอยู่ใน ธรรมเนียมทำบุญวันสาทร (ตรุษไม้ชาด สารทไม่วั้น) การทำบุญอุทิศให้กับ บรรพชน
B55	พิธีทำขวัญแม่พระโพสพ		✓	4	วัฒนธรรมด้านเกษตรกรรมพื้นถิ่น เปลี่ยนไปจากการทำนาปีเป็นนาปรังทำ

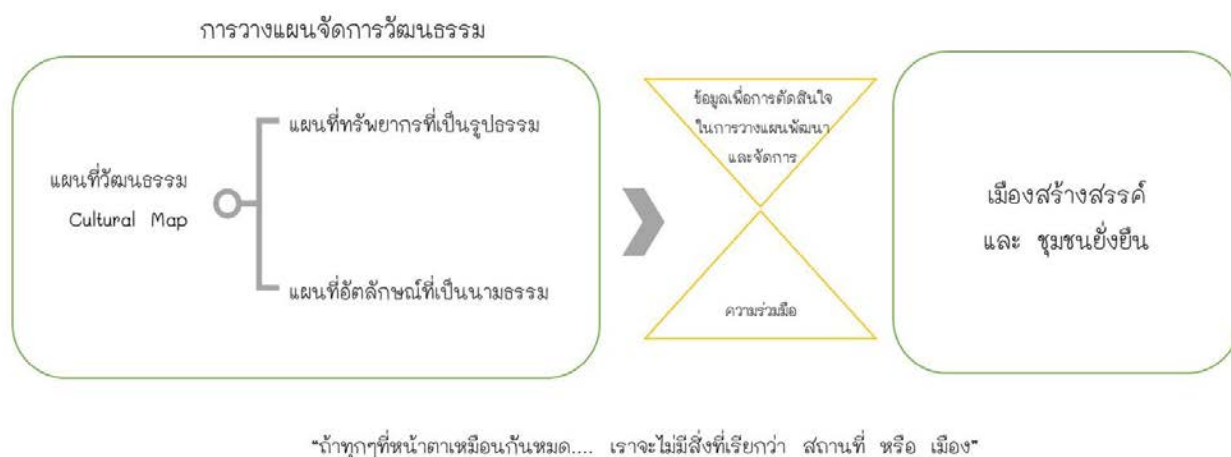
รหัส	รายการมรดกทางวัฒนธรรม	Lit.	PAR	RISK	ข้อเสนอแนะ
					ให้คนท้องถิ่นลดทอนความสำคัญของพิธีกรรมนี้ไป
C11	ถนนสังคโลก*	○	✓	2	
C12	ย่านสุขโขทัยนคร1	○	✓	2 , 3	
C13	ตลาดท่าน้ำรับเสด็จ	○	✓	1 , 2	
C14	ตลาดวัดตระพังทอง	○	✓	1 , 2	
C15	ย่านแกะสลักไม้ร่องตาเพชร ชุมชนบ้านเหนือ		✓	1, 4	กลุ่มแรกๆ และกลุ่มสุดท้ายที่ยังคงทำต่อเนื่องอยู่ในปัจจุบัน ถ่ายทอดกันในครอบครัว
C16	ศูนย์เรียนรู้กระทิงใบลาน		✓	2 , 3	ควรได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ประณีต และเพิ่มมูลค่า
C17	กลุ่มฝึกทำกลองยาวชุมชน บ้านใต้*		✓	4	
C18	พิพิธภัณฑ์เรือนนพมาศ (บ้านป่า บังเอิญ)		✓	2 , 3	
C18A	ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรม ไม้แกะสลักบ้านนกคุ้ม		✓	2 , 3	
	วิสาหกิจชุมชน – OTOP หรือ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน		✓	2 , 3 , 4	
	การรวมกลุ่มของคนท้องถิ่นใน การอนุรักษ์และสืบสาร วัฒนธรรม		✓	2 , 3 , 4	
E17	นั่งล้อเทียมเกวียนที่ชุมชนลิไท		✓	4	
E18	ใส่บาตรรับอรุณสะพานบุญ วัดตระพังทอง	○	✓	1 , 2	
E20	การทำนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยพ่อ บ้านมนต์คีรี			2	
F19	รถสองแถว (รถโดยสาร ไม้)	○	✓	4	

ตอนที่ 2 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของ ต.เมืองเก่า จ.สุโขทัย ผ่านกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ (Baseline Study) ด้วย Inventory Approach มีข้อค้นพบเป็นรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่รวบรวมจากวรรณกรรมและข้อมูลทุติยภูมิ (ภาคผนวก ก)

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ แนวคิดในการทำแผนที่ และ ประโยชน์ที่จะได้รับต่อชุมชน เพื่อประสานความร่วมมือ โดยชี้แจงกระบวนการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวคิดในภาพ พร้อมการสร้างความเข้าใจในหลักการพื้นฐานของการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (cultural mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ว่า แต่ละชุมชนจะมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบของบริบทสังคม ความเป็นอยู่ และการใช้ชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะถูกเสนอและนำมาจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 การประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยตัวแทนของชุมชนร่วมกันกำหนดอัตลักษณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมโดยการร่วมพิจารณาคุณลักษณะของทรัพยากรทางวัฒนธรรมตามหลักเกณฑ์วิเคราะห์ความเป็นอัตลักษณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการวิเคราะห์สถานการณ์ของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ณ ปัจจุบัน (รายนามผู้แทนชุมชนแสดงใน ภาคผนวก ข)

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ในรูปแบบ Onsite และ Online เนื่องจากสถานการณ์แพร่ระบาดของ Covid-19 จำนวน มีผลการวิเคราะห์ดังแสดงใน ตารางตามภาคผนวก ค

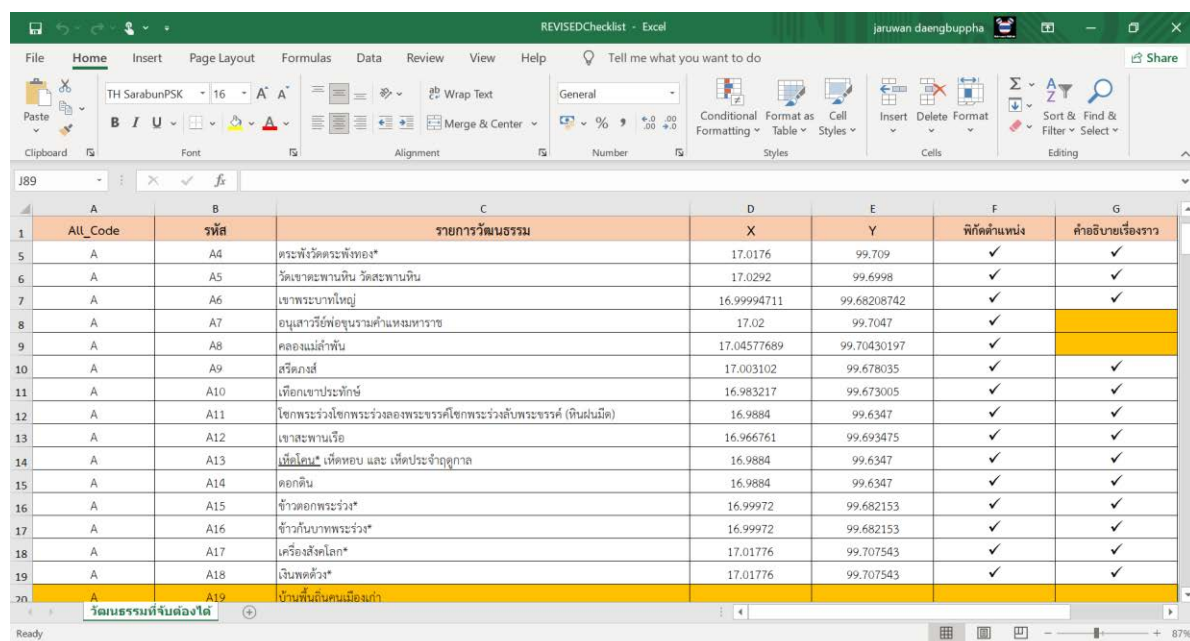
รายการมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นตำบลเมืองเก่าจากการร่วมกำหนดและจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วยรายการมรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 6 รายการ ได้แก่

- (1) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องได้ ประกอบไปด้วย
 - แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่กับการดำเนินในชีวิต
 - อนุสรณ์สถาน
 - แหล่งธรรมชาติ ภูมิประเทศและพืชพันธุ์ธัญญาหาร
 - วัตถุที่เคลื่อนไหวได้สื่อถึงความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
 - บุคคลด้านวัฒนธรรม
- (2) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่จับต้องไม่ได้ ประกอบไปด้วย
 - วิถีชีวิตและสังคมชาวพุทธ
 - มุขปาฐะ (นิทานพื้นบ้าน ตำนานและเรื่องเล่า)
 - ภูมิปัญญา (งานช่าง ธรรมชาติและจักรวาลวิทยา)
 - อาหารท้องถิ่น
 - การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน (ภูมิปัญญารักษาโรค)
 - การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (การจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์)
- อย่างยั่งยืน
 - ศิลปะพื้นบ้าน
 - ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม
 - ความเชื่อ
- (3) สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย
 - วัด หรือ ศาสนาสถานสำคัญของชุมชน
 - สถานศึกษาในชุมชน
 - ย่านเศรษฐกิจของชุมชน
 - ศูนย์เรียนรู้
 - ที่ทำการหน่วยงานสนับสนุน
 - พื้นที่สาธารณะ
- (4) การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมของคนชุมชน ประกอบไปด้วย
 - วิสาหกิจชุมชน – OTOP หรือ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน
 - การดำเนินธุรกิจเอกชนขนาดเล็กและเล็กมากของคนเมืองเก่า
- (5) องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
 - การรวมกลุ่มของคนท้องถิ่น
 - หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นที่
- (6) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย วิถีชาวบ้าน กิจกรรมพิเศษ และยานพาหนะและการ

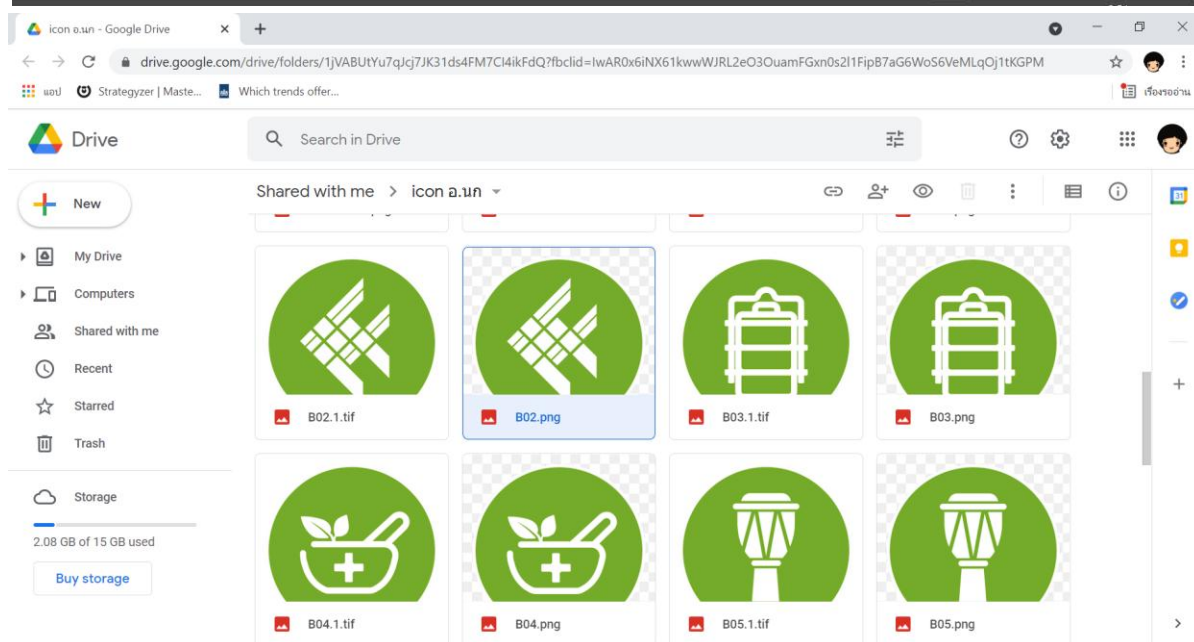
เดินทาง

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม

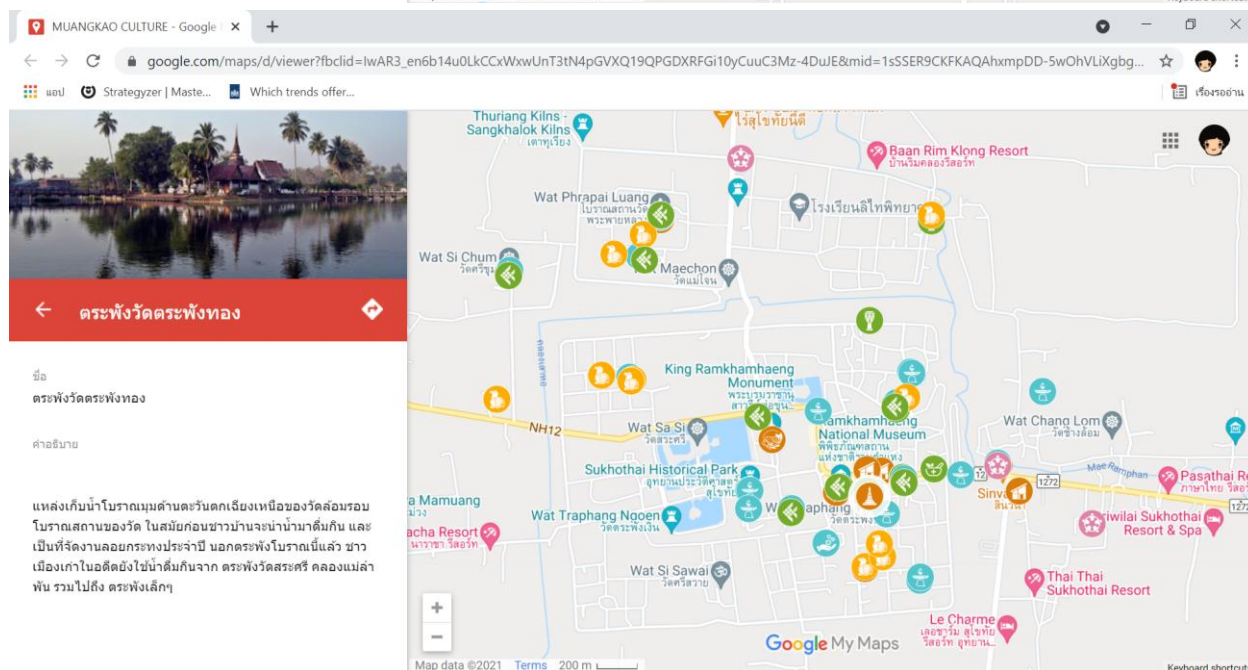
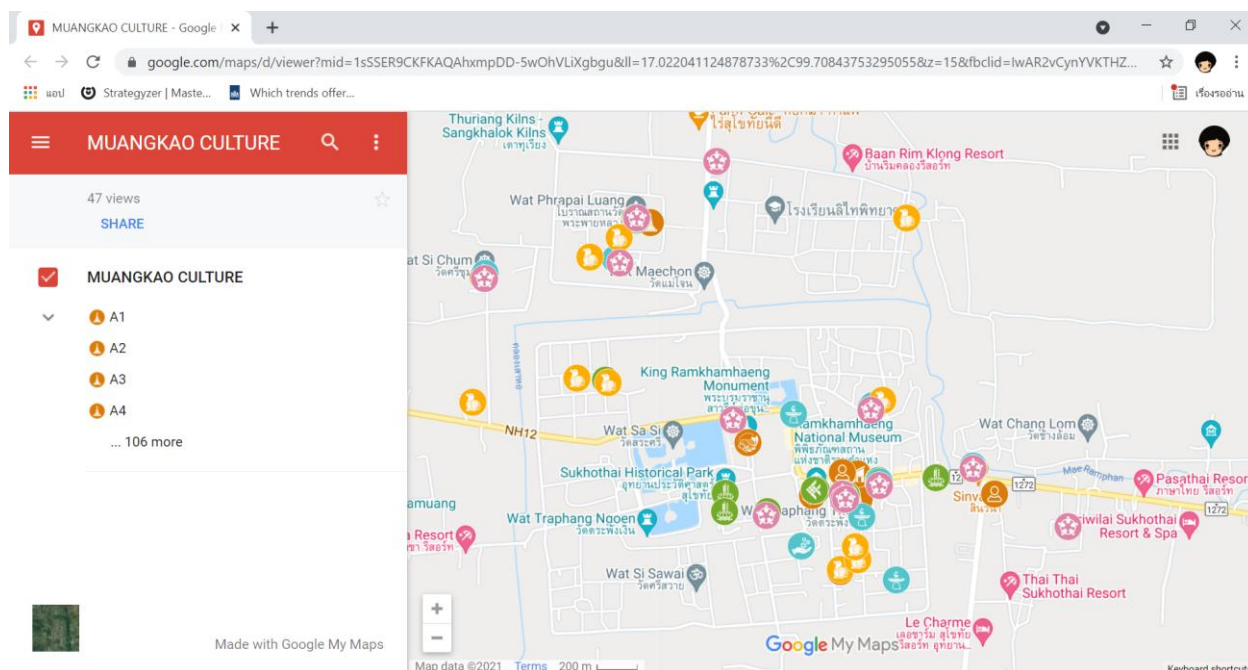
ข้อมูลนำเข้าในการสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมประกอบด้วย พิกัดบนแผนที่ออนไลน์ และเนื้อหาของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม โดยมีตัวอย่างข้อมูลนำเข้าการกำหนดพิกัดออนไลน์ เนื้อหาของแผนที่และสัญลักษณ์ ดังแสดงในภาพ (รายละเอียดในภาคผนวก ง)

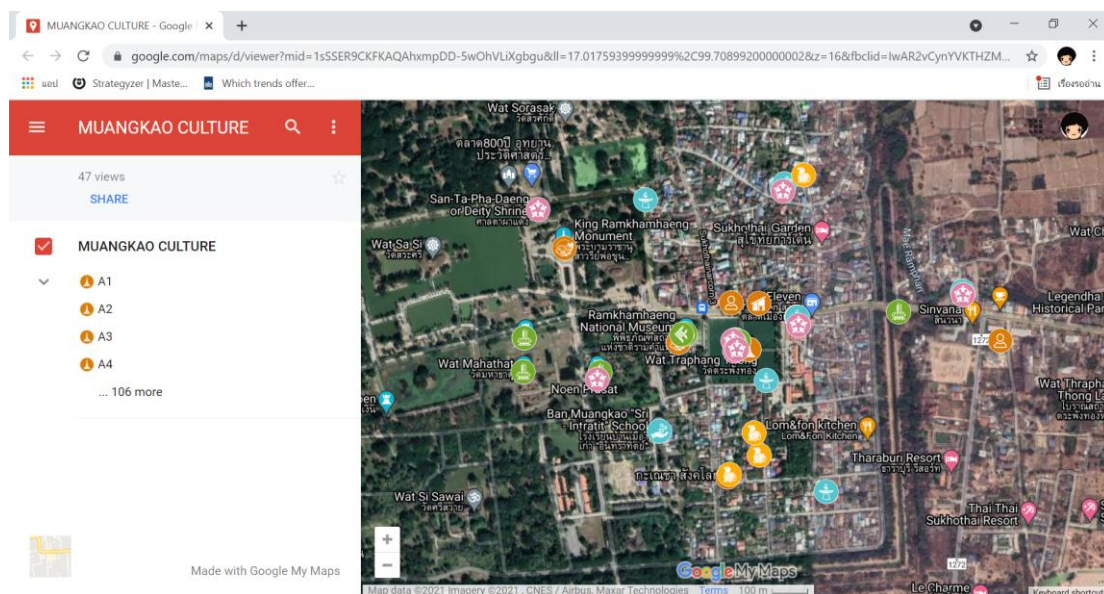

	A	B	C	D	E	F	G
	All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
1	A	A4	วัดพระรัตนาราม*	17.0176	99.709	✓	✓
5	A	A5	วัดเขาชะพานหิน วัดชะพานหิน	17.0292	99.6998	✓	✓
6	A	A6	เขาคันทรงใหญ่	16.99994711	99.68208742	✓	✓
7	A	A7	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	17.02	99.7047	✓	
8	A	A8	คลองแม่ลำพัน	17.04577689	99.70430197	✓	
9	A	A9	วัดรางบัว	17.003102	99.678035	✓	✓
10	A	A10	เขื่อนลพบุรี	16.983217	99.673005	✓	✓
11	A	A11	เขื่อนลพบุรี	16.9884	99.6347	✓	✓
12	A	A12	เขื่อนลพบุรี	16.966761	99.693475	✓	✓
13	A	A13	เขื่อนลพบุรี	16.9884	99.6347	✓	✓
14	A	A14	เขื่อนลพบุรี	16.9884	99.6347	✓	✓
15	A	A15	เขื่อนลพบุรี	16.99972	99.682153	✓	✓
16	A	A16	เขื่อนลพบุรี	16.99972	99.682153	✓	✓
17	A	A17	เขื่อนลพบุรี	17.01776	99.707543	✓	✓
18	A	A18	เขื่อนลพบุรี	17.01776	99.707543	✓	✓
19	A	A19	เขื่อนลพบุรี				

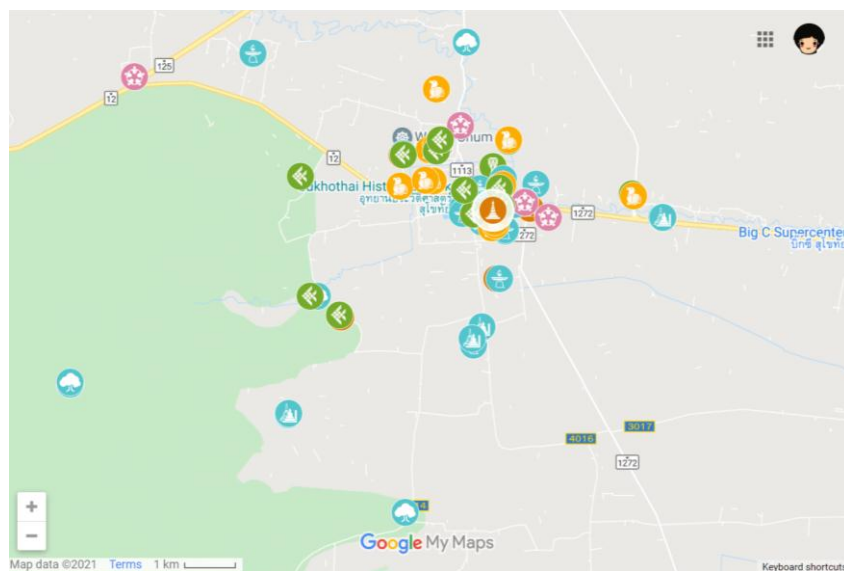
แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ต.เมืองเก่า อย่างมีส่วนร่วม โดยชุมชน จะเป็นแผนที่ออนไลน์บน Google platform ชื่อว่า MUANGKAO CULTURE โดยจะภาพ เรื่อง และลิงค์แหล่งข้อมูลประกอบตามรูปที่ 4

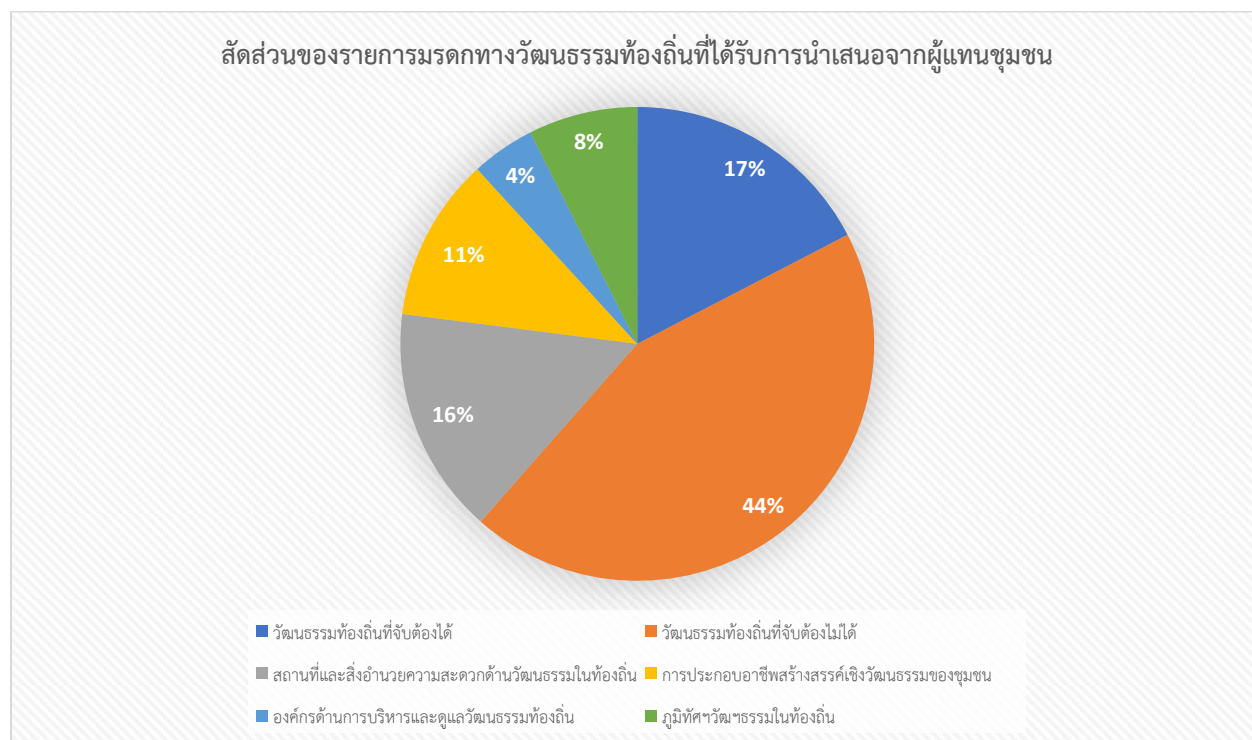
รูปที่ 5 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและพิกัดออนไลน์

แผนที่นี้จะใช้ในการวิเคราะห์การกระจายตัวของวัฒนธรรมในท้องถิ่น การออกแบบแนวทางการบริหารจัดการ และการทำแผนที่ท่องเที่ยว อย่างเช่นกรณีในภาพตัวอย่าง จะเห็นถึงความหนาแน่นและการกระจุกตัวของวัฒนธรรมในพื้นที่ใจกลางของชุมชน และในบางจุดที่มีรูปแบบวัฒนธรรมหลากหลายอยู่ในนั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญที่มาพร้อมกับความท้าทายในการบริหารจัดการสู่ความยั่งยืน

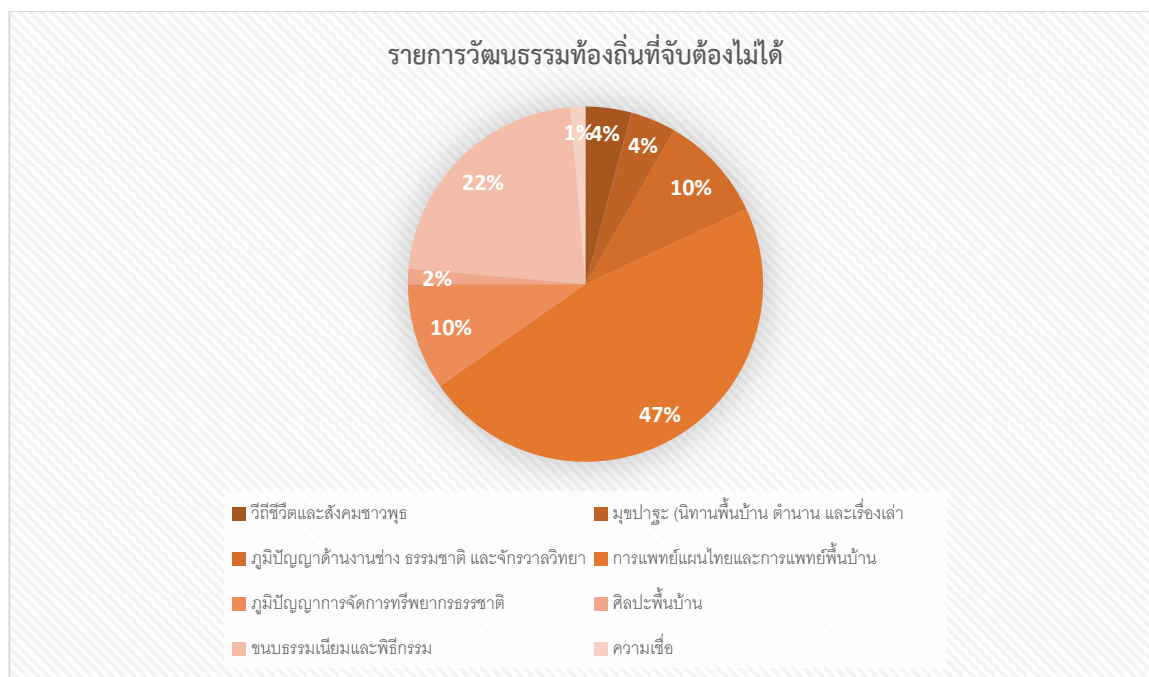
รูปที่ 6 แผนที่แสดงการกระจายตัวของมรดกทางวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์หมวดหมู่พบสัดส่วนของรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากการมีส่วนร่วมที่นำเข้าสู่การจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่าดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิ 2 ประเภทของทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งตามสัดส่วน

เพื่อพิจารณาผลสรุปข้างต้น พบว่า ชาวเมืองเก่าสามารถกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมได้เป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด หรือ ร้อยละ 44 หรือ 74 รายการ ของรายการมรดกทางวัฒนธรรมทั้งหมด และในรายการทั้งหมดนี้พบว่า ร้อยละ 47 เป็นรายการมรดกทางวัฒนธรรมด้านอาหารและโภชนาการในท้องถิ่น รองลงมาคือ ขนบธรรมเนียมและพิธีกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 22

แผนภูมิ 3 สัดส่วนของทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งตามประเภท

ตอนที่ 3 แนวทางการวางแผนจัดการทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม หมายถึง วิธีบริหารจัดการดูแลรักษาทรัพยากรหรือวัตถุทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดมายาวนานของมนุษย์รวมไปถึงวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เป็นผลงานสร้างสรรค์ใหม่โดยการมีการมีส่วนร่วมของคนหรือองค์กรในท้องถิ่น อาจประกอบไปด้วย การวางแผนงาน และการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ดูแลรักษา การสืบสาน และต่อยอด ให้อยู่ผลกระทบบนเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

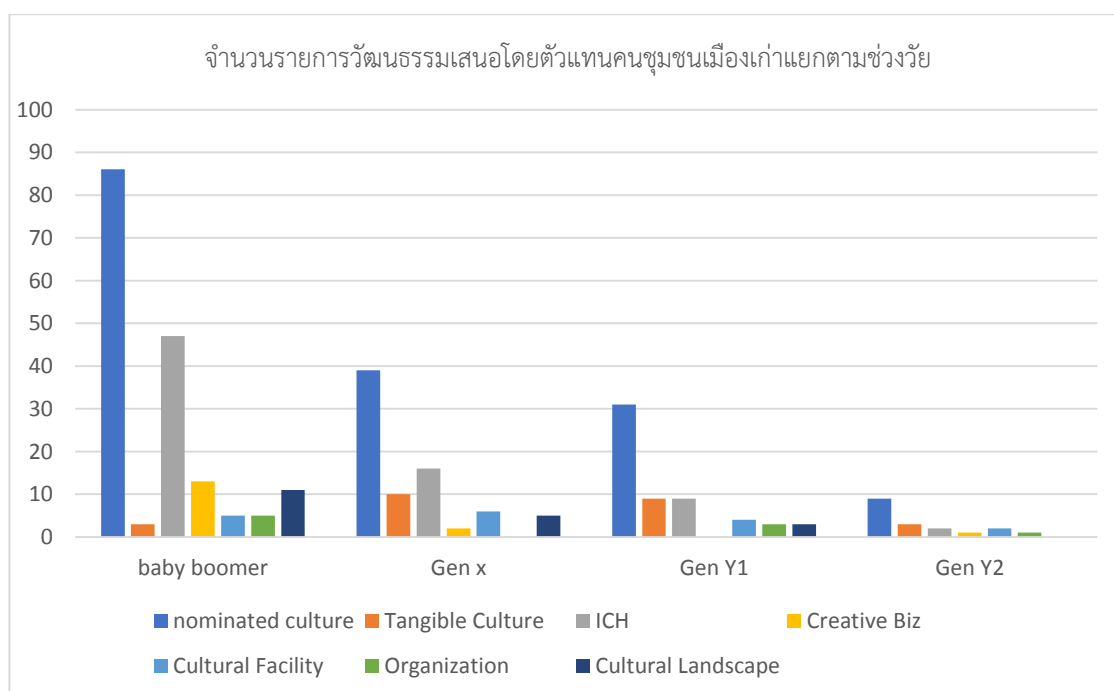
ข้อเสนอแนวทางในการวางแผนจัดการทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในที่นี้ สืบเคราะห์มาจากข้อสังเกตที่ได้รับการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมโดยวิเคราะห์ร่วมกับข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลจากชุมชน ตอนที่ 1 บทวิเคราะห์การทำแผนวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของคนท้องถิ่น และตอนที่ 2 แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในประเด็น ต่อไปนี้

(1) ผลการรวบรวมรายชื่อทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมแยกตามกลุ่มตัวแทนและประเภทของวัฒนธรรมที่พบข้อสังเกตเกี่ยวกับความเสี่ยงของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการรับรู้ เข้าใจ และเข้าถึงความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจนกันไปตามช่วงวัย รวมไปถึง มุมมองในการกำหนดรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ค่อนข้างแตกต่างกันออกไปทำให้เข้าใจถึงการสัมผัสสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างคนแต่ละช่วงวัยและสถานะความเสี่ยงของวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตและบริบทของสังคมที่แวดล้อมในวิถีชีวิตของคนแต่ละช่วงวัย แต่ที่น่าสังเกตคือ ความหวงแหนดีในกลุ่มผู้สูงอายุจะปรากฏชัดเจนมาก ส่วนคนในรุ่นถัดมาจะซาบซึ้งในวิถีถิ่น ขณะคนใน Gen Y ตอนต้นจะอยู่บนความร่วมสมัยซึ่งจากข้อมูลชี้ให้เห็นว่าพวกเขาอยู่ในช่วงของ

การเรียนรู้เพื่อตระหนักวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นเคยมี มีอยู่ และใกล้สูญหายไปเนื่องจากขาดการสืบสาน โดยลูกหลาน

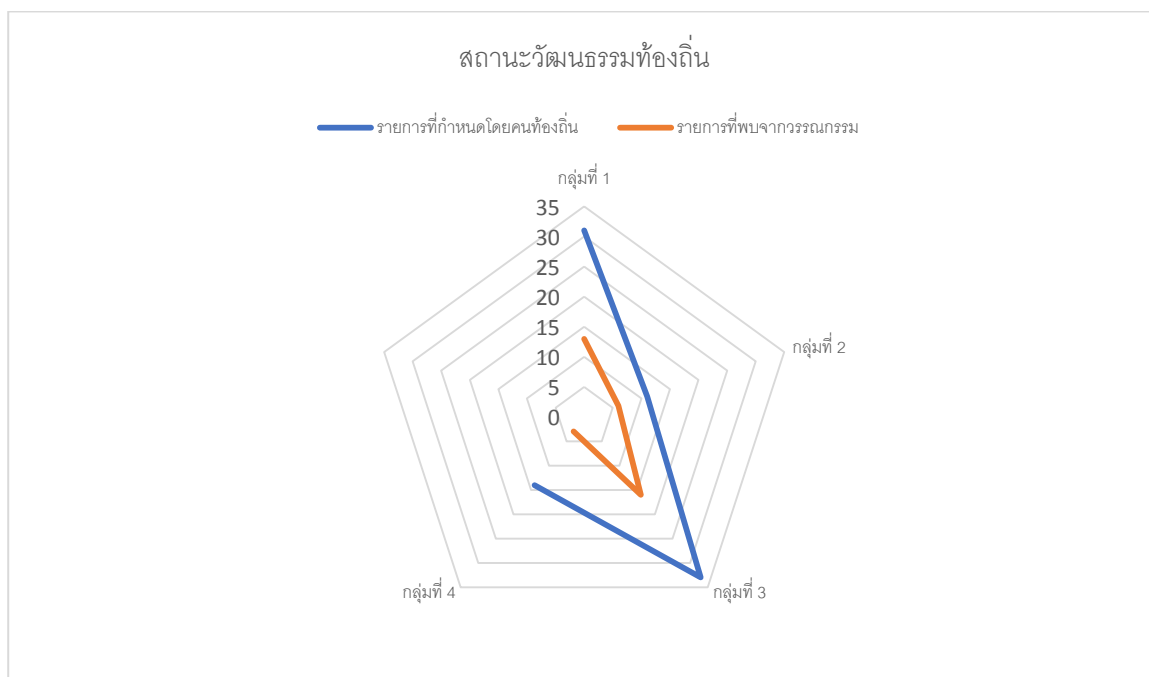
(2) รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกเสนอเป็นสัดส่วนมากที่สุดคือ วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ นอกจากนี้ ในวัฒนธรรมกลุ่มนี้พบว่า วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น ถูกเสนอเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งขัดกับฐานข้อมูลเชิงวรรณกรรมที่พบอาหารท้องถิ่นเพียงไม่กี่อย่างและมีการกำหนดอัตลักษณ์ต่างจากคนในชุมชนด้วย

(3) ในการค้นคว้าและประชุมเชิงปฏิบัติการพบรายการมรดกทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญางานช่างที่เน้นไปทางหัตถกรรมไม้แกะสลัก สังคโลก และการสานผักทอ แต่เมื่อลงพื้นที่สำรวจจริงๆ แล้ว พบว่า ยังมีศิลปินผู้สร้างงานจิตรกรรม งานปั้น ภาพพิมพ์ และศิลปะร่วมสมัย อยู่ในพื้นที่อีกมาก

(4) ผลเทียบเคียงกับรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกสืบค้นจากเอกสารงานวิจัย บทความ และข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม ดังแสดงในตาราง พบว่า มีรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเพียงร้อยละ 23 ของรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนออย่างมีส่วนร่วมโดยตัวแทนจากชุมชน ซึ่งให้เห็นว่า การรวบรวมรายการมรดกทางวัฒนธรรมจากมุมมองของคนในท้องถิ่นเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง และให้ข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การวิเคราะห์สถานการณ์ทางวัฒนธรรมและรูปแบบการถ่ายโอนและเคลื่อนที่ของวัฒนธรรม นอกจากนี้ การประเมินสถานการณ์เบื้องต้นครั้งนี้วิเคราะห์จากการสำรวจเชิงกายภาพ เนื้อหาทางวิชาการ และการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน พบว่ารายการมรดกทางวัฒนธรรมในเมืองเก่าจำนวนมากที่เหมาะสมตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่ แต่กำลังตกอยู่ในสถานะที่ต้องได้รับการวางแผนปกป้องดูแลอย่างเข้มงวด ไปจนถึงการต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน จากแผนภูมิ (อ้างอิงตารางที่ 2) ซึ่งให้เห็นว่า มีความท้าทายในการบริหารจัดการวัฒนธรรมจากกรณี (1) มีรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่เป็นสัดส่วน

ที่สูง ในขณะเดียวกันที่พบว่า มีรายการมรดกทางวัฒนธรรมจำนวนมาก ที่ต้องได้รับการวางแผนปกป้องดูแลอย่างเข้มงวด ไปจนถึงต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

แผนภูมิ 4 วิเคราะห์สถานะมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มที่ 1 – รายการตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์โดดเด่นและความเป็นพื้นที่

กลุ่มที่ 2 – รายการที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการสงวนรักษา

กลุ่มที่ 3 – รายการที่ต้องได้รับการวางแผนปกป้องดูแลอย่างเข้มงวด

กลุ่มที่ 4 – รายการที่ต้องได้รับการสงวนรักษาอย่างเร่งด่วน

(5) ผลจากการจัดทำแผนพบว่า รูปแบบการกระจายตัวของรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ โดยคนในท้องถิ่นให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนเมืองเก่า ได้แก่

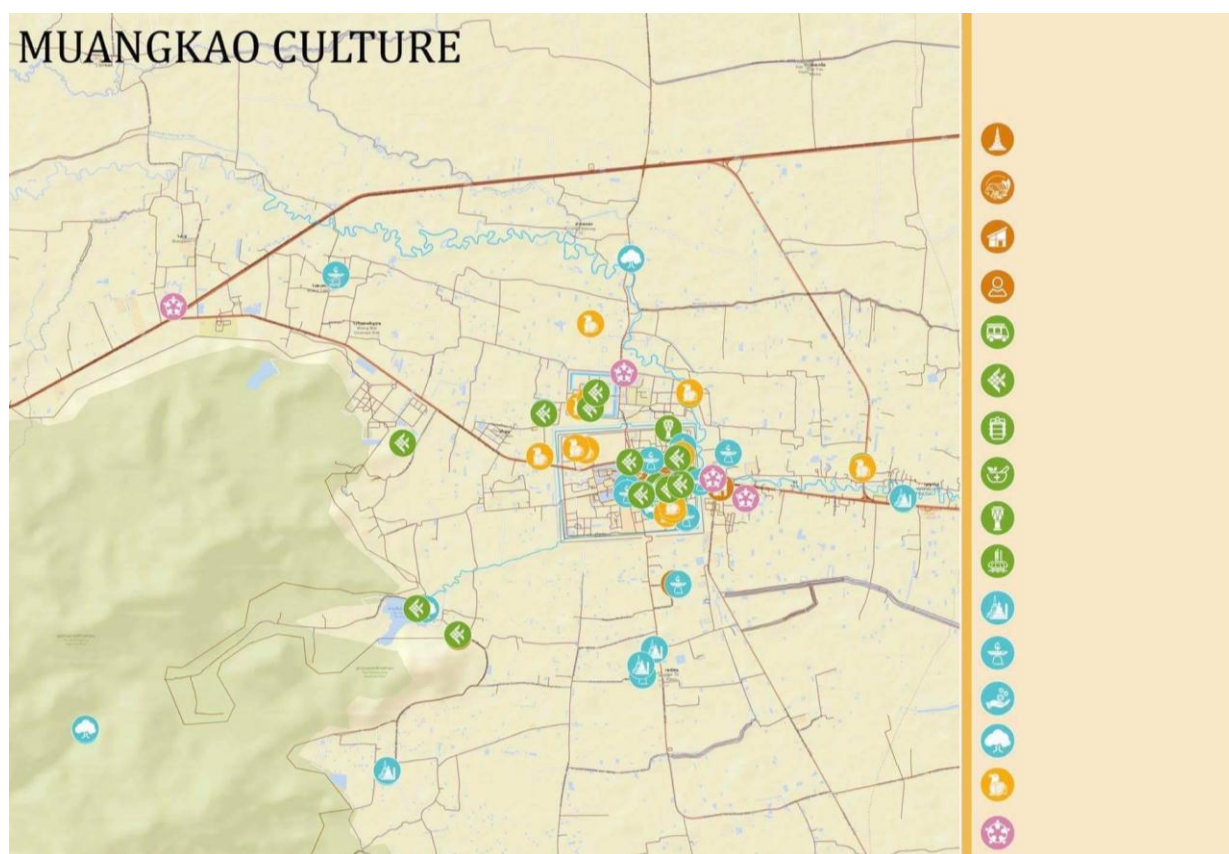
- รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่กระจุกตัวอยู่กับกับศาสนสถานอันเป็นที่ตั้งของประเพณีสำคัญทางศาสนา ทำให้เห็นความผูกพันอยู่กับวิถีพุทธของคนเมืองเก่า

- อาหารท้องถิ่นที่หลากหลายและมีลักษณะที่เกี่ยวพันกับการเคลื่อนที่ของวัฒนธรรมจากการอพยพได้ถิ่นฐานและการกลืนกลายทางวัฒนธรรมซึ่งไม่พบเป็นองค์ความรู้ในระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ และไม่สามารถลงจุดในแผนที่ได้แน่ชัดเนื่องจาก เป็นสิ่งที่ทำกันอยู่ตามบ้านทั่วทั้งพื้นที่และเป็นชีวิตประจำวัน บางอย่างเกิดจากการหาวัตถุดิบตามชายป่า ริมคลอง และท้องนา แต่คนรุ่นใหม่เองก็เกิดความกังวลเกี่ยวกับการสูญหายของวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น เพราะคนรุ่นใหม่เริ่มสัมผัสน้อยลงมากแล้ว นอกจากนี้ การสำรวจและจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมพบว่า รายการอาหารท้องถิ่นที่รับรู้โดยคนท้องถิ่นนั้นมีมากมายเกินกว่าที่

สังคมภายนอกหรือเชิงวิชาการรับรู้มาก และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมได้แสดงความคิดเห็นว่า อาหารที่ยังคงมีการปรุงกันอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ในเวลานี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่าคนเมืองเก่ายังคงมีการสืบสานจารีตประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ไว้ได้บ้าง อาทิ “ขนมไส้ละมุด” เป็นเอกลักษณ์สำคัญของเมืองเก่า เป็นขนมที่ใช้ในพิธีตรุษ ร่วมกับ ข้าวแต่นางเล็ด ข้าวเกรียบหูก้าง ขนมกวน (กาละแม) ข้าวเหนียวแดงเป็นขนมที่ใช้ไหว้ผีบุพการี ร่วมกับ หอมกระเทียม พริกเกลือ น้ำปลา ไม้กวาด และ “แกงผักคี้กปลาอย่าง” ที่คนเมืองเก่ากล่าวถึงว่าถ้ามาถึงเมืองเก่า ต้องได้กินแกงผักคี้กปลาอย่างจึงจะถือว่ามาถึงแล้ว

- ภูมิปัญญาและงานช่างที่กระจายอยู่รอบรั้วอุทยานประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นถึงความคงอยู่ และมีการสืบสานเนื่องจากภูมิปัญญาและงานช่างเหล่านี้ให้ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมสร้างอาชีพและการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัวและคนในชุมชน แต่การเติบโตของความต้องการในสินค้าหัตถกรรมบางรายการ เช่น เครื่องสังคโลก กลับทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีผลิตชิ้นงานโดยละทิ้งแก่นแท้บางอย่าง อีกทั้งงานช่างเหล่านี้ยังสามารถดำรงรูปแบบดั้งเดิมไว้ได้ แต่ต้องการงานออกแบบร่วมสมัยเข้าไปสร้างคุณค่าใหม่ของผลงานโดยที่ไม่ละทิ้งแก่นแท้ ซึ่งเป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก

- ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ตกอยู่ในสภาวะวิกฤตมากที่สุดคือ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ส่วนใหญ่ได้ลดน้อยถอยลงหรือสูญหายไปแล้ว

(6) สิ่งที่เป็นความกังวลใจต่อความยั่งยืนของวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชนคือ “การสืบสาน” ภูมิปัญญา พิธีกรรมทางศาสนา การละเล่นและศิลปะพื้นบ้านอันเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น แหล่งน้ำธรรมชาติ

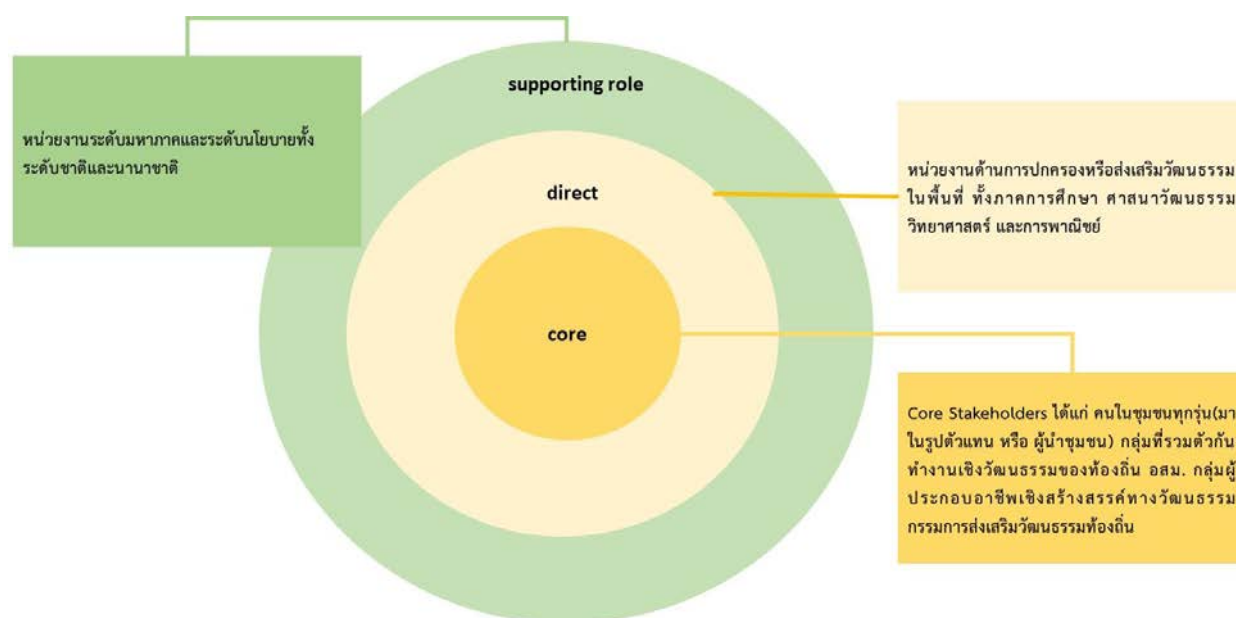
และการจัดการน้ำ (สรีดงส์ คลองแม่ลำพัน โขกพระร่วง)ที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกโลก วัฒนธรรมอาหารและการประดิษฐ์ข้าว และภูมิทัศน์วัฒนธรรมด้านวิถีถิ่น

ตอนที่ 4 แนวทางการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ที่พบผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนสะท้อนออกมาในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะงานนี้ใช้หลักการวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม (Social Impact Analysis) จึงมุ่งให้คุณค่าแก่สิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เนื่องจากผลกระทบของการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนไม่อาจวิเคราะห์เชิงปริมาณเท่านั้นเพราะการตระหนักรู้ความหมาย การวิเคราะห์ผลกระทบหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมล้วนความสัมพันธ์กับปัจจัยเชิงคุณภาพ เช่น การให้คุณค่าที่ต่างกันด้วยช่วงวัย หรือ ณ ช่วงเวลาที่ต่างกัน ความเสมอภาคในการเข้าถึงความหมายของวัฒนธรรม องค์ความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์ในวิถีชีวิต ตลอดจนปัจจัยระดับมหภาค เช่น สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือ การแพร่ระบาดของ Covid-19 ในเวลา

ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการวัฒนธรรม

สิ่งที่ควรกระทำก่อนการวางแผนการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ได้แก่ การจัดทำ Stakeholder Mapping ด้วยหลักการง่ายๆ กล่าวคือ กำหนดตัวตนบทบาท/หน้าที่ และการประสานความร่วมมือ โดยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ Stakeholder Map ของการวางแผนสำหรับ ต.เมืองเก่านี้แสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 7 โครงสร้างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่น

CUL-LAB

CUL-LAB หรือ CULTURE COLLABORATION IN PRACTICE เป็นข้อเสนอแนะเชิงแนวคิดสำหรับการวางแผนจัดการวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นถูกนำเสนออยู่บนพื้นฐานบริบทของพื้นที่และทรัพยากรทางวัฒนธรรมพร้อมสถานะของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในหลักการ HOLISTIC APPROACH TO CULTURAL MANAGEMENT

CUL-LAB หมายถึงการสร้างความร่วมมือเพื่อเป็นกลไกในการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการขับเคลื่อนและสร้างคุณค่าร่วมระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: ชุมชนและท้องถิ่น การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การภาครัฐและเอกชน และภาคการศึกษา โดยเป็นแนวคิดเพื่อกำหนดนโยบายบริหารวัฒนธรรมท้องถิ่น: รักษา ส่งเสริม และ สืบสานด้วยระบบนิเวศเชิงวัฒนธรรม (Cultural Ecosystem)

ระบบนิเวศเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วยวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ของการจัดการวัฒนธรรมดังนี้

“SAFE” หมายถึง ชุมชนหรือท้องถิ่นที่อยู่อย่างมีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยแนวคิด “เมืองเก่า อยู่เย็นเป็นสุข”

“ENGAGEMENT” หมายถึง ส่งเสริมการสร้างสรรคคุณค่าอย่างมีส่วนร่วมและสร้างความผูกพันผ่านโปรแกรมเมืองวัฒนธรรมยั่งยืน รวมไปถึงการผลักดันและขับเคลื่อนให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของ ต.เมืองเก่าได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมให้ได้มากที่สุด

“EDUCATION” หมายถึง องค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ คนท้องถิ่นมีองค์ความรู้และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนอย่างกว้างขวาง และ ต.เมืองเก่า ที่ถูกยกระดับให้เป็นจุดหมายปลายทางของการมาศึกษา เรียนรู้ ฝึกฝน และผลิตผลงานตลอดจนประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ในฐานะ Religion, Craft and Folkart Academy ด้วยแรงเสริมของการเป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ของ UNESCO

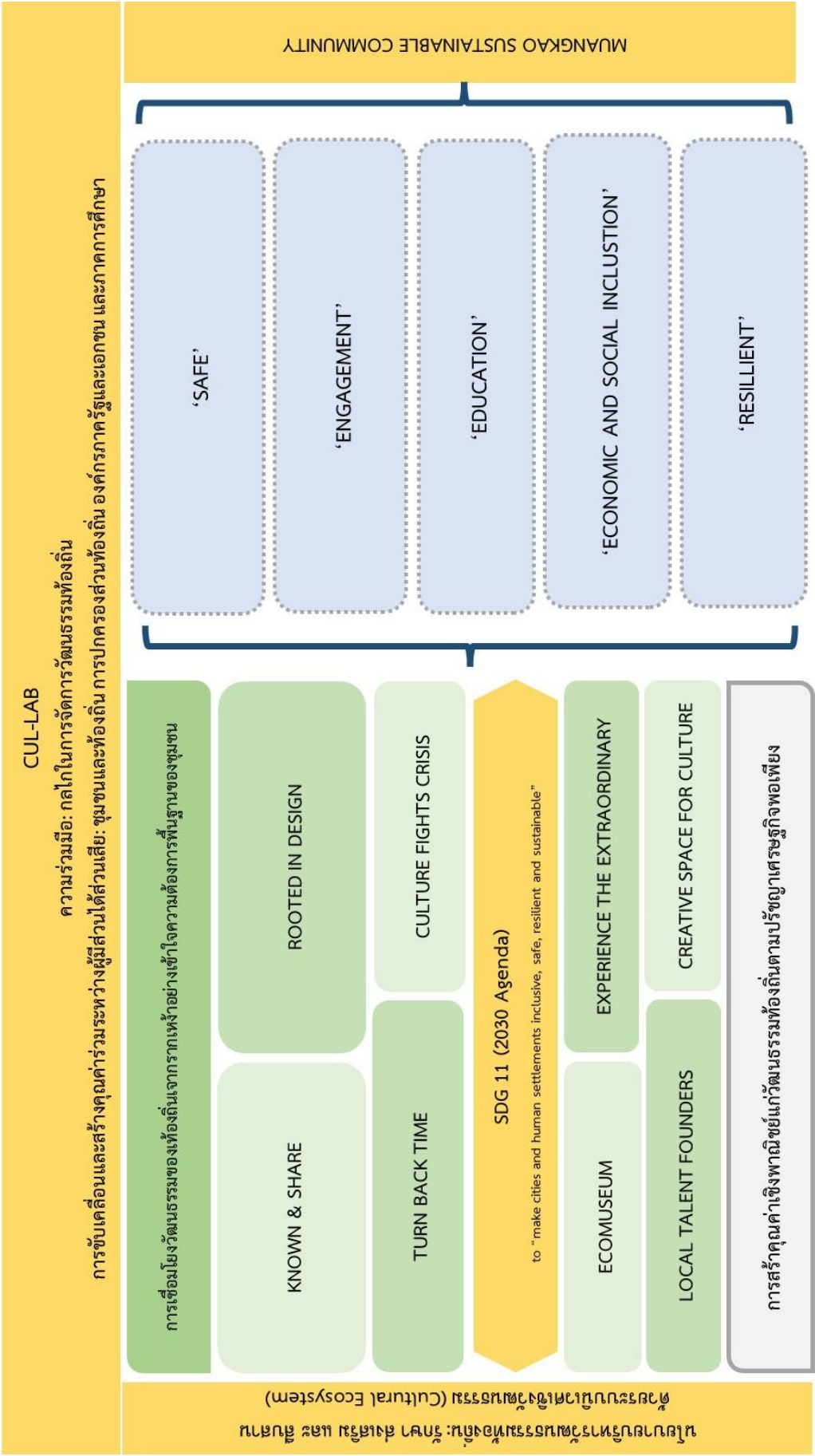
“ECONOMIC AND SOCIAL INCLUSTION” คือ การเชื่อมโยงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ตลาดโลก ส่งเสริมการจ้างงาน ยกระดับฝีมือแรงงาน และโอปรับนวัตกรรมมาใช้อย่างสมดุล

“RESILLIENT” คือ สร้างความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัว และพึ่งพาตนเอง เพื่อการธำรงรักษาวัฒนธรรมอย่างถึงแก่นแท้ ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราดำริของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ซึ่งได้รับการยกย่องจากสหประชาชาติว่าเป็นนวัตกรรม ในการออกแบบวิถีปฏิบัติหรือการประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและสถานการณ์อย่างหลากหลาย

จาก OUTCOME-BASED CONCEPT ของ ระบบนิเวศเชิงวัฒนธรรมข้างต้นเกิดข้อเสนอแนะด้านวิธีการจัดการวัฒนธรรมของ ต.เมืองเก่า ที่มุ่งสู่เป้าหมายความยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals – SDGs) 2 แนวทางคือ (1) การเชื่อมโยงวัฒนธรรมของท้องถิ่นเจาะรากเหง้าอย่างเข้าใจความต้องการพื้นฐานของชุมชน (2) การสร้างคุณค่าเชิงพาณิชย์แก่วัฒนธรรมท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(1) การเชื่อมโยงวัฒนธรรมของท้องถิ่นเจาะรากเหง้าอย่างเข้าใจความต้องการพื้นฐานของชุมชน ประกอบด้วย 4 แผนงาน ได้แก่

- KNOWN & SHARE เพื่อสร้างเครือข่ายบุคคลทางวัฒนธรรม เพื่อการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึมซับและสืบสานโดยคนในท้องถิ่นและเยาวชน
 - ROOTED IN DESIGN - “จากรากเหง้าสู่นวัตกรรมและการออกแบบ” เพื่อสร้างสรรค์พื้นที่เพื่อการ ใช้วัฒนธรรมพัฒนาอาชีพสร้างสรรค์เพื่อเยาวชน คนรุ่นใหม่ และผู้สูงอายุ
 - TURN BACK TIME เพื่อรื้อฟื้นประเพณีทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ด้วยค่าหรือสูญหายโดยคำนึงถึงแก่นแท้และรากเหง้าวัฒนธรรม
 - CULTURE FIGHTS CRISIS เพื่อวางแผนการจัดการวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต
- (2) การสร้างคุณค่าเชิงพาณิชย์แก่วัฒนธรรมท้องถิ่นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 แผนงาน ได้แก่
- MUAUNG KAO ECOMUSEUM
 - EXPERIENCE THE EXTRAORDINARY - การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม อาหาร สุขภาพ และ งานรื่นเริง
 - LOCAL TALENT FOUNDERS - การบ่มเพาะผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรมบริการเชิงวัฒนธรรม
 - CREATIVE SPACE FOR CULTURE เพื่อพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างงานวัฒนธรรมและประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อคนทั้งมวล

แผนภาพ 8 CUL-LAB (CULTURE COLLABORATION IN PRACTICE) Framework

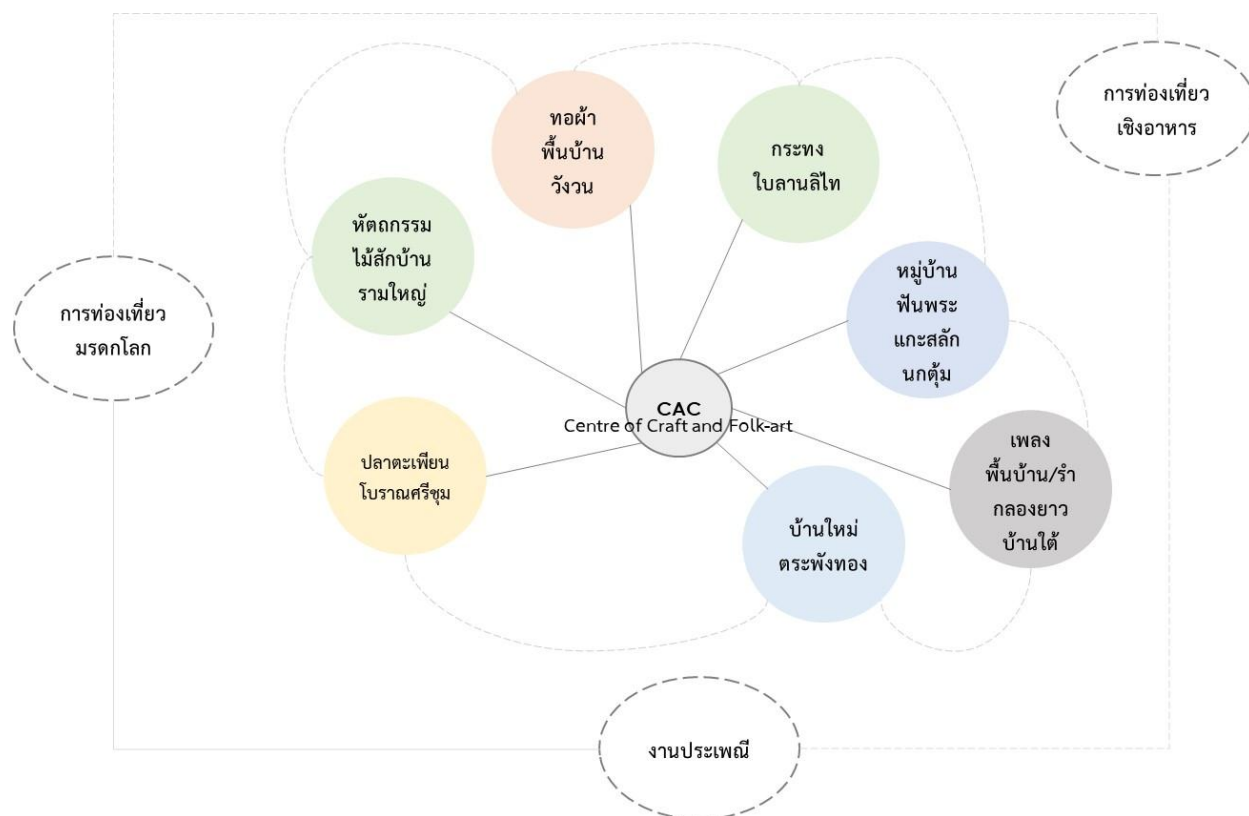
ตอนที่ 5 แนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมและการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวในอนาคต

จากการวิเคราะห์แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมสำหรับชุมชนเมืองเก่า หลักๆ 2 ประการ คือ (1) การจัดการตามแนวคิด ECOMUSEOLOGY หรือ ECOMUSEUM และ (2) การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตามแนวคิด EXPERIENCE THE EXTRAORDINARY

(1) ECOMUSEUM OF CRAFT AND FOLKART

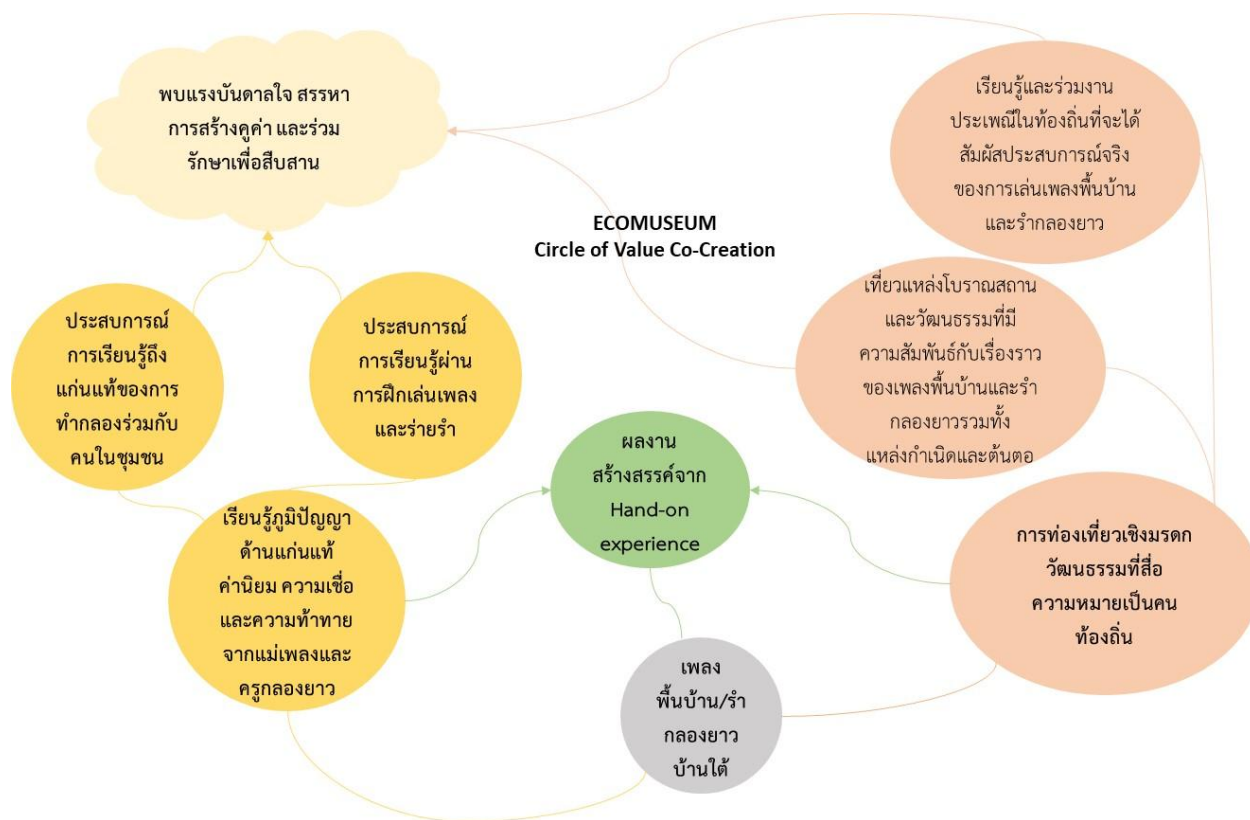
แนวคิด พิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา (Ecomuseum – Ecology Museum) ถูกพัฒนาโดย [Georges Henri Rivière](#) และ [Hugues de Varine](#) ด้วยคำว่า ‘ecomusée’ เมื่อปี 2513 (1971) ที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นรูปแบบพิพิธภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการนำเสนอประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ อัตลักษณ์ของพื้นที่ (identity of a place) บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อการธำรงรักษา สืบสาน วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยกระบวนการสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมแบบองค์รวม (holistic interpretation of cultural heritage) ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างจาก พิพิธภัณฑ์แบบดั้งเดิม ทั้งนี้ สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจอย่างตรงกันคือ “Ecomuseum is museum without walls.” ผู้คนสามารถสัมผัสเรื่องราวของวัฒนธรรมที่อยู่ในความเป็นธรรมชาติของชุมชน หมายความว่า สิ่งที่ทรงคุณค่าในเชิงอัตลักษณ์ของพื้นที่ ควรรักษาแก่นแท้และต้องระมัดระวังการประดิษฐ์ซ้ำจนไปลดคุณค่าเดิม พิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา นี้จะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการวัฒนธรรมของตนเองและสามารถคิดหาวิธีใหม่ๆ หรือนวัตกรรมเพื่อสร้างความหมายและคุณค่าให้แก่วัฒนธรรมอันโดดเด่นของท้องถิ่นหรือชุมชนของตน

การจัดการพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยานั้นมีเป้าหมายเพื่อเป็นเกราะป้องกันและดูแลมรดกวัฒนธรรมของ ต.เมืองเก่า โดยตระหนักถึงความเชื่อมโยงของวัฒนธรรมที่จับต้องได้และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตลอดจนการสื่อความหมายของมรดกวัฒนธรรมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้ รูปแบบการบริหารจึงมุ่งเน้นที่การจัดการวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม (Collaborative Cultural Management) ผ่านโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐ (Civil-public heritage project) เพื่อมรดกวัฒนธรรมที่เป็นองค์ประกอบหลักสำหรับชุมชนเมืองเก่าซึ่งมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมในกลุ่มภูมิปัญญางานช่างและศิลปะพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นและเชื่อมโยงกับแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างหลากหลาย และเป็นเพราะทรัพยากรทางวัฒนธรรมกลุ่มนี้ถูกพิจารณาว่าอยู่ในสภาวะที่ต้องบริหารจัดการและดูแลอย่างเข้มงวดเพื่อธำรงรักษาและสืบสาน จึงมีโอกาสนำมาพัฒนา Ecomuseum ในลักษณะของโครงข่ายย่านภูมิปัญญาและงานสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

แผนภาพ 9 ECOMUSEUM OF CRAFT AND FOLKART CONCEPT

พิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านเมืองเก่าเกิดจากการประกอบขึ้นของพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มกันของคนท้องถิ่นและประกอบกิจกรรมและอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจนเป็นเสมือนภูมิทัศน์วัฒนธรรมของท้องถิ่น การเดินทางท่องเที่ยวในโครงข่ายจะได้รับประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันออกไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน และชุมชนหรือการรวมกลุ่มเพื่อบูรณาการและสืบสานวัฒนธรรมสามารถออกแบบเส้นทางและประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์ ไปจนถึงระดับ serious leisure ได้อย่างหลากหลายในรูปแบบการร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้เรื่องราวของภูมิปัญญาและกระบวนการสร้างชิ้นงาน จนถึง เส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงเอาอัตลักษณ์ของชุมชนกับทรัพยากรวัฒนธรรมอื่นของพื้นที่ เช่น เส้นทางเพลงพื้นบ้านและรำกลองยาวบ้านไต้ ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 10 จุดสนใจทางการท่องเที่ยวในรูปแบบ Ecomuseum

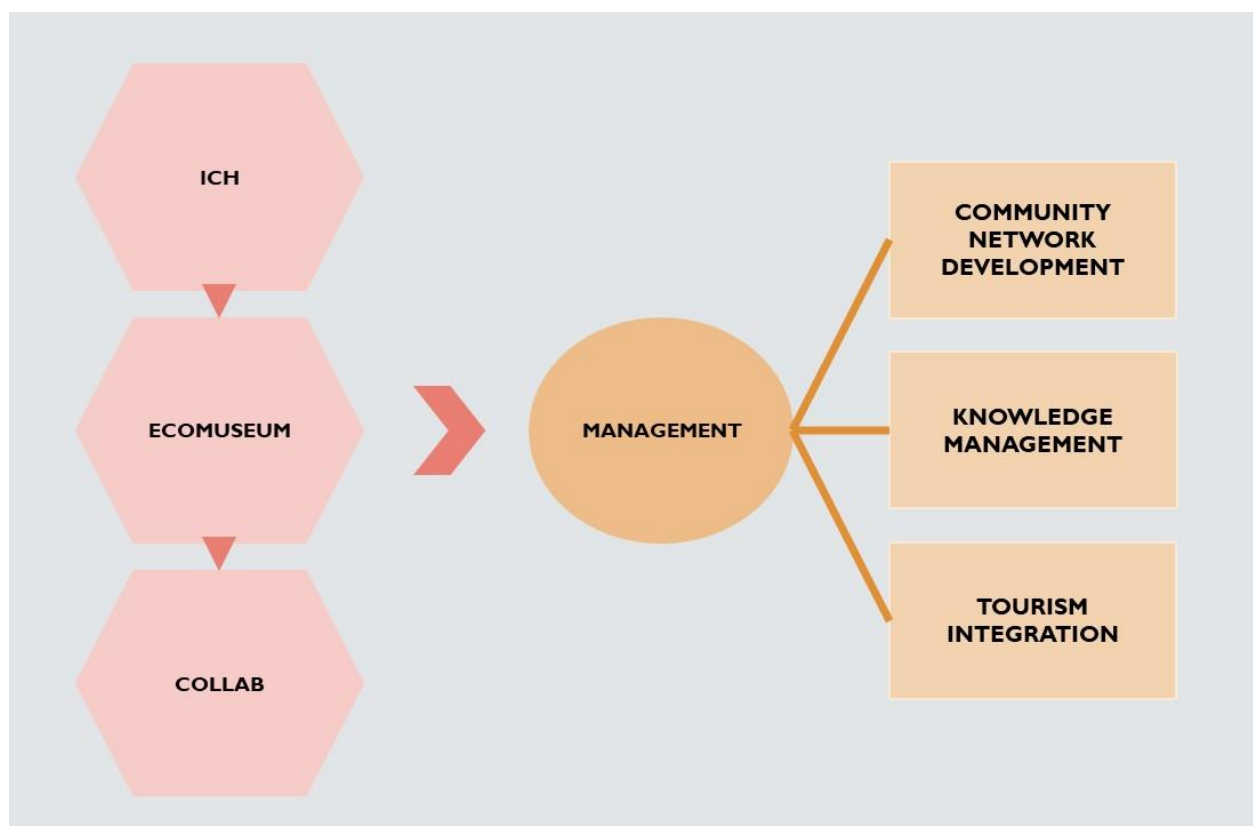
การพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวในรูปแบบพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา (พิพิธภัณฑ์เชิงนิเวศ) จะเป็นกลไกทำให้ท้องถิ่นได้ยกระดับพื้นที่ทำงานหรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็น CREATIVE SPACE เพื่อใช้ในการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เช่น ผู้สูงอายุกับเด็กวัยรุ่น คนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน และ การสร้างสรรค์ผลงาน ที่การสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวถูกออกแบบและสื่อสารโดยปราชญ์ท้องถิ่นและนักสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตามหลักการพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา พื้นที่ต่างๆของท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นชุมชน จุดสนใจทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่บนอัตลักษณ์และความสามารถของพื้นที่ตนเอง พร้อมเกื้อกูลกันในสิ่งที่ขาดและเติมเต็มในสิ่งที่จะสร้างเส้นทางประสบการณ์ของผู้มาเยือนให้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์แบบเพราะต่างใช้จุดแข็งของการและกัน พร้อมยังผลให้ชุมชนสามารถออกแบบสร้างสรรค์เส้นทางและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังแสดงในแผนภาพ 9

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยแนวคิด Eco museology นี้มีปัจจัยแห่งความสำเร็จหนึ่งที่สำคัญคือ Community-based management ที่มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจ การปกป้องรักษาวัฒนธรรม (safeguarding activities) และ ความสมัครสมานสามัคคีและให้ความร่วมมือกันเพื่อมรดกวัฒนธรรมดำรงอยู่และงอกงาม สู่ความยั่งยืน เช่นเดียวกับการพัฒนาคุณค่า (innovation) ของสังคมและ

ศิลปวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ (identity) และวิถีไทย (being THAI - Thainess) ผ่านความร่วมมือร่วมใจของทุกภาคส่วน (co-create & co-own) จะนำสู่การยกระดับศักยภาพ (people, place, planet) ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนตามความต้องการของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้ การจัดการพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยามีกรอบแนวคิดดังนี้

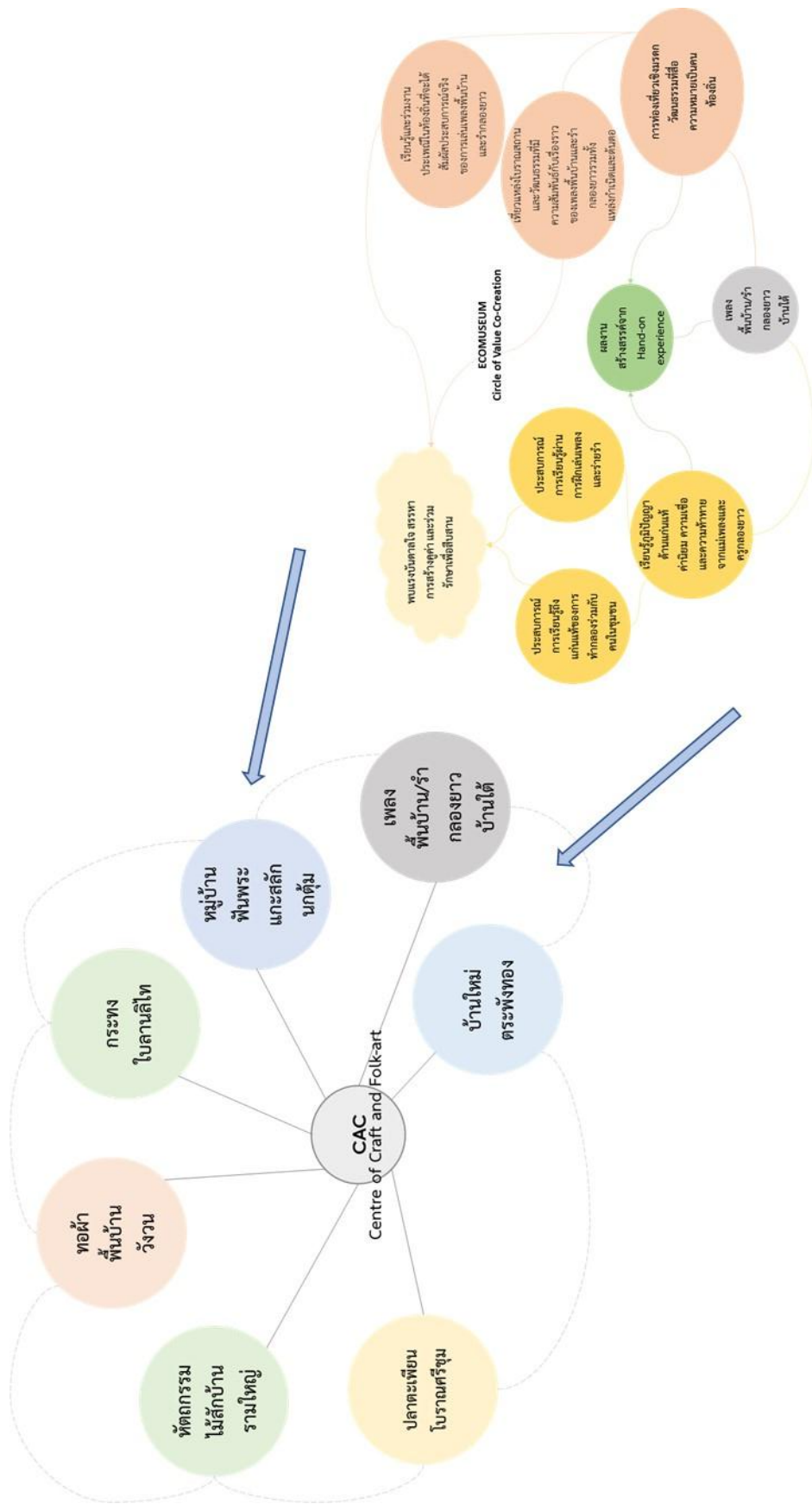
แผนภาพ 10 กรอบแนวคิดการจัดการพิพิธภัณฑ์นิเวศวิทยา

นอกจากนี้ ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี (technology disruption) ที่อาจเป็นความท้าทายในการดูแลมรดกวัฒนธรรมเห็นได้จากสถานการณ์วัฒนธรรมของเมืองเก่าเหล่านั้น ยังทำให้มองเห็นโอกาสในการสร้างการเรียนรู้หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ (knowledge transfer) ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการความรู้เชิงวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่

1) iEcomuseum: การใช้ technology เพื่อการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ICH) ขึ้นมาเป็นเอกสาร และสื่อความหมายสู่เด็กและเยาวชน

2) Folk Tales Interpretation Application: การจัดทำ Application เพื่อสื่อความหมายและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยการเล่าเรื่อง (story telling) จากวรรณกรรมพื้นบ้าน หรือ มุขปาฐะ อาทิ นิทานพระร่วง พงศาวดาร ไตรภูมิภิกษา

3) Online ICH interpretation training: เพื่อสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่พัฒนาทักษะในการรวบรวมองค์ความรู้และการสื่อความหมายสำหรับวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (ICH) โดยเฉพาะกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนภาพที่ 11 โครงข่ายพิพิธภัณฑน์วิทยาต้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ต.เมืองเก่า

(2) การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ตามแนวคิด EXPERIENCE THE EXTRAORDINARY

ด้วยความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมของพื้นที่ประกอบกับความพยายามของคนท้องถิ่นที่จะรักษา สืบสาน และสร้างคุณค่าเชิงเศรษฐกิจและสังคมด้วยกลไกการท่องเที่ยว หรือ อีกนัยหนึ่งคือ การท่องเที่ยวเป็น เครื่องมือในการดำรงรักษาวัฒนธรรมและสังคมผ่านกระบวนการร่วมสร้างสรรค์คุณค่าโดยเจ้าบ้าน คนท้องถิ่นและผู้มาเยือนด้วยประสบการณ์การท่องเที่ยวคุณค่าสูงบนฐานทุนวัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งนี้จาก การวิเคราะห์แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ต.เมืองเก่า พบว่า ท้องถิ่นมีศักยภาพในการรังสรรค์ประสบการณ์ ที่ทรงคุณค่าแก่ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวในแนวคิด Experience the Extraordinary ดังความหมายที่ แสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 13 แนวคิดการท่องเที่ยว Experience Extraordinary

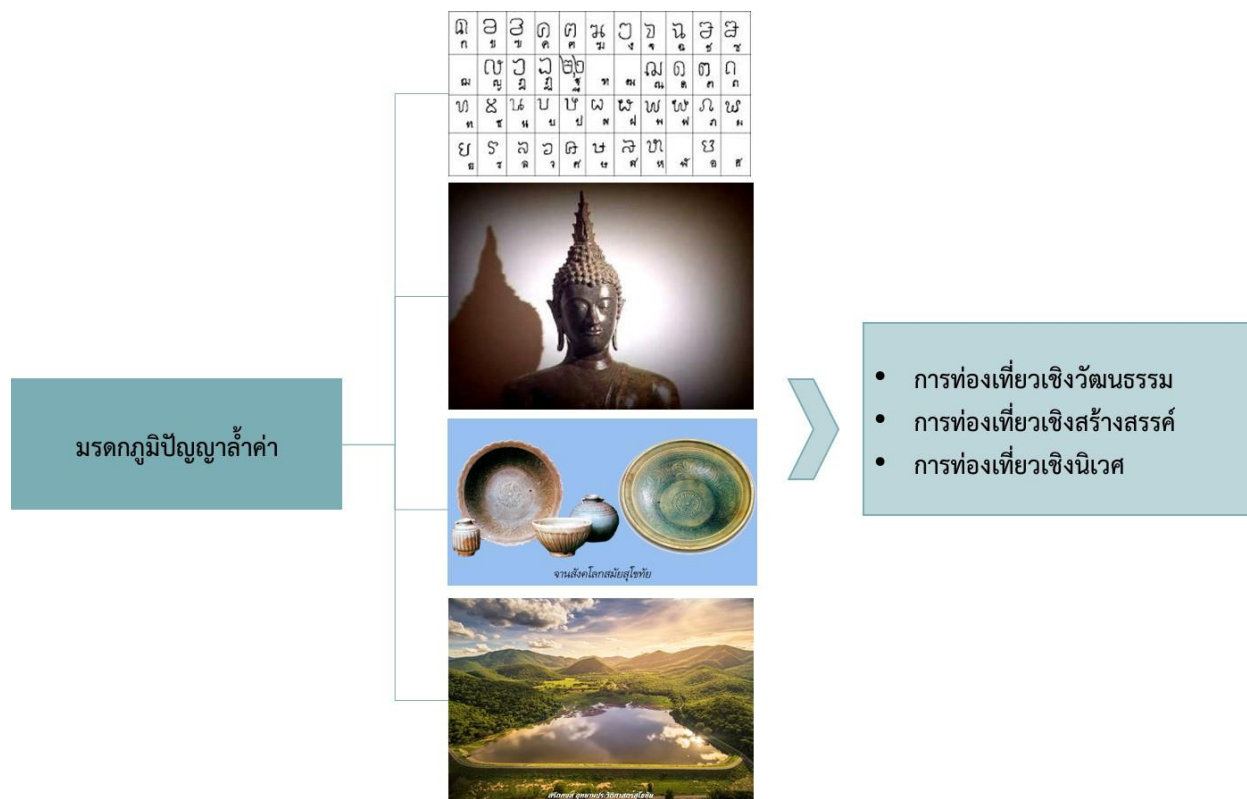
การจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นี้อาศัยองค์ประกอบหลักข้างต้น มาสร้างสรรค์คุณค่าดังนี้

(1) มรดกภูมิปัญญาล้ำค่า

การนำมรดกภูมิปัญญาที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แต่ยังคงมี หลักฐานร่องรอยหรือการสืบสานมาจนทุกวันนี้ อาทิ ภาษาพอราม (ลายสือไทย และ สำเนียงสุโขทัย) พุทธ ศิลป์ เครื่องสังคโลก ข้าวตอกพระร่วง การชลประทานสุโขทัย และการแพทย์พื้นบ้าน เป็นต้น เพื่อใช้ในการ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังเชื่อมโยงไปสู่ทรัพยากรวัฒนธรรมอื่นๆ อาทิ

- ลายสือไทยและภาษาสุโขทัยเชื่อมโยงกับ งานวันพอรามคำแหงมหาราช
- ข้าวตอกพระร่วงเชื่อมโยงกับวัดเขาพระบาทใหญ่และมุขปาฐะเรื่องนิทานพระร่วง

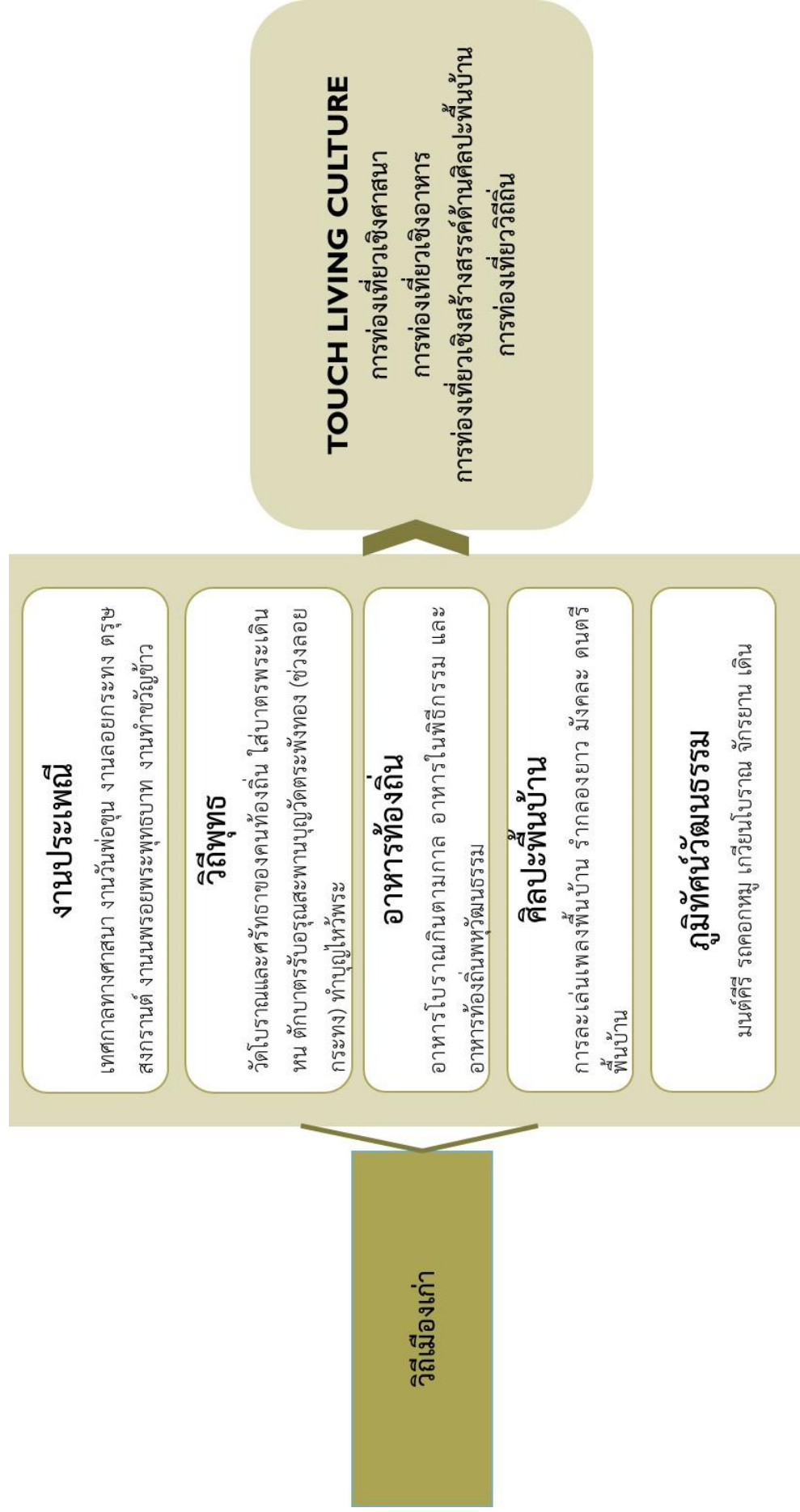
- การชลประทานสมัยสุโขทัยเชื่อมโยงกับสตรีดางส์ โขกพระร่วงลงพระขรรค์ โขกชมพู
ตระพังต่างๆในเมืองสุโขทัย

หมายเหตุ: ดูรายละเอียดจากตารางรายการมรดกทางวัฒนธรรมในภาคผนวก ค

(2) วิถีเมืองเก่า

การนำวิถีชีวิตถิ่นเรียบง่าย ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ เลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ยึดถือ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และรักษานขนบธรรมเนียมประเพณี มาออกแบบการท่องเที่ยวเชิงแนวคิดที่สามารถ
สร้างประสบการณ์คุณค่าสูงแก่ผู้มาเยือน ในหลากหลายรูปแบบการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ ตาม
แนวคิด TOUCH LIVING CULTURE

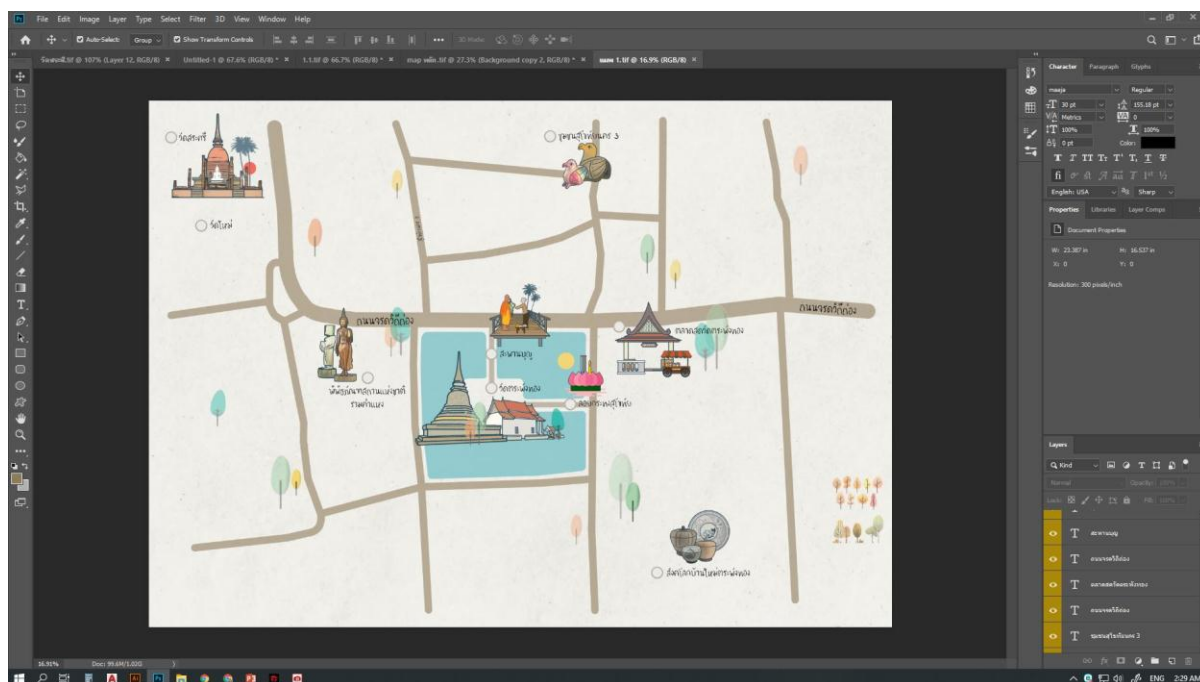
ตารางที่ 4 ทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นวิถีเมืองเก่า

ประเภททรัพยากรวัฒนธรรม	รายการมรดกทางวัฒนธรรม
งานประเพณี	งานพ่อขุน ไหว้นพรอยพระพุทธรูป วัดตระพังทอง งานลอยกระทง งานทำขวัญพระแม่โพสพ งานสงกรานต์โบราณเมืองเก่า
วิถีพุทธ	วัดศรีชุม วัดพระพายหลวง วัดตระพังทอง วัดวิเวกนาราม
อาหารท้องถิ่น	อาหารท้องถิ่นกินตามกาล /อาหารในพิธีกรรม /อาหารในพหุวัฒนธรรม - แกงผักคี้กไข่ต้มแดง – ปลาอย่าง - แกงสับนกปลาสร้อย - แกงไข่น้ำ - ต้มยำหยวกกล้วย - ยำหัวตาล - ต้มบอนขนุน/หน่อไม้ - ต้มยำหัวปลีปลาอย่าง - แกงผักหวานไข่ต้มแดง (ปลาอย่าง) - ยำไข่ต้มแดง (บ้านวังวน) - แกงเปรอะหน่อไม้ - แกงซี่เหล็ก - แกงบอน - แกงอี้อ๊ะมะพร้าว - ผัดเผ็ดกบ ปลา เนื้อ - ต้มปลาไหล ปลาอย่าง - ต้มยำกระดูกหมู - ลูกผักสาดอง/ต้มจิ้มน้ำพริก - ห่อปิ้งใส่ผักสาด (ยอด ใบ – ใบยอ) - กระยาสาทร

ประเภททรัพยากรวัฒนธรรม	รายการมรดกทางวัฒนธรรม
	- ขนมแดกงา - ขนมไส้ละมุด - ขนมดอกดิน - ขนมจีตาล - ขนมกวน - ข้าวแตนนางเล็ด - ขนมพื้นบ้านทั่วไป: ขนมตาล ขนมครก ขนมใส่ไส้ - ขนมฟัก ขนมแตง ข้าวแตน ข้าวต้มมัด
ศิลปะพื้นบ้าน	รำกลองยาว มังคละ เพลงพื้นบ้าน รำวง
ภูมิทัศน์วัฒนธรรม	บ้านเก่าในเมืองเก่า รถคอกหมู เกวียนโบราณ จักรยาน การเดิน

(3) ร่วมสมัยในเมืองเก่า

การอยู่ร่วมกันและสอดคล้องประสานของความดั้งเดิมและยุคสมัยใหม่เพื่อสรรค์สร้างความหมายแก่มรดกวัฒนธรรมเพื่อส่งมอบคุณค่าแก่คนในท้องถิ่นและผู้มาเยือน ได้แก่ 1) ย่านสร้างสรรค์ร่วมสมัย (Contemporary) อาทิ ถนนสังคโลก ย่านไม้แกะสลักเมืองเก่า 2) พื้นที่สร้างสรรค์ ที่มีศิลปินหรือช่างรุ่นใหม่ ๆ เข้ามาสร้างสรรค์งานหัตถกรรมเชิงออกแบบและศิลปะร่วมสมัยจากรากเหง้าและความดั้งเดิม อาทิ การเขียนภาพบนผ้า จิตกรรม ประติมากรรม ฟันพระ (มีการนำเสนอข้อมูลและเรื่องราวบางส่วนในฐานข้อมูลเมืองสร้างสรรค์) และ 3) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน แหล่งการเก็บสะสมงานศิลปะสุโขทัยหัตถกรรมจากภูมิปัญญาช่างโบราณ และโดยการก่อร่างพื้นที่เรียนรู้สร้างสรรค์ที่ผสมผสานการออกแบบกับรากเหง้าของงานศิลปะดั้งเดิม

รูปที่ 7 ตัวอย่างแผนที่ท่องเที่ยว ต.เมืองเก่าจากทรัพยากรวัฒนธรรมที่กำหนดโดยคนท้องถิ่น

สรุป

การสร้างแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Mapping) ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมุ่งให้เกิด แผนที่มรดกทางวัฒนธรรม ที่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐใช้เป็นแนวทางในการวางแผนส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกมรดกทางวัฒนธรรม การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม และการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ตัวอย่างแผนที่แนวคิดสำหรับการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวจากการกำหนดแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการบริหารจัดการนี้เพื่อสร้างและส่งมอบคุณค่าแก่คนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ได้แก่ คุณค่าเชิงอรรถประโยชน์ (Functional value) จากการดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมและกิจการการท่องเที่ยว คุณค่าเชิงประสบการณ์ (Experiential value) จากการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและทักษะ คุณค่าเชิงสังคมและจิตวิญญาณ (Social value & Spiritual value) จากการสัมผัสภูมิปัญญา อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และความภาคภูมิใจของคนท้องถิ่นที่สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้มาเยือน และคุณค่าเชิงอารมณ์ (Emotional value) จากสุนทรียภาพ ความเพลิดเพลินและสภาวะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสร้างผลกระทบเชิงคุณค่าสู่ความยั่งยืนตาม SDGs

ภาคผนวก ก รายงานการพัฒนาธรรมที่รวบรวมจากวรรณกรรมและข้อมูลวิทยุ

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จัดตั้งได้	วัฒนธรรมที่จัดตั้งไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
1.แหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2.แหล่งอุตสาหกรรมเตาเผาสังคโลกหรือเตาทุเรียง -แหล่งอุตสาหกรรมเตาเผาสังคโลกหรือเตาทุเรียงเตาทุเรียงตั้งเรียงรายอยู่ทางด้านทิศเหนือนอกเมืองสุโขทัยโดยกระจายตัวอยู่บริเวณด้านทิศเหนือและใต้ของวัดพระพายหลวงจำนวน 64 เตา แบ่งเป็นเตาตะกรับหรือเตากระบายความร้อนวตั้ง ใช้สำหรับเผาเครื่องปั้นดินเผาที่อุณหภูมิไม่เกิน 800°C จำนวน 52 เตา เตาประทุนหรือเตากระบายความร้อนแนวนอน ใช้สำหรับเผาเครื่องปั้นดินเผาที่อุณหภูมิ 900-1,200°C จำนวน 12 เตา และบ่อหมักดินรูปสี่เหลี่ยมอีก 2 บ่อ ทั้งนี้สันนิษฐานว่าน่าจะมีการขนส่งผลิตภัณฑ์ผ่านทางคลองแม่ลำพันที่อยู่ใกล้กับกลุ่มเตาและเชื่อมต่อไปยังแม่น้ำยมที่อยู่ห่างจากเมืองสุโขทัยไปทางตะวันออกประมาณ 12 กิโลเมตร และยังสามารถขนส่งสินค้าทางเกวียนผ่านพระร่วงซึ่งอยู่ติดกันกับกลุ่มเตาได้อีกทางหนึ่งโบราณวัตถุที่ขุดพบมีความน่าสนใจ โดยมีลักษณะบิวแสดงถึงของเสียจากการผลิต ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผา เช่น จาน ขาม กระปุก แจกัน ที่มีการตกแต่งด้วยการทาน้ำดินรองพื้นสีขาวและเขียนลายสีดำได้เคลือบใส วัตถุเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ปลา พบทัง	1.วิถีชีวิตและสังคม การดำรงชีวิตแบบวิถีชาวพุทธ มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ยึดมั่นในความรักสามัคคีกลมเกลียว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง 2.หมู่บ้านฐานะนิทานพื้นบ้าน ตำบลนาและเรื่องเล่า 2.1วรรณกรรมทางศาสนา ไตรภูมิพระร่วง หรือไตรภูมิถา พระราชนิพนธ์ใน พระมหาธรรมราชาลิไท มีลักษณะคำประพันธ์เป็นความเรียงร้อยแก้ว ไตรภูมิพระร่วงนี้ เดิมมีชื่อว่า เถภูมิถา ต่อมาสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เปลี่ยนชื่อใหม่ มาเป็น ไตรภูมิพระร่วง เมื่อ พ.ศ. 2455 จากหลักฐานแจ้งว่า เพื่อให้สอดคล้องกับ สุภาพิตรพระร่วงเนื้อเรื่องถึงการแสดงคำสอนต่างกันในศาสนาพุทธ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนไทยแต่โบราณ พรรณนา ถึง นรก สวรรค์ เปรต ฯลฯ เป็นการสอนให้คนเกลียดความชั่ว และให้สร้างความดี ทำให้เห็นถึงทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมือง 2.2วรรณกรรมด้านโบราณคดี -เที่ยวเมืองพระร่วง 2.3 วรรณกรรมพื้นบ้านและเรื่องเล่า	วัด วัดพระพายหลวง วัดตระพังทอง วัดศรีชุม วัดโขกเป็ด วัดปากคลอง วัดวังตะคร้อ วัดวิเวกวนาราม สถานศึกษา โรงเรียนลิไท พิทยาคม โรงเรียนวัด ตระพังทอง ศูนย์ การศึกษา	1.วิสาหกิจชุมชน (OTOP) การค้าด้านอิเล็กทรอนิกส์ ผลผลิตของการชุมชน ของชุมชน ชุมชน โดยรอบ เมืองมรดก โลกสุโขทัย จำแนกออกได้ 3 ลักษณะๆ แรกคือ มี การ ดำเนินงาน ในลักษณะ	1.เทศบาลตำบลเมืองเก่า 1.1พื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลประกอบไปด้วย 12 ชุมชน ได้แก่ ชุมชน ตะพัง ทองหลวง ชุมชนแม่ ลำพัน ชุมชนบ้าน

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
แบบแปลนเดียวไปจนถึง 4 ตัวในใบเดียว นอกจากนี้ยังสัตว์น้ำอื่นๆ ลายพันธุ์พฤกษา และลายเรขาคณิต อีกทั้งได้พบ ชิ้นส่วน เครื่องประดับสถาปัตยกรรม เช่น มกร สิงห์ ปราณี กระเบื้อง หินเผา ตุ๊กตาดินเผา รวมทั้งเกี๋ย หรือตัวรองคันผลิตภัณฑ์ตอนเช้า เตาเผา รูปแบบต่างๆ ที่บางส่วนมีการเขียนลวดลายหรือตัวอักษร และจากการวิเคราะห์โบราณวัตถุยังได้พบอีกว่า ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะในระยะแรกของการผลิตนั้นมีความวิจิตรบรรจงมากกว่าภาชนะที่ผลิตขึ้นในยุคหลัง อาจเป็นผลจากอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อการส่งออกที่ต้องเร่งรีบจึงลดความประณีตลง “ กรมศิลปากรได้ส่งตัวอย่างถ่านไปหาค้าขายด้วยเรดิโอคาร์บอนแบบที่มีมหาวิทยาลัยไวไกได้ ประเทศนิวซีแลนด์ ทำให้นักโบราณคดีกำหนดช่วงเวลาที่ชัดเจนขึ้น ว่าระยะแรกของการเริ่มผลิตสังคโลก ที่แหล่งเตาทุเรียงเมืองสุโขทัย เริ่มขึ้นในช่วงระหว่าง พ.ศ. 1953-2123 หรือเมื่อราว 600 ปีมาแล้ว ตรงกับสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ต่อมาระยะหลังมีการก่อสร้างเตาเป็นจำนวนมาก พร้อมทั้งมีการส่งออกเครื่องสังคโลกอย่างแพร่หลาย กำหนดอายุราว 550 ปีมาแล้ว ซึ่งตรงกับช่วงปลายของสุโขทัย จนถึงช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้การปกครองของกรุงศรีอยุธยา 3.แหล่งธรรมชาติและภูมิประเทศ - คลองแม่ลำพัน	- สุภาจิตพระร่วง เป็นวรรณกรรมสมัยสุโขทัย ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง มีลักษณะเป็นภาษิตของไทยแท้ ๆ ที่มีอิทธิพลจากต่างประเทศมาเจือปน เขียนเป็นคำประพันธ์ประเภททราญ และตอนจบมีโคลงกระทู้ 1 บท ให้ชื่อว่า บัณฑิตพระร่วง เนื้อหาของสุภาจิต มีลักษณะของวิธีชีวิตไทย เป็นคำสอนที่มีคุณค่า แสดงถึงพฤติกรรมของคน ที่ยังทันสมัยอยู่ทุกยุค ทุกสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับดินแดนสุวรรณภูมิ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม มานานนับพันปี ตามชื่อของสุภาจิต ประกอบกับลักษณะของถ้อยคำ ภาษา จำนวนซึ่งใกล้เคียงกับจารึก ในหลักศิลาจารึกหลักที่หนึ่ง ที่เรียกว่าจารึกพ่อขุนรามคำแหง จึงมีการสันนิษฐานว่า สุภาจิตพระร่วงนี้ เดิมเป็นพระบรมราโชวาท ที่พระร่วงหรือพ่อขุนรามคำแหง ทรงนำมาสั่งสอนประชาชนชาวไทยในครั้งนั้น (สันนิษฐานว่าเป็นพระราชนิพนธ์ใน พ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีลักษณะคำประพันธ์ ราชโบายราม ราชสุภาพ โคลง กระทู ภาษที่ใช้คล้ายกับที่จารึกในศิลาจารึกหลักที่ 1 จุดมุ่งหมายเพื่อสั่งสอนประชาชน) - ตำนานคลองแม่ลำพันตำนานคลองแม่ลำพัน กล่าวถึง ที่มาของชื่อคลองว่ามาจากลักษณะของลำคลองที่มีความคดเคี้ยวมาก โดยในสมัยสุโขทัยได้มีสงครามรบพุ่งกันบ่อยครั้งทำให้หญิงแม่ลูกอ่อนผู้หนึ่งต้องอพยพพาลูกหนีจากการสู้รบ ระหว่างทางลูกก็ร้องไห้มาตลอดทาง ด้วยความกลัวข้าศึกและเกรงว่าตนเองจะถูกรังจับได้ เมื่อเดินทางมาถึงคลองแห่งนี้ แม่จึงต้องตัดสินใจ	นอกโรงเรียน ย่าน <u>เศรษฐกิจ</u> - ถนนสังคโลก เป็นถนนแห่งศิลปะที่ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของผู้คน สุโขทัยที่แผ่ไปด้วยศิลปวัฒนธรรม ม แล้ง ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ สังคโลกอย่างสร้างสรรค์ ในรูปแบบงาน	กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม หัตถกรรม พื้นบ้าน ตำบลเมืองเก่า กลุ่ม หัตถกรรม เศษไม้ ตำบลเมืองเก่า กลุ่ม หัตถกรรม โคราช ชุมชนศรีชุม และกลุ่ม สตรีศรีชุม ลิไท สุโขทัย นคร 1 (ดอกไม้จันทร์) ลักษณะ ที่สอง เป็น	ได้ ชุมชน บ้านเหนือ ชุมชน สุโขทัย นคร1 ชุมชน สุโขทัย นคร3 ชุมชนบ้านใหม่ ตระพัง ทอง ชุมชนราม เล็ก ชุมชน รามใหญ่ ชุมชนลิไท ชุมชนศรี ชุม ชุมชน ปามะม่วง 1,2

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
คลองแม่ราพันเป็นคลองโบราณที่ทอดผ่านอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและแหล่งโบราณสถาน มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและใช้ในการขนส่งสินค้าสำคัญในอดีต ประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณคลองแม่ราพัน ถือเป็นชุมชนเก่าแก่ที่ได้ใช้ประโยชน์จากคลองดังกล่าวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน - ทำนบพระร่วง (เขื่อนโบราณสมัยสุโขทัย) เขื่อนศรีนครินทร์หรือทำนบพระร่วง ถือว่าเป็นเขื่อนแห่งแรกของประเทศไทย สร้างเพื่อการชลประทาน มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นลักษณะทำนบกั้นดิน หรือเรียกว่าเป็นเขื่อนดินก็ได้ สำหรับกั้นน้ำอยู่ระหว่างสองเขาคือ เขวพระบาทใหญ่ และเขากว้ายมา ที่สร้างขึ้นเพื่อกั้นน้ำ และชักน้ำไปตามคลองส่งน้ำมาเข้ากำแพงเมืองและพระราชวังในสมัยโบราณ บริเวณด้านหน้าด้วยหินโดยตลอด มีฝายน้ำล้นและท่อระบายน้ำอยู่ทางทิศใต้ทำนบ สันทำนบมีความกว้าง ๔ เมตร มีความยาว ๔๗๘ เมตร สูง ๑๐.๕๐ เมตร ระดับน้ำลึกเต็มที่ ๘ เมตร สามารถเก็บน้ำไว้ ๔๐๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร และด้วยกรมชลประทานเข้ามาปรับปรุงตามแนวเขื่อนโบราณ ในปัจจุบันมีน้ำขังตลอดปี ยามน้ำในตระพังต่าง ๆ ภายในเขตกำแพงเมืองลดน้อยลง ก็สามารถปล่อยน้ำจากทำนบนี้เข้าสู่ตระพังในกำแพงเมืองให้น้ำปริมาณตลอดปี	โยนลูกทิ้งลงไปในลำคลอง แต่ด้วยความเศร้าเสียใจ จึงร้องไห้คร่ำครวญรำพันต่าง ๆ นาๆ -ตำนานโขกพระร่วง คำว่า “ไตรภ” หรือ “โขก” หมายถึง ของลึกลับของหุบเขา หรือทางน้ำที่ไหลมารวมกัน โขกพระร่วง หรือ ไตรภพระร่วง หรือโขกพระร่วงลงพระขรรค์หมายความว่า รวมของต้นน้ำ เรื่องเล่านี้กล่าวถึง พระร่วงเจ้าเมืองสุโขทัย ได้เสด็จประพาสตามป่าเขา ขณะทรงเดินทางท่องเที่ยวอยู่นั้น ได้ทอดพระเนตรเห็นบริเวณอย่างน่าขนลุกใหญ่บริเวณทิศใต้ของเมือง ที่มีเขาปิดกั้นทางน้ำอยู่ พระองค์จึงตั้งจิตอธิษฐานแล้วจึงพินดาบลงไปเพื่อเปิดกั้นเขาให้แยกออกจากกันเพื่อเป็นทางน้ำไหล เพื่อประชาชนในเมืองจะได้มีน้ำกินน้ำใช้ ซึ่งในปัจจุบันคือทิวเขาพระบาทใหญ่ต่อกับทิวเขาประจักษ์ ซึ่งตรงกลางมีเขาตะโหงกงัดคั่นอยู่ว่า “โขกพระร่วงลงพระขรรค์” มีความยาวประมาณ 6 กิโลเมตร สำหรับแบ่งน้ำขนาดใหญ่ใน ชาวชุมชนจึงเรียกว่า “โขก” หรือ “ไตรภ” - นิทานพระร่วง (ตำนานไตรภพระร่วง พระร่วงสวายน้า พระร่วงปล่อยปลาตำนานข้าวตอกพระร่วง) - ตำนานขอมดำดิน พระร่วง (ซึ่งทะเบียนเป็น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สวาช วรรณกรรม	สร้างสรรค์จากเศษเครื่องสังคโลกผสมงานปูนปั้นที่สื่อถึงวิถีการเกษตรมณฑลแห่งโบราณคดี รวมถึงอดีตลักษณะเฉพาะของชาวสุโขทัย และเป็นจุดเริ่มต้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสู่ชุมชน ที่คาดว่าจะ	ธุรกิจเอกชนที่มีระบบการบริหารจัดการแบบโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น สุเทพสังคโลก อูสาสังคโลก บัวสังคโลก เป็นต้น ลักษณะสุดท้าย ได้แก่ การดำเนินธุรกิจเอกชนขนาดเล็กมาก มีพนักงาน 1-10 คน	ยุทธศาสตร์ของเทศบาล ประกอบด้วยการดำเนินงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น สุเทพสังคโลก อูสาสังคโลก บัวสังคโลก เป็นต้น ลักษณะสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (3) การส่งเสริม

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
คำหับชื่อ “เชื่อนสรีดภงส์” ได้มาจากข้อความในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ที่เขียนไว้ว่า “เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยนี้ มีภูฏี พินาร ปุครออยู่ มีสรีดภงส์ มีป้าพ้าว ปาลาง มีปาม่วง ปาขาม มีน้ำโคก มีพระขพุง ฝิเพทดาในเขาอันนั้น เป็นใหญ่กว่าทุกฝิในเมืองนี้” สรีดภงส์ ในคงหมายสมัยโบราณจึงหมายถึงงานบหลประทานในสมัยพระร่วงเจ้า จึงนับเป็นเชื่อนกันน้ำเป็นระบบลประทานที่ทันสมัยมากเมื่อ ๗๐๐ กว่าปีที่ผ่านมาแล้ว - เขาหลวง " เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยมีพินารปุครออยู่ มีสรีดภงส์ มีน้ำโคก มีป้าพ้าวปาลาง ปาม่วงปาขาม มีพระ ขพุง ฝิเพทดาในเขาอันนั้น เป็นใหญ่กว่าทุกฝิในเมืองนี้ ขุนผู้ได้อือเมืองสุโขทัยนี้แล ให้วัดฝิเถิก เมืองนี้เที่ยงเมืองนี้ดี ฝิให้วัด ฝิปลับถูก ฝิในเขาอัน บคัมบเกรง เมืองนี้หาย..." จารึกหลักที่หนึ่งของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้บ่งบอกถึงทิศอันศักดิ์สิทธิ์ในเมืองสุโขทัยมาแต่ครั้งโบราณ นั่นคือทิศใต้(หรือจริงๆก็คือทิศตะวันตกเฉียงใต้ คนเมืองเก่าในสมัยโบราณนั้นเคยมีคำพูดต่อกันมาว่า "หัวหนุนเขาเท้าหนุนน้ำ" เขาที่คนโบราณท่านกล่าวถึงนั้นก็จะเป็นเขาหลวงนั่นเอง นอกจากจะมีชื่อโบราณว่าพระขพุงหลวงแล้ว ยังมีมีการเรียกชื่อเขา ลูกนี้ว่า "เทือกเขาพระนอน"อีกด้วย แต่ในแผนที่ทางการทหารจะ	<u>พื้นบ้านและภาษา ประเภทนิทานพื้นบ้าน ปี 2555)</u> พระร่วงเป็นนามสามัญที่ใช้เรียกขันธ์ผู้ครองแคว้นสุโขทัยและยังเป็นชื่อวีรบุรุษในนิทานประจําถิ่นของชาวบ้านแถบจังหวัดสุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก อุตรดิตถ์และตาก เรื่องพระร่วงมีทั้งที่เป็นมุขปาฐะและลายลักษณ์ เรื่องเล่าแบบลายลักษณ์บันทึกไว้ในพงศาวดารฉบับต่างๆ ได้แก่ พงศาวดารเหนือ จุลยุทธการวงศ์ฉบับความเรียงภาษาไทย ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๖๖ ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๑ หนังสือคำให้การชาวกรุงเก่า ราชพงศาวดารกัมพูชา พงศาวดารเมืองเชียงใหม่มุขปาฐะฉบับลานยาวเลขที่ ๑/ณ พงศาวดารโยนกและชินกาลมาลีปกรณ์ เรื่องพระร่วงที่เป็นมุขปาฐะ เป็นนิทานประจําถิ่น แบ่งเป็น ๒ แบบ แบบที่ ๑ คือ เรื่องพระร่วงลูกนก นันทกัาเนตพระร่วงและการขึ้นครองเมือง มีลำดับโครงเรื่องดังนี้ เจ้าเมืองได้เสปส่วงสากับนางมด---นางนาคละทิ้งลูกไว้---มีชาวบ้านไปพบเด็กและเก็บมาเลี้ยง--- พระร่วงเติบโตขึ้นมีโอกาสได้แสดงอิทธิฤทธิ์ เป็นเหตุให้ได้พบพ่อซึ่งเป็นเจ้าของเมือง---พระร่วงได้เป็นเจ้าเมือง	สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้เข้าถึงชุมชนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมงานศิลปะหัตถกรรม ทั้งงานสังคโลก และงานพุทธศิลป์ สร้างความรัก สามัคคีให้ เกิดความหวงแหนที่จะรักษาอดีต ลักษณะที่มีค่าของชุมชนไว้	9 คนอาทิ ร้านข้าวตอก พระร่วง (สา รี่ จิระ ประยูคท์) ร้าน แกะสลักไม้ (ร้องตา เพชร) ร้าน เครื่องปั้นดินเผา (ดอแก้ว พรหมเพ็ชร) ร้านปลา ขวอนปาย หัตถกรรม (วิเชียร ศรีอัน) ร้าน ประจํา ร้านไม้แกะสลัก (เรือนพ	และ พัฒนา คุณภาพ ชีวิต การศึกษา และ สุภาพพดีดี (4) การ ส่งเสริมค วามมั่นคง พัฒนา สังคมและ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม (5) การ ส่งเสริม และสืบ สาน ศาสนา วัฒนธรรม

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
เรียกอีกเขาว่า เทือกเขาประทักษิณซึ่งจริงๆแล้วเขาประทักษิณหรือที่ชาวบ้านเรียกกันในท้องถิ่นว่า"เขาค้อ"นี้เคยอยู่หลังบ้านไซกเป็ด ตามนามเดิมที่เรียกว่าเทือกเขาพระนอนนั้นคงจะได้มาจากลักษณะของภูเขาที่มีลักษณะคล้ายกับพระพุทธรูปนอนหงาย-ไซกพระร่วง คำว่า ไซก หรือ ไตรภ หมายถึงขงลิกของเขา ร่องน้ำ ไซกพระร่วงหรือ ไซกพระร่วงลงของพระขรรค์ มีลักษณะและประวัติความเป็นมาคือ จากหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ได้กล่าวถึงทางด้านทิศใต้ของเมืองสุโขทัยว่ามี สรีดถงส์ คือ ทำนบกั้นน้ำ ชาวเมืองเรียกว่า ทำนบพระร่วงทางด้านทิศใต้ของทำนบพระร่วงนี้ เป็นทิวเขาพระบาทใหญ่ต่อกับทิวเขาประทักษิณ ไซกพระร่วงลงของพระขรรค์ ยาวประมาณ ๖ กิโลเมตร มีเขาตะโหงกง้วนันอยู่กึ่งกลางระหว่างทิวเขาทั้งสอง พื้นที่บริเวณหุบเขาหนึ่งเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ชาวบ้านเรียก ไตรภเขา หรือ ไกรภเขา ว่า "ไซก" คือ เป็นที่ทางน้ำไหลมารวมกัน ดังนั้น ไซกพระร่วงจึงเป็นที่รวมของต้นน้ำ ผู้เชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา ได้ให้คำอธิบายว่า รอยแตกดังกล่าวเกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ เนื่องจาก การหดตัวหรือบีบอัดของชั้นหิน จนทำให้เปลือกโลกแตกออกตอนบนที่เป็นหินไฟไลต์ (Phyllite) ซึ่งเป็นหินแปรมีคุณลักษณะผุกร่อนได้ง่ายจึงแตกออก กร่อน และกลายเป็นทางน้ำไหลในที่สุด บุคคล	แบบที่ ๒ ไม่ได้เน้นชาติกำเนิดแต่เน้นให้เห็นอิทธิพลของพระร่วงว่าเป็นที่มาของสัตว์ สิ่งของ และภูมินามสถานที่ต่างๆ เช่น ปลาพระร่วง ถนนพระร่วง ไม่เชื่อกันพระร่วง ข้าวตอกพระร่วง เป็นต้น เรื่องพระร่วงตามที่ปรากฏในพงศาวดารแต่ก็เป็นหลายสำนวน แต่ส่วนใหญ่มีโครงเรื่องและอนุภาคเหตุการณ์บางอย่างคล้ายกัน แบ่งเป็น ๓ แบบ ตามกำเนิดของพระร่วง ดังนี้ ๑. พระร่วงเป็นกษัตริย์ครองเมืองสุโขทัย มีแม่เป็นคนพื้นเมืองเดิม มีพ่อเป็นกษัตริย์หรือคนต่างถิ่น (โครงเรื่องเหมือน มุขปาฐะแบบที่ ๑) ๒. พระร่วงเป็นเชื้อสายกษัตริย์ขอม ต่อมาได้เป็นใหญ่ในสุโขทัยเมืองใต้ (โครงเรื่องเหมือนมุขปาฐะแบบที่ ๑) ๓. พระร่วงเป็นชาวละโว้ที่แข็งข้อกับขอมซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง ภายหลังได้เป็นกษัตริย์เมืองสุโขทัย มีโครงเรื่อง ดังนี้ พระร่วงเป็นคนส่งสาวมาให้ขอม--พระร่วงใช้วาจาสิทธิ์แก้ปัญหการส่งสาวน้ำ--กษัตริย์ขอมต้องการมาพระร่วงผู้มีอิทธิฤทธิ์--พระร่วงจึงหนีไปบวช--พระร่วงใช้วาจาสิทธิ์กำจัดทหารขอม--พระร่วงได้เป็นเจ้าเมือง นิทานชาวบ้านเรื่องพระร่วงจำลองลักษณะของวีรบุรุษแบบชาวบ้านไทยที่มีทั้งความเป็นมนุษย์ปุถุชนและทั้งความเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ ส่วนพระร่วงใน	โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น บริษัท ห้างร้าน ประชาชนที่อาสาสมัครทั้งร่างกายและฝีมือร่วมกัน สร้างสรรค์ผลงานให้ถนนสู่โลกแห่งนี้เติบโตเป็นมรดกแห่งพระร่วงที่สามารถสืบทอดงามพุทธ	มาศ) ร้านบุญมาศิลป์ ประติมากรรม ร้านผ้าฝ้ายโครเซท (เย็นตา สอนทุ่ง) ร้านเรือนไม้ทรงไทย (ปราโมทย์ ทองสุข) ร้าน แกะสลัก พระพุทธรูปไม้ (รุ่งเรือง กระจางศรี) ร้าน แกะสลัก พระพุทธรูปไม้ (นานัน	ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน 1.3 หน่วยงานที่ดูแลด้านวัฒนธรรม (งาน พัฒนาการ ท้องเที่ยว และ พัฒนาชุมชน) ได้แก่ สำนัก ปลัดเทศบ

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
- นายสุเทพ พรหมเพชร (และนางสนอง พรหมเพชร) บ้านเลขที่ 203 / 2 ม.3 ต. เมืองเก่า. เมือง จ. สุโขทัย 64210 เกิดเมื่อ พ.ศ. 2491 (สังคมโลก) - นายบุญมา สวยาม เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ (การขึ้นพระพุทธรูปแบบโบราณ) - นายบุญช่วย ชีเปรม (ช่างแกะสลักหินชนวน) - หทัยรัตน์ พรหมเพชรภรรยา สักโลก - บ้านพระพิมพ์ลักษณ์ศิลป์ ยานพาหนะ - รถคอกหมู รถสองแถวที่มีโครงรถทำด้วยไม้ ภาสสันเป็นลวดลายสวยงามแปลกตา เรียกว่า “รถคอกหมู” ที่มาของชื่อเรียก รถคอกหมู ก็จะมีเรื่องเล่าแตกต่างกันไป แต่ก็มีผู้ลึกลับใหญ่เล่าว่า ในสมัยก่อน รวาก ปี พ.ศ. 2480 (80 กว่าปีที่แล้ว) สุโขทัยมีรถไฟโดยสารประจำทางคันแรกของเมือง เจ้าของชื่อ “แป๊ะเตี้ยชย แซ่จิว” รับส่งผู้โดยสารและขนส่งสินค้าต่างๆ ระหว่าง อ.เมืองสุโขทัย กับ อ.เกราะ ๒๐๐ กิโลเมตร และที่นั่นจากไม่กันเป็นคอกหมูที่เหลื่อมขึ้นลงจากด้านท้ายรถ สมัยนั้นยังไม่เรียกคอกหมู เรียกกันภายหลังตามลักษณะตัวรถที่คล้ายคอกหมู พูดกันติดปากจนถึงปัจจุบัน รถคอกหมูวิ่งแต่ละ	พงศาวดารแสดงร่องรอยที่มาและความสัมพันธ์ของกลุ่มชุมชนขึ้นปกครองในดินแดนแถบนี้ในยุคก่อนสมัยอาณาจักรสุโขทัย พระร่วงมีฐานอำนาจอยู่ทางเมืองใต้เป็นศรีอยุธยา กับขอม เมืองนครศรีธรรมราชและอยุธยาซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับไทยล้านนา นอกจากนี้ที่นาที่เล่าว่าพระร่วงเป็นชาวละโว้ ปลดแอกจากขอมยังเป็นที่มาของ “บทละครเรื่องพระร่วง” พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และละครเรื่อง “อานภาพพจน์รามคำแหง” ของหลวงวิจิตรวาทการ ที่มา: http://ich.culture.go.th/ 3.ภูมิปัญญา (งานช่าง ธรรมชาติและจักรวาลวิทยา) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล หมายถึง องค์ความรู้วิธีการ ทักษะ ความเชื่อ แนวปฏิบัติและการแสดงออกที่พัฒนาขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเห็นธรรมชาติ (UNESCO – ICH) http://ich.culture.go.th/ 3.1งานช่าง - เครื่องไม้แกะสลัก - การฟื้นฟู (แกะสลักพระพุทธรูป) - เครื่องสังคโลก	ศิลปะ และงานสังคโลกให้โดดเด่นต่อไป - ย่านไม้แกะสลักชุมชนสุโขทัยนคร - ย่านเพอร์นิเจอร์ไม้สัก บ้านขวาง - ตลาดทำน้ำรับเสด็จ - ตลาดวัดตระพังทอง - สะพานบุญวัดตะพังทอง	เชื้อบัว) ร้านไม้แกะสลักฉลุลาย (เฉลิม แต้มครู) และร้านโต๊ะรักไม้ ที่มา: โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาโครงการขยายเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่ ทอล และกองช่าง (งานสถาปัตย์) สถาปัตย์กรรมและงานผังเมือง) 2.อบต.เมืองเก่า 3.ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น
อำเภอจะมีสี่สี่แสนแตกต่างกัน ปัจจุบันคงมีเหลือไว้ให้บริการเฉพาะสายสุโขทัย-เมืองเก่า จำนวน 30 คัน(สีเทา) , สุโขทัย-บ้านด่านลานหอย 1 คัน(สีเงิน) , สุโขทัย-กงไกรลาศ 1 คัน (สีฟ้า) , สุโขทัย-ศรีสำโรง 5 คัน(สีแดง) , พุ่งเสียม-สวรรคโลก 1 คัน และสายศรีสังขาลย์-สวรรคโลก กับสายกงไกรลาศ-พิษณุโลก(สีเขียว) ยังพอมีวิ่งให้เห็นในปัจจุบัน รถคอกหมู ถือว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวสุโขทัย ที่ได้สานเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของผู้คนในจังหวัดนี้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งก็น่าเสียดายมากถ้ารถคอกหมูกำลังจะค่อยๆ สูญหายไปเป็นปัจจุบัน ถึงแม้จะมีกลุ่มคนสุโขทัย ในนาม บริษัท สุโขทัยพัฒนาเมือง จำกัด (STCD) ที่เห็นความสำคัญและพยายามที่จะอนุรักษ์เอกลักษณ์ “รถคอกหมู เมืองสุโขทัย” เอาไว้ให้ลูกหลานและนักท่องเที่ยวอย่างเราๆ ได้มีโอกาสนั่งและได้สัมผัสกับบรรยากาศที่สงบ เรียบง่าย และยังคงความหลังของเมืองมรดกโลกแห่งนี้เอาไว้โดยริเริ่มพัฒนา “รถคอกหมู เมืองสุโขทัย” (SUKHOTHAI KOCK MOO) จุดประสงค์หลัก คือส่งเสริมให้จังหวัดสุโขทัยมีระบบขนส่งสาธารณะที่เชื่อถือได้ และให้เป็นกระสวยกาลเวลา นำพานักท่องเที่ยวไปสู่ชีวิตดั้งเดิมของชาวสุโขทัย เริ่มต้นจากทำ “ป้ายหยุดรถประจำทาง” (BUS STOP) ให้มีมาตรฐานเดียวกัน กำหนดจุดจอดสถานที่สำคัญ รวม 45 จุด พร้อมจุดเปลี่ยนรถสาธารณะ ได้แก่ วัดราชธานี ร้านไทรรัตน์ บ้านกล้วยเทศบาลเมืองเก่า และโรงพยาบาลสุโขทัย	- จิตรกรรมภาพไทย 3.2อาหารและโภชนาการ (สิ่งที่มนุษย์บริโภค รวมทั้งวิธีการปรุงอาหารวิธีการบริโภค และคุณค่าของอาหาร) - ชนเงินเมืองเก่า นางอุบลแก้วว่า ชนเงินหรือชนแสน เป็นอาหารที่มีการทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากเป็นที่นิยมรับประทานกันมากและมีการทำกันอย่างกว้างขวางในชุมชน สมัยที่นายกับนาทเปรมใจเป็นเด็กเคยขายก็โดยเล่าให้ฟังว่าชนเงินเป็นความรู้ด้าน อาหารของครอบครัวที่พามาตั้งแต่สมัยคุณยายของคณยายแล้วโดยส่วนใหญจะทำหลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งในช่วงนั้นชาวบ้านจะว่างงาน ดังนั้น การทำขนมเงินจึงช่วยให้เกิดกิจกรรมทางสังคมของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่มักจะมาช่วยกันทำอย่างสนุกสนานเมื่อเสร็จแล้วก็แบ่งกันรับประทานและถ้าบ้านใครมีงานบุญหรืองานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน ชนเงินก็เป็นสัญลักษณ์ของความเย็นยาว และนิยมทำไว้เลี้ยงแขกในงานนั้นๆ ขณะผลัด - ชนมแดง ชนมพื้นบ้านตั้งแต่สมัยโบราณ โดยมีประวัติความเป็นมาว่า ในอดีตกาลตามชาดในพระไตรปิฎก เรื่อง จิตตคหบดี ชนมแดงเป็นขนมที่คนชนมขยายแรงงานมักจะนิยมกินกันเป็นอาหารว่าง เพราะชนมแดงทำมาจากแป้งข้าวเหนียว ทำให้คนที่รับประทานรู้สึกว่ามันอร่อยได้มากกว่าเหตุที่		มรดกโลกทางวัฒนธรรมประเทศไทยพื้นที่การศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (รศ.ดร.พัชรินทร์ สิริระสุนทร และคณะ) 2.การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยต้นทุนมรดก	

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	เรียกว่าแดกงงนั้น เนื่องจากต้องนำข้าวเหนียวหนึ่งลูกไปตำในครกใหญ่ แล้วใช้สากตำแรงๆ หรือแฉกให้เหนียวและจับตัวเป็นก้อน จากนั้นนำข้าวใส่ลงไปแล้วตำให้เข้ากันกับข้าวเหนียว นำมาปั้นอาจจะโรยเกลือ และมะพร้าวเล็กน้อย เพื่อให้ได้รสชาติหอม เค็ม มัน โดยขนมแดกงงมี 2 แบบ คือ นำมาปั้นเป็นทรงแบน และปั้นเป็นทรงกลม ใส่ไส้ที่มีส่วนผสมของน้ำตาลมะพร้าวและถั่วลิสง ขนมแดกงง มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การทำขวัญผึ้ง และในพิธีกรรม การบวงสรวงต่าง ๆ -สังฆาชาวนา ช่วงเก็บเกี่ยวข้าว ชาวนาจะทำ สังฆาชาวนา เพื่อเป็นมงคล โดยจะนำมาเลี้ยงให้แก่คนที่มาช่วยเก็บเกี่ยวข้าว ในสมัยนี้มีชื่อเรียกอย่างตลกขบขันว่า “สังฆาชีควาย” เพราะมีลักษณะเป็นน้ำขุ่นๆ เหมือนสังฆา รับประทานกับข้าวเหนียวคลุกมะพร้าว กับข้าวเหนียวประกอบไปด้วย ข้าวเหนียว มะพร้าว น้ำตาลทราย หอมแดง ไข่วัตถุดิบประกอบไปด้วย ส่วนวิธีการปรุงสังฆานี้จะคล้ายกับการทำน้ำกระฉิก โดยการนำหอมเจียวซอยไปเจียวในน้ำมันจนเหลืองกรอบ จากนั้นตักบางส่วนเก็บไว้เพื่อใช้โรยหน้าขนม ส่วนที่เหลือในกระทะนึ่งนำมาปรุงต่อโดยใส่น้ำตาลทรายเคี้ยวให้น้ำตาลทรายละลาย จากนั้นใส่หัวกะทิเคี้ยวให้เดือด ตามด้วยไข่ไก่ ใส่เนื้อมะพร้าวเคี้ยวให้เข้ากันจนเหนียวข้นและใส หอมเจียว มีวิธีรับประทาน คือ ปั้นข้าวเหนียวขนาดพอดีคำ นำไปจิ้มกับ			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	ตั้งยา 3.3 การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน (“การแพทย์แผนไทย” หมายถึง กระบวนการทางการแพทย์ เกี่ยวกับ การตรวจ วินิจฉัย บำบัดรักษา หรือป้องกันโรค หรือการส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพของมนุษย์หรือสัตว์ “การแพทย์พื้นบ้าน” หมายถึง การดูแลสุขภาพตนเองในชุมชนแบบดั้งเดิม จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น) - การนวดจับเส้นและการทำบายศรี หมอพื้นบ้าน ที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ ชื่อ “หมอเฮง” หรือชื่อจริงว่า นายแสง นาคทอง ปัจจุบันมีอายุ 58 ปี มีภรรยา ชื่อ นางประคอง พ่วงเงิน อยู่บ้านเลขที่ 100/4 บ้านรามเล็ก หมู่ 3 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง เป็นบุตรคนที่สองของ นายเฮง และนางลายง เกิดที่บ้านท่าพิกุล อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน จึงได้เรียนหนังสือถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แล้วจึงออกมาช่วยพ่อแม่ทำงาน หมอเฮง เล่าว่า ตนเองเรียนรู้วิธีการนวดผ่านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เดิมตนเองป่วยเดินไม่ได้ วันหนึ่งนอนหลับที่ศาลปู่ผาคำที่เมืองเก่า สุโขทัย และได้ฝันว่า มีผู้เฒ่ารูปร่างสูงใหญ่เดินมาหาและบอกวิธีนวดจับเส้นให้ เมื่อตื่นขึ้นมาจึงได้อธิษฐานจิตว่า หากรักษาตนเองหายแล้ว จะรักษาคณะทั่วๆไปโดยไม่			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	เรียกร้องคำปรึกษา แล้วแต่เขาจะสมนาคุณ โดยตั้งขั้นฐนเปียดนอกไม้ไว้ให้ผู้ช่วยที่มาหา ใส่ปัจจัยให้เอง เคยหยุดทำการรักษาไปจำศีล ที่น้ำตกสายรุ้งถึง ๓ ปี เนื่องจากไม่เวลาดำทำหากิน เมื่อกลับมาพักที่บ้านรามเล็ก ก็มีคนปวยมาขอให้รักษาเรื่อยมา นอกจากการนวดแล้ว หมอเฮง ยังมีความรู้ด้านการทำบายศรีตามงานพิธีต่างๆ ซึ่งความรู้ด้านนี้ก็มาจาก “เทพประทาน” และบางส่วนได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ลักษณะเป็นบายศรีปากชาม บายศรีตรง บายศรีเทพ บายศรีพรม บายศรีบริวารมี บายศรีธรรมจักร และบายศรีพุทธคุณ เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน มีการประยุกต์ให้มีเอกลักษณ์ของเมืองเก่า โดยใบตองที่ใช้จะใช้ใบกล้วยตานี เพราะมีสีเขียวและมีกลิ่นหอมทนทาน เหนียวกว่าใบตองอื่นๆ และระดับสีที่หลากหลาย อาทิ สีเขียวเข้มเกือบดำ สีเขียวอ่อน และสีเขียวขาวเกือบเหลือง ส่วนดอกไม้ที่ใช้ตกแต่งนั้น หาซื้อจากตลาดตามฤดูกาล 3.4การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (การจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน) -การชลประทาน เมื่อสุโขทัยโบราณนั้นภูมิประเทศเอียงลาดเพราะพื้นที่อยู่ติดภูเขา จนไม่สามารถเก็บน้ำได้ตามธรรมชาติ จำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง พระร่วงเจ้ากษัตริย์สุโขทัยสมัยนั้นจึงได้สร้างทำนบส่งไปตามลำรางส่งน้ำที่ขุดพบเป็นทอดสลับโลก ซึ่งเรียกว่า “ท่อปญญาวัง” ส่งน้ำเข้าไปในตัว			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	เมือง เพื่อเก็บซึ่งในสระน้ำใหญ่เล็กหลายสระ และมีสะพานใหญ่ในกำแพงเมืองหรือที่เรียกว่า “ตระพัง” เช่น ตระพังทอง ตระพังเงิน ตระพังสอ ตระพังตระกวน นอกจากนี้ยังมีการขุดบ่อน้ำรูอิฐไว้เป็นจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ในเมืองสุโขทัยไม่ขาดแคลนน้ำ ดังจะเห็นได้จากกรีกว่า “เมืองสุโขทัยนี้จึงชม สร้างป่าหมากป่าพลูทั่วเมืองนี้ทุกแห่ง ป่าพร้าวก็หลายในเมืองนี้ ปาลากก็หลายในเมืองนี้ หมากม่วงก็หลายในเมืองนี้ หมากขามก็หลายในเมืองนี้ ใครสร้างได้ไวแถมัน กลางเมืองสุโขทัยนี้ มีน้ำตะพังไทยสี่ ไสกินดี ... ดังกินน้ำโขงเมื่อแล้ง” 3.5 โหราศาสตร์ (ดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์, โหราศาสตร์ หมายถึงความรู้ในการทำนายโชคชะตา ทำนายอนาคตของบุคคล และบ้านเมือง โดยอาศัยตำแหน่งของดวงดาวในเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ดาราศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการสังเกตและอธิบายธรรมชาติของดวงดาวและเทหวัตถุ โหราศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ) 3.6 ขุติยธรรมและการตั้งถิ่นฐาน (หมายถึง ความรู้และความเชื่อในการเลือกที่อยู่อาศัย ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน) 4. ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้			
	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่	
	- ระบุว่าสุโขทัย ระบุว่าสุโขทัยได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยไทยเริ่มสนใจและสร้างสรรค์ศิลปะด้านนาฏศิลป์ โดยอาศัยสิ่งยืนยันจากหลักฐานการปรากฏเนื้อเพลงเครื่องแต่งกาย รวมไปถึงการที่มีความอ่อนช้อยงดงามเป็นเอกลักษณ์ของชาวสุโขทัย - รำมโนคละ มโนคละ เป็นสิ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตของชาวอาณาจักรสุโขทัยที่มีการละเล่นดนตรีปี่กลองมโหรีมาช้านาน ตามข้อสันนิษฐานจากหลักฐานในหลักฐานจารึกหลักที่ 1 ที่ว่า ...เมื่อกรากกลุณ มีพนมเบญ มีพนมหมาก มีพนมดอแก้ว มีหมอนม้งหมอนโพน มีบริวารกลุณ โดยท่านแลปี้ แลญบลิ้นไปสุโขทัยถึงร้อยกู่พัน เมื่อจักเข้ามาเรียงวังเท้าหัวลาน ดับคังกลอง ด้วยเสียงพาดเสียงพัน เลื่อนขับ ใครจักมักเล่นเล่น ใครจักมักหัวหัว ใครจักมักเลื่อนเลื่อน..." "ดับคังกลอง" แปลว่า ประโคม หรือ ตีกลองที่ตีด้วยหนัง หรือ กลองมโนคละเกร็ดตามข้อสันนิษฐาน ที่ใช้ในธรรมเนียมการถวายข้าวพระ และประโคมในงานสมโภชพระบรมธาตุ ตามธรรมเนียมเล็งกา ตามหลักฐานที่ปรากฏในจารึกวัดช้างล้อม พ.ศ. 1927 ความว่า "...พาทย์คู่หนึ่ง ให้ข้าลองเรือนดับกระแจะเจ้า ช้องลองอัน กลองสามอัน แตร... แต่ใจไว้แก่พระเจ้า (พระพุทธรูป)..."			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	- รำกลองยาว การแสดงกลองยาวสุโขทัย เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ประกอบด้วยการตีกลองเป็นจังหวะ 12 จังหวะ 12 บั้ม การแสดงแต่ละชุดประกอบด้วยการเล่นโล่โพน คือ ใช้ตอก เป่า คาง ศีรษะ มีการโยนกลองขึ้นสู่อากาศ การลอยตัวโยนกลอง ซึ่งล้วนเป็นศิลปะท้องถิ่นสุโขทัยโบราณ ก่อนแสดงกลองยาวแต่ละครั้ง จะมีการไหว้ครูและการโหมโรงไม่กลอง หลังจากนั้น จึงมีการแสดงอื่นๆ ตามมา อาทิ รำเดี่ยวกลองยาว รำล่องลอยชายหญิง รำล่องลอยชาย รำหมู่กลองหญิง และรำหมู่กลองชาย ซึ่งเป็นการรำที่โล่โพน มีการเต้น มีการลงตอก เป่า คาง ศีรษะ ตีลอดแข่งลอดขา โยนกลองขึ้นสู่อากาศและลอยตัว ในปัจจุบันมีชุมชนรอบเมืองมรดกโลกสุโขทัยหลายชุมชนยังคงมีการแสดงกลองยาว และฝึกหัดการแสดงกลองยาว พร้อมๆ กับถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นใหม่ ได้แก่ ชุมชนบ้านใต้ มีปราชญ์คนสำคัญของชุมชน ได้แก่ นายพนม อ่องกลิ่น ผู้มีความเชี่ยวชาญในการทำกลอง ชุมชนสุโขทัยนคร มีครูฝึกทำกลองยาวชื่อ นางสาวนงเยาว์ และนายอุดม ชัยวงศ์ และมีการประยุกต์เพลงใหม่ๆ เพื่อใช้ประกอบการแสดง ชุมชนลีไท มีนายเอี่ยม คุณโปร่ง เป็นครูกลองยาวที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วไป - ระเบิดลาลายสังคโลก			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	ได้รับการประดิษฐ์ทำรายการวิทยุโดยวิทยาลัยนาฏศิลป์ได้ถ่ายทอดด้วยแรงบันดาลใจจากรูปทรงของเครื่องถ้วยสังคโลก เครื่องแต่งกาย ยึดหลักเครื่องแต่งกาย การนุ่งซิ่นของหญิงสุโขทัยและสวมเสื้อเข้ารูป โดยสร้างสรรค์เป็นผ้าซิ่นสีเขียวไข่กาซึ่งเป็นสีที่โดดเด่นของเครื่องถ้วยสังคโลกคือสีที่เคลือบสีที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบสังคโลก และเขียนลวดลายดอกไม้บนผ้า ซึ่งเป็นลายที่ปรากฏบนเครื่องถ้วยสังคโลก อาทิ ลายพันธุ์ไม้ และลายปลาหลากหลายชนิด 5. วัฒนธรรมนิยมประเพณีและพิธีกรรม - ประเพณีกินสั้ว เป็นประเพณีชิงมงคลแก่ที่พบในชุมชนแม่รำพัน เมื่อประมาณ 50 – 60 ปี ก่อน หมายถึง ประเพณีเลี้ยงฉลองแต่งงาน ที่จัดนิยมจัดกันในช่วงเดือน พฤษภาคม โดยในการประกอบประเพณีนี้ เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ต้องร่วมกัน บุกต้อนนางมงคล 4 ประเภทอย่างละคู่ ได้แก่ มะพร้าว อ้อย หนาก และกล้วยน้ำว้า เนื่องจากมีความเชื่อว่า หน่ออ่อนของต้นไม้มทั้ง 4 ประเภท จะเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตแต่งงานของคู่บ่าวสาว และทายาทที่จะเกิดมาในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีการจัดขบวนมงคลบรรจุลงในถ้วยตะไล 4 ใบ ประกอบด้วย ขนหวานที่มีชื่อเป็นมงคลอีก 4 ชนิด อาทิ กล้วยทอง ทองหยิบ ทองหยอด เมล็ดแมงลัก เป็นต้น ส่วนของคางจะบรรจุใส่ถาดหรือโตกไม้ ประกอบด้วยอาหาร 9 ชนิด อาทิ ข้าวสวยหรือข้าวเหนียว หนุหวาน ไข่พะโล้ น้ำพริกปลาร้าแฉะแฉะด้วยผักพื้นบ้านหลายชนิด			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน					
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่	
	แกงหยวกกล้วย แกงเลียง ปลาทอด ไก่ทอด และเป็ดย่าง เป็นต้น ทั้งนี้รายการขนมและอาหารมักแตกต่างกันไปตามฐานะของบ้านสาว พบที่ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง เรือล่อ ในที่นี้ หมายถึง เกลียน แต่ในที่นี้ถูกนำมาใช้เป็นพาหนะสำหรับแห่แห่นในพิธีต่างๆ เช่น แห่นาคไปวัด แห่นางสงกรานต์ แห่นางพญาศ เป็นต้น ทั้งนี้ เรือล่อ จะถูกตกแต่งอย่างสวยงามด้วยดอกไม้ ต้นไม้ และผ้าสีสดใส พร้อมมีคนหนุ่มสาวเดินจูงลากเป็นขบวนสวยงาม การแห่เรือล่อ ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การแห่นางพญาศในช่วงเทศกาลวันลอยกระทง ซึ่งในทุกๆ ปี จังหวัดสุโขทัยจะร่วมกับเทศบาลตำบลเมืองเก่า และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดงานลอยกระทงแห่เทียนเล่นไฟ ถือเป็นงานเฉลิมฉลองใหญ่ประจำปีของชุมชน - พิธีสลากภัตต์ สลากภัตต์ หมายถึง ภัตตาหารต่างๆ ที่อุบาสกอุบาสิกา นำมาถวายตามสลาก โดยนับเข้าในชุดสังฆทาน เป็นพิธีทางศาสนาที่นิยมทำกันในช่วงเดือนหกถึงเดือนเจ็ด หรือช่วงก่อนเข้าพรรษา ส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นสังฆทานหมู่ ซึ่งคนในชุมชนกระทำร่วมกัน เพื่อถวายแก่พระสงฆ์ แต่สลากภัตต์ของชุมชนศรีชุม จะแตกต่างจากที่พบในชุมชนอื่นๆ กล่าวคือ จะใช้อาหารแตกต่างกันไป เช่น สลากภัตต์ข้าวหลาม จะจัดขึ้นในช่วงขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 หรือ ในวันมาฆบูชา สาเหตุที่ใช้ข้าวหลามเนื่องจากในอดีตการเดินทางไม่สะดวกและทุรกันดาร ดังนั้น หากใช้ข้าวหลามก็จะช่วยให้เก็บไว้ได้นานกว่าปกติ นอกจากนี้ ยังพบสลากภัตต์มะม่วง ได้แก่ การถวายผลไม้ให้แก่				

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้			
	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่	
	พระภิกษุ ในช่วงขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 หรือวันวิสาขบูชา ซึ่งฤดูกาลที่มะม่วงสุก โดยคนในชุมชนจะร่วมกันนำอาหารและมะม่วงมาถวายพระภิกษุ โดยไม่เจาะจง แต่ใช้วิธีการจับสลาก แล้วจึงถวายภัตตาหารนั้นๆ ให้แก่ภิกษุที่จับสลากได้ ปัจจุบันยังพบพิธีกรรมนี้ ที่วัดพระพายหลวง ในชุมชนศรีชุม - พิธีทำพวงโมตร พวงโมตร หมายถึง พวงดอกไม้ทั้งสดและแห้งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 150-200 เซนติเมตร แต่บางครั้งก็เป็นที่ประดิษฐ์รูปทรงคล้ายๆ เเจ็ย ที่ชาวบ้านประดิษฐ์ขึ้นจากกระดาดาสี การสร้างพวงโมตรจะเริ่มกระทำในช่วงขึ้น 14 ค่ำในช่วงเช้า หรือก่อนวันออกพรรษาเล็กน้อย การตกแต่งพวงโมตรกระทำในหลากหลายโรงกาส อาทิ ใช้ใบบอนกองเจดีย์ทราย คู่กับตุ๊ก 12 ราศี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบูชา พระเกศแก้วจุฬามณี ตลอดจนพระธาตุประจำปีเกิดของบุคคล และในบางโอกาสก็นำมาใช้เพื่อตกแต่งศาลาการเปรียญในขณะที่มีการเทศน์พระบาลีและเทศน์มหาชาติ ในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยในโอกาสนี้ พวงโมตรจะถูกผูกไว้ด้วยของกินอาหารแห้งและของใช้ อาทิ ดินสอ สมุด ปากกา เป็นต้น คนในชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง มีความเชื่อว่าการสร้างพวงโมตรจะทำให้ได้บุญได้กุศลมากช่วยสืบสานประเพณีอันดีงามของชุมชน และช่วยสร้างความรักใคร่กลมเกลียวกันอีกด้วย - การไหว้พญูชาธรรมรอยพระพุทธบาท เป็นความเชื่อเรื่องศาสนา ที่ผสมผสานกับความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือ			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	ธรรมชาติของชาวชุมชนรอบเมืองมรดกโลกสุโขทัย โดยมีฐานคิดว่า สุโขทัยเป็นอาณาจักรเก่าแก่ ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน และคนในชุมชนมีความเชื่อว่า รอยพระพุทธบาทจำลองแห่งนี้ เป็นโบราณสถานที่มีอายุกว่า 700 ปี ดังนั้น การไปกราบไหว้บูชา จึงถือว่าเป็นมงคลแก่ชีวิต และช่วยเสริมบารมีของผู้ไปกราบไหว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเดือน 4 ของทุกปี ที่ชุมชนโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดพิธีให้วันบูรณารอยพระพุทธบาทขึ้นที่บริเวณวัดใหม่ตระพังทอง โดยในงาน จะมีการจัดขบวนแห่อย่างปราณีตสวยงาม 5 ขบวน ประกอบด้วย ขบวนให้วันบูรณารอยพระพุทธบาท ขบวนเครื่องสักการะบูชา ขบวนประทีปโคมบูชา ขบวนอัฐบริวารบรรพชาอุปสมบท และขบวนนาคสามัคคีเณรขัณฑ์ โดยมีผู้เข้าร่วมพิธี จะจุดบูชา รอยพระพุทธบาทด้วยตะคัน - ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ ในพ.ศ. 2542 นายนิคม มูลิกะ อธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้น ได้ริเริ่มให้มีการรื้อฟื้นประเพณีการเผาเทียนเล่นไฟของสุโขทัยขึ้น ณ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย การเผาเทียน หมายถึง การจุดตะคัน ที่มีลักษณะเป็นภาชนะดินเผา ลักษณะคล้ายถ้วยตะไล มีขนาดใหญ่น้อยแตกต่างกัน ภายในมีเทียนบรรจุอยู่ การจุดเทียนดังกล่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อ บูชาพระรัตนตรัย เมื่อจุดแล้วจึงนำไปวางไว้บริเวณระเบียบประตูหรือฐานพระพุทธรูป เจดีย์ หรือโบราณสถานต่างๆ ในอุทยานฯ ส่วนการเล่นไฟ ได้แก่ การจุดพลุ ตะไล ดอกไม้ไฟ หรือไฟพะเนียงต่างๆ เป็นการเล่นสนุกของคนในชุมชน แต่			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	ภายหลังเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว การเล่นไฟ จึงมีขนาดใหญ่และสูงขึ้น อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยร่วมกับเทศบาลตำบลเมืองเก่าและภาคส่วนต่างๆ ได้จัดเป็นประจำทุกปี - งานวันพ่อนรามคำแหงมหาราช - การพิจารณาทบทวนเรื่องการกำหนดวันสำคัญทางประวัติศาสตร์โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความถูกต้องตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ซึ่งทางคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้เสนอความคิดเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพบหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในวันศุกร์ที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2376 จึงได้เสนอให้คณะรัฐมนตรี ลงมติอนุมัติการกำหนดวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ โดยให้วันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2533 เป็นวันพ่อนรามคำแหงมหาราช ซึ่งถือว่าเป็นวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรก 6.ความเชื่อ - ศาลตามาดำ - สิ่งศักดิ์สิทธิ์บริเวณหน้าคลองแม่งราที่ผู้คนในชุมชนโดยรอบอุทยานให้ความเคารพและเป็นศูนย์รวมจิตใจ 7.ภาษาท้องถิ่น - สำเนียงสุโขทัย สำเนียงสุโขทัยเป็นสำเนียงโบราณสมัยกรุงสุโขทัย เป็นภาษาถิ่นในภาคเหนือ			

องค์ประกอบวัฒนธรรมในชุมชน				
วัฒนธรรมที่จับต้องได้	วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้	สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม	การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม	องค์กรด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในพื้นที่
	ตอนล่างอยู่กึ่งกลางระหว่าง ภาษากลาง ภาษาล้านนา กับภาษาลาว การออกเสียงสำเนียงนี้จะค่อนข้างคล้ายภาษาถิ่นเหนือมีคำเมืองปนอยู่มาก มีทворณยุกต์เหมือนกับภาษาถิ่นเหนือ นิยมออกเสียงไม่เอกเป็นจัตวาสูง แต่การออกอีกจะเสียงเหมือนกับสำเนียงอยุธยาแทบทุกอย่างและเสียงจะหัวนกว่าสำเนียงอยุธยาและกรุงเทพฯ, "ร" และ "ล" จะเข้มงวดน้อยกว่าสำเนียงอยุธยา แต่ไม่ถูกต้องทั้งบ่อย ๆ แบบสำเนียงกรุงเทพฯ, ออกเสียงพยัญชนะตัว "ฉ" กับ "ช", "ถ" กับ "ท", "ผ" กับ "พ" และ "ฝ" กับ "ฟ" แยกออกจากกัน			

จากข้อมูลงานวิจัย ปี 2555 พบว่า มีประชากรที่บ้านหรือผู้รู้ข้อมูลทางวัฒนธรรมในตำบลแม่องเก่า ในพื้นที่ 11 หมู่บ้าน แบ่งเป็น มุขปาฐะ ศิลปะ ธรรมชาติและจักรวาลวิทยา และช่างฝีมือพื้นบ้าน

ใบลงทะเบียน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ "ชุมชน" คือ หัวใจหลัก ของการจัดทำแผนที่ทางมรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping)

วัน ศุกร์ ที่ 12 มีนาคม 2564

ณ ศาลาวัฒนธรรม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเลขโทรศัพท์/ ID-Line
1	นายณรงค์ชัย โตอินทร์	มีคเทศก์เชี่ยวชาญมรดกโลก	ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย		๐๘๙-๖๔๖๒๙.
2	นายปฏิรูป สายสินธุ์	มีคเทศก์เชี่ยวชาญมรดกโลก	ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย		๐๖๕-๖๔๖๑๖
3	นางสาวเจนจิรากร วงศ์อินทร์	ประธานชุมชนตระพังทองกลาง	ชุมชนตระพังทองกลาง		061-9163616
4	นายวิฑูรย์ พรหมเพชร	ประธานชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง	ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง	วิฑูรย์ พรหมเพชร	093-3144936
5	นางเสนาะ กลิ่นเกตุ	ประธานชุมชนบ้านใต้	ชุมชนบ้านใต้	ภก: กลิ่นเกตุ	095-6133502
6	นางลำพรวณ อิ่มขาว	ประธานชุมชนรามเล็ก	ชุมชนรามเล็ก		063-7531488
7	นายไพศาล พูลศิริ	ประธานชุมชนปามะม่วง	ชุมชนปามะม่วง	นายไพศาล พูลศิริ	086-9396266
8	นายสุทัศน์ เปี่ยมจันทร์	ประธานชุมชนศรีชุม	ชุมชนศรีชุม		084-1220433
9	นางนพรัตน์ อยู่มา	ประธานชุมชนรามใหญ่	ชุมชนรามใหญ่		081-6040268
10	นายวรเชษฐ์ เณิมพระโรจน์	ประธานชุมชนลิไท	ชุมชนลิไท		084-6243765

ใบลงทะเบียน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ "ชุมชน" คือ หัวใจหลัก ของการจัดทำแผนที่ทางมรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping)

วัน ศุกร์ ที่ 12 มีนาคม 2564

ณ ศาลาวัฒนธรรม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเลขโทรศัพท์/ ID-Line
11	นายเจริญ เปียจันทร์	ปราชญ์ชาวบ้าน	ชุมชนสี่ไท		083-2115918
12	นางพรรณนิภา เขียวบาง	ประธานชุมชนบ้านเหนือ	ชุมชนบ้านเหนือ		065-5515564
13	นายวิจิตร หมื่นสิน	ประธานชุมชนแม่ราพัน	ชุมชนแม่ราพัน		098-7709527
14	นายสุนันท์ จันทร์ชุม	ประธานชุมชนสุโขทัยนคร 1	ชุมชนสุโขทัยนคร 1		094-2254914
15	นายวินัย วันจันทร์	ประธานชุมชนสุโขทัยนคร 3	ชุมชนสุโขทัยนคร 3		083-9558224
16	นายธนวิทย์ ใจจันทร์		ชุมชนสี่ไท		083-2115918
17	นาง อ. วนิดา วัฒน	ผู้จัดทำแผนที่ชุมชน	เขตเทศบาลเมืองสุโขทัย		091-1926535
18	นางสาว อ. วนิดา		เขตเทศบาลเมืองสุโขทัย		06-29292957
19	นางสาว อ. วนิดา		เขตเทศบาลเมืองสุโขทัย		0802949187
20	นางสาว อ. วนิดา		เขตเทศบาลเมืองสุโขทัย		097-1401084

ใบลงทะเบียน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ "ชุมชน" คือ หัวใจหลัก ของการจัดทำแผนที่ทางมรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping)

วัน ศุกร์ ที่ 12 มีนาคม 2564

ณ ศาลาวัฒนธรรม ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเลขโทรศัพท์/ ID-Line
21	นายประจักษ์ ใจสิงห์	ประธานชมรม	ศาลา		089-4373792
22	นาย ศิริพงษ์ แก้วก๊อ	น.ร. ม. ๕ เขต	มท.๑๖		0973697725
23	นาง ไทเมศ เกษินทร		ต.บ.โพธิ์ทอง	ไทเมศ	084-1809450
24	นาง เสาวดี ห่อฉ่อง				062 9467912
25	นาง สมพงษ์ ขุนศรี				081 5337221
26	นาง ค.ค. ๐๐๖ มท.๑๖			ค.ค.๐๐๖	089 4442135
27	นาง กัญญา ขาวนาถ				087-3096243
28	นาง ภาณุ พรมทอง	ผู้ใหญ่มั่น	กรมชลประทาน		084-1521293
29	นางสาว พิเศษ	กำนัน	กรรมการมท.๑๖		0896916630
30	นาง เมณฑนา น้อยคำ	น.ร. มท. ๑๖ เขต	มท.๑๖	เมณฑนา	064-6490985

ใบลงทะเบียน

การประชุมเชิงปฏิบัติการ "ชุมชน" คือ หัวใจหลัก ของการจัดทำแผนที่ทางมรดกวัฒนธรรม (Cultural Mapping)

วัน ศุกร์ ที่ 12 มีนาคม 2564

ณ ศาลาวัฒนธรรมของ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเลขโทรศัพท์/ ID-Line
31	ทมนิธิกร พอดดา	อ.อ.น.น. ๖๖ ต. ๖๖๖	กรมการปกครอง		๐๘11484๖2
32	นางอัครินทร์ พรหมข่อย	อ.อ.น.น. ๖๖ ต. ๖๖๖	ท้องถิ่น		๐๙๐-๙๖๖35๖5
33	ดร. นิธิตา บุณยพวง	อ.อ.น.น. ๖๖	วิทยาลัย	อัครินทร์	๐๙๕-๕๖๖3๖๖
34	ดร. นิธิตา บุณยพวง	อ.อ.น.น. ๖๖	วิทยาลัย	อัครินทร์	
35	ดร. นิธิตา บุณยพวง	อ.อ.น.น. ๖๖	วิทยาลัย	อัครินทร์	
36	นาง อัครินทร์ พรมข่อย	อ.อ.น.น. ๖๖	ท้องถิ่น	อัครินทร์	๐๘4-๘๙15425
37	นาง อัครินทร์ พรมข่อย	อ.อ.น.น. ๖๖	ท้องถิ่น	อัครินทร์	
38	อัครินทร์ พรมข่อย	อ.อ.น.น. ๖๖	ท้องถิ่น	อัครินทร์	๐๙๖ ๘๙๖๕๔๘๖
39	สุภาวณนารถ พ่วงแสน	อ.อ.น.น. ๖๖	อ.อ.น.น. ๖๖	อัครินทร์	๐๘๖-๖๖๖๖๖๖๖
40	นางอัครินทร์ พรมข่อย	อ.อ.น.น. ๖๖	ท้องถิ่น	อัครินทร์	๐๖2-2858๙๙๙

1. วัฒนธรรมที่จับต้องได้

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
โบราณสถาน						
A1	วัดศรีชุม	○	✓		17.0269° N, 99.6931° E	พระพุทธอจนะ "พระพุทธได้" อันศักดิ์สิทธิ์ แห่งกรุงสุโขทัย ชาวบ้านหรือผู้มาเยือนยังคงมีจิตศรัทธาในองค์พระอจนะพระคู่บ้านคู่เมืองด้วยความเชื่อมาแต่โบราณด้วยไปทำบุญ ทำกุศล เสริมสิริมงคล อธิฐานขอพรให้กับชีวิตขอพรให้มีจิตใจที่แน่วแน่ มุ่งทำการสิ่งใดก็สำเร็จ มีความเมตตา และความสุข https://www.facebook.com/watsichum
A2	วัดพระพายหลวง	○	✓		17.0292° N, 99.6998° E	วัดพระพายหลวง ได้รับการสันนิษฐานว่าเคยเป็นศูนย์กลางของชุมชนในระยะแรกก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย โบราณสถานที่เก่าแก่ที่สุดของวัดคือพระปรางค์ 3 องค์ ก่อด้วยศิลาแลง ลักษณะแผนผังและรูปศิลปะเป็นแบบเขมรโบราณ สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เป็นศาสนสถานสำคัญของเมืองเก่ามาจนทุกวันนี้

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราา
						โดยมี พระครูพิศิขญยสาร ทัตไทย เป็นเจ้าอาวาส องค์ปัจจุบัน และวัดนี้มีการรวมกลุ่มบนสังคมออนไลน์ที่ ชื่อ กลุ่มทำบุญปฏิบัติธรรมวัดพระพายหลวง
						
A3	วัดตระพังทอง*	○	✓		17.0176° N, 99.7090° E	วัดตระพังทองเปรียบเสมือนจุดศูนย์รวมของชาวเมือง เก่าและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นทางพิธีกรรมศาสนาหรือ วิถีการใช้ชีวิต เป็นวัดโบราณที่ถูกสร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 1826 โดยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ตามข้อ สันนิษฐานทางประวัติศาสตร์ มีปูชนียวัตถุมีพระ ประธานในอุโบสถเรียกว่า “หลวงพ่อกว” รอยพระ พุทธบาทจำลองในผนังกลางเกาะที่มีข้อสันนิษฐาน ว่าผู้สร้างคือพระมหารมราชที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 1902 วัดตระพังทองมีการเผยแพร่ข้อมูลและสื่อสารสู่ศาสนิก ชนผ่าน facebook fanpage https://www.facebook.com/traphangthong รวมทั้งศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์และธรรมศึกษา วัดตระพังทอง ในการดำรงพุทธศาสนา
						AO1

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
						
A4	ตระพังวัดตระพังทอง*		✓		17.0176° N, 99.7090° E	เครดิตภาพ Supanut Arunoprayote แหล่งเก็บน้ำโบราณมรดกวัฒนธรรมของวัด ล้อมรอบโบราณสถานของวัด ในสมัยก่อนชาวบ้านจะ นำน้ำมาดื่มกิน และเป็นที่จัดงานลอยกระทงประจำปี นอกตระพังโบราณนี้แล้ว ชาวเมืองเก่าในอดีตยังใช้น้ำ ดื่มกินจาก ตระพังวัดสระศรี คลองแม่ลำพัน รวมไปถึง ตระพังเล็ก ๆ
						
A5	วัดสะพานหิน		✓		17.0292° N, 99.6998° E	ภาพจาก Trip Packer วัดสะพานหิน ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “วัดเขาตะพานหิน” อยู่เขตอรัญญิกของสุโขทัย เป็นสมบัติล้ำค่าสำหรับคน เมืองเก่า เปรียบเสมือนวัดหลวงที่พระมหากษัตริย์ ราชวงศ์พระร่วง พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรง

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
A6	เขาพระบาทใหญ่		✓		16.9998° N, 99.6821° E	ช้างเผือกชื่อ รุจาสิริ ขึ้นไปบนพระทิวชัน 15 ค่ำ และช้างแรม 15 ค่ำ และทอดผ้าป่า ในช่วงวันออกพรรษา ศาสนสถานโบราณตั้งอยู่บนยอดเขาพระบาทใหญ่ อันเป็นภูเขาสำคัญที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองสุโขทัย วัดนี้มีความสำคัญต่อชุมชนในฐานะที่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง ซึ่งพระมหากษัตริย์ราชาลิไทได้โปรดฯ ให้สร้างไว้ที่เขาพระบาทใหญ่ เมื่อพุทธศักราช 1902 ดังที่ปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกเขาสุมณญ (ด้านที่ 2 บรรทัดที่ 24 – 28) ภาพมุมสูงวัดพระบาทใหญ่ โบราณสถานวัดพระบาทใหญ่

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
อนุสรณ์สถาน						
A7	พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช		✓		17.0200° N, 99.7047° E	“ต้องมาสักการะพระมหากษัตริย์ที่เป็นที่ภาคภูมิใจของคนไทย ให้ได้สักครั้งในชีวิต” พระบรมราชานุสาวรีย์ถูกสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชผู้มีความสามารถประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก ทำให้ประเทศไทยสามารถติดต่อค้าขายกับนานาประเทศ การประดิษฐ์อักษรไทย การปกครองแบบพ่อปกครองลูก บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข และอุดมสมบูรณ์ ผู้คนท้องถิ่น ผู้มาเยือน หรือผู้สัญจร ต่างสักการะกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล
แหล่งธรรมชาติ ภูมิประเทศ และพืชพันธุ์ธัญญาหาร						
A8	คลองแม่ลำพัน	○	✓	4		แม่ลำพัน หรือ แม่รำพัน เป็นลำน้ำที่มีความผูกพันกับชาวสุโขทัยโบราณ มีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ (การขนส่งสินค้าส่งออก) และ วิถีชีวิต ในยุคปัจจุบันคลองแม่ลำพันได้ถูกลดความสำคัญลงไปตามลำดับและชาวสุโขทัยของชุมชนที่ร่วมใช้ประโยชน์จากคลอง หรือวิถีชีวิตกับคลอง นอกจากนี้ ด้านแหล่งแม่ลำพัน https://www.museumthailand.com/th/3580/st

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
						symbol
A9	สรีดภงส์	○	✓	4	17.0029° N, 99.6781° E 2M3H+56G ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	onytelling “ภูมิปัญญาที่น่าทึ่งของคนโบราณ” สรีดภงส์ หรือ ทำนบพระร่วง ตามความเข้าใจของคนท้องถิ่น คือ เชื้อคนโบราณสมัยสุโขทัย เป็นคนดินก้นน้ำระหว่างเขาพระบาทใหญ่ และเขากว๊ายมา เป็นแหล่งต้นน้ำในอดีต น้ำในสรีดภงส์จะถูกส่งไปตามคลองสู่กำแพงเมืองไหลเข้าสู่สระตระพังเงิน สระพังทองเพื่อใช้สอยในเมือง และพระราชวังในสมัยสุโขทัย เป็นความภาคภูมิใจของภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพบุรุษปัจจุบันเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ชมวิวทิวทัศน์และแหล่งอาหารของคนท้องถิ่น และได้รับการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านถือว่าเป็นมรดกพระร่วงที่ควรเก็บไว้ให้ลูกหลาน แต่กำลังเผชิญความเสี่ยงคือ ความรกร้าง และน้ำแห้งเมื่อเริ่มเข้าสู่ฤดูร้อน ต้องดำเนินการบริหารจัดการน้ำอย่างเร่งด่วน
A10	เทือกเขาประตักษ์	○	✓		XMMF+76R ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ชาวบ้านเรียก เขาอีตก มียอดเขาอยู่หลังบ้านโซกเปิดตามนามเดิมที่เรียกว่าเทือกเขาพระนอนนั้นคนจะได้มาจากรักษาของภูเขาเขามีลักษณะคล้ายกับพระพุทธรูป

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
						นอนหงาย ตามที่ตาเห็น สรีดภาก็เป็นพื้นที่ที่อยู่ระหว่างกัว๋ายมากับเขาพระบาทใหญ่ และมีกัว๋ายยามมีต้นน้ำในอดีตเรียกว่า ไชก (คือ ลำธาร) ที่สำคัญได้แก่ ไชกพระร่วงลงพระราชร์ ไชกพระร่วงที่ล่ำคัยได้แก่ ไชกพระมาฝนหอก ไชกชมพู่ (รัชกาลที่ ๖ ลัษพระขรรค์ ไชกพมาฝนหอก ไชกชมพู่ (รัชกาลที่ ๖ เคยเสด็จประพาสในเที่ยวเมืองพระร่วง) ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำที่ไหลมาจากเขาประทะกัษ
A11	ไชกพระร่วงไชกพระร่วงลงพระราชร์ ไชกพระร่วงลัษพระขรรค์ (หินฝนมีด)	○	✓	4	16.9884° N, 99.6347° E XJQM+9V7 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ไชกพระร่วงลงพระราชร์ เป็นสถานที่อ้างอิงที่มีจริงในนิทานโบราณคดีเรื่อง “พระร่วง” ซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตชาวสุโขทัยมาช้านาน และสถานที่อ้างอิงก็มีจริง โดยในบันทึกจดหมายเหตของพระยารณชัยชาญยุทธ อดีตเจ้าเมืองสุโขทัย ได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเสด็จไชกชมพู่ และเคยมีรับสั่งให้นำจากไชกชมพู่ไปถวาย และในหลวงรัชกาลที่ 9 ก็ทรงเสด็จพระราชดำเนินเช่นกัน
A12	เขาสะพานเรือ		✓		XM8V+MCW, Mueang Kao,	เดิมชื่อเขาโคกมน ปัจจุบันเรียกมนต์สี่รี มีตำนาน
						C04

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้ถูกพัฒนาอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
					Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	นางพญาแล่นเรือ ดำนันทมนักเชื่อมโยกัน เป็นเขาแนว กันเหนือกับใต้ และ ดำนันทมนานเชื่อว่า พระพุทธรูปเจ้าเคยเสด็จไปบนภูเขาต่างนานา เพื่อให้คน อยากที่จะไปดูไปชม แล้วก็เกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และมีเรื่องเล่าให้นักท่องเที่ยวได้ฟัง
						
A13	เห็ดโคน* เห็ดหอบ และ เห็ดประจํา ฤดูกาล		✓		XJQM+9V7 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ชาวบ้านในเมืองเก่ายังคงหาของป่ากินในชีวิตประจำวัน จากเขาหลวง โดยเฉพาะสมุนไพร เห็ดโคนป่า และเห็ด ตามฤดูกาล ซึ่งเป็นทั้งเป็นอาหารและเป็นรายได้ คน ท้องถิ่นเห็นว่า เห็ดโคนป่าเมืองเก่าเป็นหนึ่งใน เอกลักษณ์ของพื้นที่
A14	ดอกดิน		✓		XJQM+9V7 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ใน ต. เมืองเก่า พบดอกดินมักจะขึ้นอยู่ใกล้ๆ ชุมเห็ดดิน เขตป่าเต็งรังบริเวณโดยจะออกผลในช่วงเดือน กรกฎาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ข้อมูลทางเภสัชวิทยา พบว่าสารสกัดจากดอกดินแดงมีฤทธิ์กระตุ้นการ ตอบสนองของระบบภูมิคุ้มกัน สำหรับชาวบ้าน จะนำ ส่วนของดอกนำมาโหลกผสมกับแป้งและน้ำตาลใช้ทำ เป็นขนมดอกดินที่หาทานได้ยาก

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้ค้นพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
						 ภาพจาก ไทยเกษตรศาสตร์
วัตถุที่เคลื่อนไหวได้สื่อถึงความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่น						
A15	ข้าวตอกพรรษา*		✓		เขาพระบาทใหญ่ XXMJ+WRH ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	A02 ข้าวตอกพรรษา ในทางธรณีวิทยา เป็นแร่ LIMONITE หรือ ออกไซด์ของเหล็กชนิดหนึ่ง (2Fe2O3 . H2O) ที่ไม่มี crystal form มีลักษณะเป็น colloid อาศัยรูปลูกของแร่ PYRITE (Fe S2) เรียกว่า Limonite Pseudomorphed after Pyrite ลักษณะเป็นก้อนหินมีลักษณะสีเหลืองปนเทาคล้ายลูกเต๋าสีสนิมเหล็กหรือสีน้ำตาลไหม้ ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ พบฝังอยู่ในหินตามเชิงเขาพระบาทใหญ่ ข้าวตอกพรรษาตามตำนานและความเชื่อ ว่า ด้วยลักษณะรูปร่างสีเหลืองตามธรรมชาติ มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ตามตำนานเล่าขานต่อกันมาว่าเกิดจากวาจาสิทธิ์ของพรรษาเจ้า ผู้ครองแคว้นสุโขทัยในสมัยก่อน ขณะทรงออกผนวชอยู่ที่วัดเขาพระบาทใหญ่ ในวันตรุษเทโว เมื่อได้ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ข้าวที่เหลือก็นำมาตบท่านได้โปรดลงบนลานวัด และทรง

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
A16	ข้าวกันบาตรพระร่วง*		✓		เขาพระบาทใหญ่ XXMJ+WRH ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	อธิฐานขอให้ข้าวตอกตกไม่ขึ้นกลายเป็หินชนิดหนึ่ง พร้อมทั้งมีอายุยืนนานชั่วลูกชั่วหลาน ดังนั้น ข้าวตอกพระร่วง สำหรับคนท้องถื่นถือว่าเป็นของ ประจำถิ่นชาวบ้านเชื่อในเรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ ของ ข้าวตอกพระร่วง และ ข้าวกันบาตรพระร่วง ว่าเป็นหินมงคล ใครมีไว้บูชาจะเจริญ ค้าขายขึ้น รวมทั้ง เกิดโชคลาภ แคล้วคลาดปลอดภัย และป้องกันคุณไสย นอกจากนี้ยังมีความเชื่ออีกว่า ถ้านำหินก้อนสีเหลี่ยมที่ ยังไม่เจียรระเ็นมาฝนกับน้ำมะนาวนำไปทาบริเวณแผลก็ จะสามารถถอนพิษสัตว์ได้ทุกชนิด A02 ข้าวกันบาตรพระร่วง เดิมลักษณะคล้ายเมล็ด ข้าวสารจำนวนมาก ฝังตัวอยู่ในหินก้อนใหญ่ เมื่อนำมา ฝ่าเจียรระเ็นแล้วจะคล้ายเมล็ดข้าวสุกที่ฝังตัวอยู่ในหินสี ดำ สมัยก่อนชาวบ้านเก็บมาใช้เพราะความเชื่อว่าเป็น ของศักดิ์สิทธิ์ ปัจจุบันมีการนำไปทำเป็นเครื่องประดับ ขายอย่างแพร่หลาย A02 โบราณวัตถุที่พบในสุโขทัย ถูกสันนิษฐานว่ามีการผลิต มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนกลาง โดยมีการพัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการผลิต จนสามารถส่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญในช่วงระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20-22 จนกระทั่งเริ่มถูกลดความสำคัญ ลงในต้นตกลางพุทธศตวรรษที่ 23 จากการ เปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาดและการเสื่อมถอย ของเชิงช่าง และคนรุ่นใหม่ไม่นำกลับมาใหม่ด้วยการรื้อ พื้นภูมิปัญญาดั้งเดิม คนท้องถิ่นรับรู้ เครื่องสังคโลก ในฐานะมรดกทาง วัฒนธรรม หรือ วัตถุโบราณที่ควรค่าแก่การเที่ยวชม
A17	เครื่องสังคโลก*	○	✓		Ramkamheang National Museum 2P95+43 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	A02 โบราณวัตถุที่พบในสุโขทัย ถูกสันนิษฐานว่ามีการผลิต มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ไปจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนกลาง โดยมีการพัฒนาทั้งรูปแบบและวิธีการผลิต จนสามารถส่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญในช่วงระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 20-22 จนกระทั่งเริ่มถูกลดความสำคัญ ลงในต้นตกลางพุทธศตวรรษที่ 23 จากการ เปลี่ยนแปลงความต้องการของตลาดและการเสื่อมถอย ของเชิงช่าง และคนรุ่นใหม่ไม่นำกลับมาใหม่ด้วยการรื้อ พื้นภูมิปัญญาดั้งเดิม คนท้องถิ่นรับรู้ เครื่องสังคโลก ในฐานะมรดกทาง วัฒนธรรม หรือ วัตถุโบราณที่ควรค่าแก่การเที่ยวชม

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
A18	เงินพดด้วง*		✓		2P95+43H, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	และมีสินค้าเครื่องสังคโลกที่ผลิตโดยคนท้องถิ่นในยุคปัจจุบันเป็นสินค้าของที่ระลึก แต่ยังไม่เข้าสู่ภูมิปัญญาและคุณค่าอย่างลึกซึ้งนัก และคนเมืองเก่าไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวบ้านเรียกว่า เหยี่ยวหินโบราณ ซึ่งมีการใช้ตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัย ปัจจุบันเป็นวัตถุโบราณจัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง และมีการนำมารื้อฟื้นใช้แทนเงินปัจจุบันตลาดโบราณช่วงงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (ประเด็นของศึกษาและการตีความสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การทำงานร่วมกันระหว่างเทศบาลและอุทยาน)						
A19	บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า		✓		178/2 ม.3 สุโขทัยนคร	บ้านเก่าที่อยู่อาศัยของคนเมืองเก่าเป็นบ้านไม้ทรงปั้นยา สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง มีหลังคาหน้าจั่วและใต้ถุนบ้านคนสุโขทัยโบราณเมื่อฝ่ายชายจะแต่งงานจะมีการยกเรือนหอที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเรือนหลังเดิม บ้านเก่าที่ยังคงหลงเหลืออยู่ ถือเป็นสิ่งที่มีคนท้องถิ่นรับรู้ว่าเป็นวัฒนธรรมความ เป็นอยู่ที่ต้องการเก็บรักษา เนื่องจากมีบ้านโบราณหลายหลังที่ถูกเปลี่ยนแปลงขณะการซ่อมแซมไปเกือบหมดแล้ว
A20	บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า		✓		193 ม.3 ชุมชนสุโขทัยนคร	
A21	บ้านพื้นถิ่นคนเมืองเก่า		✓		139/140 นคร 3 ต.เมืองเก่า	
						

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้ถูกพัฒนาอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
A22	Amazon café เมืองเก่า		✓		342/4, AH12, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	บ้านไม้ 2 ชั้น เก่าแก่ ที่อยู่คู่ชุมชนวัดตระพังทองมา ยาวนานกว่า 80 ปี จากคำบอกเล่าของผู้ใหญ่หลายท่าน ในพื้นที่ บ้านหลังนี้ถูกเรียกว่า "บ้านคนรวย" เนื่องจาก เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น (เหล้าเต็ง) หลังแรกของที่นี่ เจ้าของเดิมเป็นพ่อค้าชาวจีนที่เดินทางมาตั้ง รกรากทำ มาค้าขายที่นี่ จนประสบความสำเร็จ เป็นเจ้าของ โรงหนังศรีเมืองเก่า โรงหนังแห่งแรกและแห่งเดียวของ ย่านนี้ การปรับปรุงเป็นร้านค้าเพื่อเมซอน เมืองเก่า ใน ปัจจุบันนี้ถูกทำขึ้นด้วยความตั้งใจที่จะอนุรักษ์อาคาร เก่า
						
บุคคลด้านวัฒนธรรม						
A23	สุเทพ พรหมเพชร	○			2P75+QG Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	เจ้าของสุเทพสังคโลก ปัจจุบันอายุ 73 ปี เป็นหนึ่งในผู้ เริ่มหนึ่งในผู้บุกเบิกการอนุรักษ์การผลิตเครื่องสังคโลก แบบโบราณสมัยสุโขทัย มีความชำนาญด้านการซ่อมแซมวัตถุโบราณ อยู่ในตระกูลเก่าแก่ที่ผลิตเครื่องสังคโลกได้รับมรดกงานช่างสังคโลกจากนายแพ่ง พรหม เพ็ชร บิดาผู้รักงานหัตถกรรมเชิงศิลป์นี้ คุณสุเทพได้ ทอดความรู้และทักษะสู่สมาชิกในครอบครัว (ภรรยา ลูก หลาน) เพื่อการประกอบอาชีพ

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว symbol
A24	ณรงค์ชัย ไตอินทร์	○	✓		2P45+9V Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	พรานกบ เจ้าของและศิลปินแห่งบ้านพิมพ์พระลักษณ์ศิลป์ เป็นทั้งปราชญ์ชาวบ้านและมีคฤหศาสตร์กี่ยวชาวมรดกโลก (UNESCO) เป็นผู้นำเสนอกิจกรรมการพิมพ์พระเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลปะ และเป็นส่วนสำคัญของการสืบทอดภูมิปัญญาและค่านิยมในฐานะแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกวัฒนธรรม
A25	มหาจรัส		✓			A03
A26	นายเจริญ เปียจันทร์		✓		484/3 ม.3 ลิไท ต.เมืองเก่า จ.สุโขทัย	ปราชญ์ชาวบ้านชุมชนลิไท อดีตผู้นำชุมชน และประธานชมรมผู้สูงอายุ ต.เมืองเก่า ผู้เป็นส่วนสำคัญและแนวร่วมในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น 053-2115918
A27	นายปวิรูป สายสินธุ์		✓		2P95+CG Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลกด้านวัฒนธรรม มัคคุเทศก์เชี่ยวชาญมรดกโลก (UNESCO) ผู้ร่วมก่อตั้งกลุ่มสุโขทัยโมเสส
A28	ลุงแอต อาณาจักรพ่อฤ		✓		2P98+367 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	เป็นคนรื้อฟื้นภูมิปัญญาดั้งเดิมเรื่องการปั้น และเป็นผู้จุดประกายงานช่าง และขยายวงช่างเซรามิคและนำสังคโลกสุโขทัยสู่การเป็นที่รู้จักภายนอก

2. วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่กับการดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
วิถีชีวิตและสังคม						
B1	วิถีพุทธ (วัดสำคัญในพุทธศาสนา)	○	✓		พิกัดวัด วัดระฆังโฆง XX วัดพระพายหลวง 2MHX+MWV, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210 <u>วัดเชตุพน</u> XPX4+5R Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 56/2 ซอย สุโขทัยนคร 1 ซอย 4 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210 <u>วัดบ้านนา</u> 2P8Q+GG7, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210 วัดวังตะคร้อ 2MV8+FMH, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210 <u>วัดโขกเป็ดอัญญาโณ</u> XMMF+76R, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	การดำรงชีวิตแบบวิถีชาวพุทธ มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ยึดมั่นใน ความรักสามัคคีกลมเกลียว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งพหุอาศัย ซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
						C01

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B2	ภาษาพौरาม*	○	✓		พิกัดสถานที่สถานแห่งชาติรามคำแหง 2P95+43H, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	
B3	งานสงกรานต์		✓		วัดตระพังทอง 17.0176° N, 99.7090° E	งานสงกรานต์ของคนเมืองเก่าจากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่น เกิดจากการที่คนเมืองเก่ามีการละเล่น เริ่มตั้งแต่วันตรุษไทย เริ่มมีการเล่นร่ำวงชาวบ้าน ล้อมวงรอบต้นโพธิ์ ชาวเมืองเก่าใช้ รำมะนา กลองยาวสองลูก วงตาแต้ม ตาใหญ่เป็นตัวละคร มี เพลงเป็นเอกลักษณ์ ร้องว่า “แซมบ้า แซมบ้า ำๆ พาเพลิน สนุกเหลือเกิน ยักเอวยักษ์ใหญ่” ร้องเพลง ผลัดเปลี่ยน หมุนเวียนกันไป เล่นจนถึงช่วงสงกรานต์ สร้างน้ำพระ รดน้ำ ผู้สูงอายุตามบ้าน (ที่รู้กันว่ามีการจัดงาน) มีร่ำวง เอาทรายเข้า วัด ก่อพระเจดีย์ทราย ปรัชญา ที่คนทุกวันนี้ไม่รู้ความหมาย งานสงกรานต์วัดตระพังทอง กลายเป็นมรดกวัฒนธรรมในความ ทรงจำของคนเมืองเก่าในเวลานี้ เนื่องจากรูปแบบงานสงกรานต์ แบบนี้ได้หายไปหลายสิบปีแล้ว เนื่องจากไม่มีการสืบทอดด้วย สภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และผู้คนที่เล่นร่ำวงกันนั้น เป็นผู้สูงอายุในเวลานี้ได้เลิกเล่นกันไปหมดแล้ว
मुखपाठ (นิทานพื้นบ้าน ตำนานและเรื่องเล่า)						
B4	วรรณกรรมพื้นบ้านและเรื่องเล่า- นิทาน พระร่วง	○	✓	3	ขอมคำตัน - พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รามคำแหง 2P95+43H ตำบล เมืองเก่า อำเภอ เมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	เรื่องพระร่วงที่เป็นมุขปาฐะ เป็นนิทานประจำถิ่น แบ่งเป็น ๒ แบบ แบบที่ ๑ คือ เรื่องพระร่วงลูกนก เน้นที่กำเนิดพระร่วง และการขึ้นครองเมือง แบบที่ ๒ ไม่ได้เน้นชาติกำเนิดแต่เน้นให้ เห็นอิทธิฤทธิ์ของพระร่วงว่าเป็นที่มาของสัตว์ สิ่งของ และภูมิ นามสถานที่ต่างๆ เช่น ปลาพระร่วง ถนนพระร่วง ไม่เข็ดกัน
B5					ขอมคำตันพบพระร่วง – วัดตระพัง ทอง 2P95+2HQ, Mueang Kao,	B02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต					
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด
เรื่องราว					
symbol					
ภูมิปัญญา (งานช่าง ธรรมชาติและจักรวาลวิทยา)					
B7	งานช่าง- เครื่องสังคโลก*	○	✓		203/2 หมู่ 3 ต.เมืองเก่า ศูนย์เรียนรู้เครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก
		เครื่องสังคโลก เป็นเครื่องปั้นดินเผาเนื้อแกร่งหรือเนื้อหิน (Stoneware) มีหัวใจสำคัญในการสร้างสรรค์งานเครื่องสังคโลกอยู่ที่ภูมิปัญญาในการสร้างและใช้งานเตาเผาที่เรียกกันว่า “เตาทุเรียง” ซึ่งเตาที่พบในเมืองเก่า นั้นเรียงรายอยู่เป็น 4 กลุ่ม ต่งยาวไปตามลำน้ำโจน แบ่งเป็นเตาตะกรับหรือเตาระบายความร้อนแนวตั้ง ใช้สำหรับเผาเครื่องปั้นดินเผาที่อุณหภูมิไม่เกิน 800°C จำนวน 52 เตา ใช้สำหรับผลิตเครื่องสังคโลกประเภทเนื้อดินธรรมดา (Earthenware) ประเภทเขียนลาย ได้เคลือบสีค่า ที่เป็นของใช้ประจำวันในครัวเรือน เช่น หม้อ กุญแจ และไห เป็นต้น เตาประทุนหรือเตาระบายความร้อนแนวนอน ใช้สำหรับเผาเครื่องปั้นดินเผาที่อุณหภูมิ 900-1,200°C จำนวน 12 เตา และบ่อหมักดินรูปสี่เหลี่ยมอีก 2 บ่อ สันนิษฐานว่าเป็นแหล่งผลิต “สังคโลก” รัชสมัยสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไท) ในเมืองเก่า พบหลักฐานการส่งออกไปยังดินแดนประเทศใกล้เคียง ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะมีการขนส่งผลิตภัณฑ์ผ่านทางคลองแม่ลำพันที่อยู่ใกล้กับกลุ่มเตาและเชื่อมต่อไปยังแม่น้ำยมที่อยู่ห่างจากเมืองสุโขทัยไปทางตะวันออกประมาณ 12 กิโลเมตร และยังสามารถขนส่งสินค้าทางเกวียนผ่านถนนพระร่วงซึ่งอยู่ติดกันกับกลุ่มเตาได้อีกทางหนึ่ง สามารถกล่าวได้ว่า “สังคโลก” ซึ่งถือเป็นสินค้าสำคัญที่หล่อเลี้ยงระบบเศรษฐกิจของสุโขทัย เอกลักษณ์อันโดดเด่นของเครื่องสังคโลกนั้นอยู่ที่ลวดลายแปลก樣งานตัวชิ้นงาน ซึ่งโบราณวัตถุที่ขุดพบส่วนใหญ่เป็น			
		C02			

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						ภาษาชนเผ่า เช่น จาน ชาม กระปุก แจกัน ที่มีการตกแต่งด้วยการทาสีดินร่อนพื้นสีขาวและเขียนลายสีดำได้เคลื่อนไหวไปมาเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ปลา พืชแบบปลาตัวเดียวไปจนถึง 4 ตัวในใบเดียว นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำอื่นๆ ลายพันธุ์ พฤษกษา ลายเรขาคณิต นอกจากนี้ ยังมีการทอผ้าขึ้นส่วนเครื่องประดับสถาปัตยกรรม เช่น มกร สิงห์ บราลี กระเบื้องหลังคา ตุ๊กตาดินเผา รวมทั้ง หีหรือตัวรองคันผลิตถัณฑ์ตอนเข้าเตาเผา รูปแบบต่างๆ ที่บางส่วนมีการเขียนลวดลายหรือตัวอักษร ปัจจุบันมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดใน 3 รูปแบบ (1) ทำเลียนแบบของจริงด้วยภูมิปัญญา (2) ใช้ภูมิปัญญาผลิตเป็นงานศิลปะ (3) ใช้ภูมิปัญญาสูงงานออกแบบร่วมสมัย คนท้องถิ่นกล่าวถึง เครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก ในฐานะมรดกแห่งภูมิปัญญาชาวสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งมรดกโลกที่ชาวท้องถิ่นภาคภูมิใจ และอยากให้มีการเรียนรู้ให้หมู่เยาวชนเพื่อสืบสานและต่อยอด http://sukhothaicraftsandfolkart.com/ เครื่องสังคโลก
B8	งานช่าง- เครื่องไม้แกะสลัก		✓		กลุ่มแกะสลักไม้เมืองเก่า 182/3 ม.3 ต.เมืองเก่า	งานแกะสลักไม้สัก เป็นงานฝีมือของคนเมืองเก่าที่เกิดจากการเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ใกล้ตัว จากคำบอกเล่าของคนท้องถิ่นพบว่า ช่างแกะสลักล้วนมีอาชีพทำนาแทบทั้งสิ้น ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษประกอบกับความสร้างสรรค์ของแต่ละคนแกะสลักเศษไม้ให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีเอกลักษณ์ จนสามารถทำรายได้ในช่วงว่างจากการทำนา งานแกะสลักไม้ที่เป็นที่เป็นอัตลักษณ์ได้แก่ นกคุ้ม ที่มีคำนิยมว่าอุดมตามความเชื่ออีกเรื่องคุ้มครองบ้านคุ้มครอง

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กพบอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						เมืองด้วย กลุ่มแก๊งค์ไม่เมืองเก่าอยู่ในชุมชนบ้านเหนือทำอาชีพแก๊งค์ไม่มานานกว่า 20-30 ปีต่างภูมิใจในอาชีพของตนจากการที่ได้สานต่องานช่างจากพ่อแม่ และการได้อยู่กับครอบครัวพร้อมหน้าในท้องถิ่นตน นอกจากนี้คนในชุมชนมีการเผยแพร่วิชาชีพช่างผ่านกระบวนการสืบทอดการแกะสลักไม้ค้ำตู้สุสานและเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสืบสานงานช่างที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน
B9	งานช่าง- การฟื้นฟูพระ		✓		585/3 หมู่ 3 ต.เมืองเก่า	C02 การฟื้นฟูพระ หรือ การแกะสลักพระพุทธรูปไม้ ในแบบช่างชาวเมืองเก่ามีเอกลักษณ์อันโดดเด่นในด้านขั้นตอนการแกะสลัก โดยการใช้ไม้พื้ไม่เพื่อขึ้นรูปพระหรืองานชิ้นศิลปะ และความวิจิตร งดงามของพระพุทธรูปที่แกะสลักจากไม้จะมีรูปลักษณะ ใบหน้าและทรวดทรงตามแบบพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ในปัจจุบันการฟื้นฟูพระมีการสืบทอดมาจากกลุ่มผู้รู้ และมีการเผยแพร่เชิงช่างให้คนที่ต้องการเรียนรู้ และสำหรับผู้มาเยือนต่างรับรู้ว่าการฟื้นฟูพระเป็นศิลปะของคนรุ่นเก่า ที่ยากจะหาได้ทั่วไปในยุคนี้ อาชีพฟื้นฟูพระเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ค่อนข้างมั่นคงสำหรับช่างชาวเมืองเก่า อ้างอิง-ลุงนันพันพระ อาชีพที่ให้มีและความชำนาญ- https://www.facebook.com/watch/?v=414963198838 2008

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B10	งานช่าง- การสานปลาตะเพียนโบราณ		✓		444 ม.10 ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย	 อ้างอิงภาพ https://th.readme.me/p/26918 การสานปลาตะเพียนโบราณมีที่มาจากความนิยมในอดีตในการสานให้เด็กจนกระทั่งมีนักท่องเที่ยวเห็นแล้วชื่นชอบจึงติดต่อขอซื้อ ยายเนลา บุญกลิ่น (ล่วงลับไปแล้ว) จึงเริ่มทำขายที่หน้าวัดศรีชุมจนเป็นเสมือนหนึ่งในจุดสนใจทางการท่องเที่ยวและภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนศรีชุม ต่อมา นางสาวนางลำอังก์หาญนิว ซึ่งเป็นบุตรสาวได้สืบทอดการสานปลาตะเพียนและมอบปลาตะเพียนไปลาน เพื่อวางขายแก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย ได้นำ การสานปลาตะเพียนโบราณ บรรจุเข้าไปเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนที่เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์
						C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B11	งานช่าง - การทำกระทงโบราณ		✓		อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย แหล่งมรดกโลก	 อ้างอิง นางสาวอังค์ ทาญนิว กระทงโบราณเป็นเครื่องสักการะการบูชาพระพุทธรูปเจ้าโดยบูชาพระพุทธรูป ประเพณีลอยกระทงเป็นพิธีที่ทำหลังจากพิธีเก็บเกี่ยวข้าว มีคติเกี่ยวกับการขอบคุณธรรมชาติ บูชาพระพุทธรูป บูชาพระแม่คงคาแล้วพามาขึ้น กระทงโบราณทำจากต้นกล้วยมีอยู่ทุกบ้าน ประดับด้วยดอกไม้ที่หีบจับง่ายและนิยมปลุกอยู่ในท้องถื่น ปัจจุบันพบเห็นได้ในช่วงงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ C02
B12	งานช่าง - ตูโบราณ* แกะสลักลายตู้โบราณ		✓		สหกรณ์บริการหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ไม่รามใหญ่ 2MCX+X9H, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	สมัยก่อนเกิดการค้าขายเครื่องถ้วยและของเก่ากัน ซึ่งคนที่ซื้อสะสมกันได้ไว้ เก็บไว้รุ่นต่อรุ่น และเอาไปขายในพื้นที่ข้าง ขายที่กรุงเทพฯบ้าง อีกอย่างตอนนี้ก็มีช่างที่ทำของพวกนี้ขายด้วย นี่แหละคือจุดเริ่มต้นของการค้าขายเฟอร์นิเจอร์ของไทยเรา ซึ่งกลุ่มคนที่ทำคือคนบ้านกล้วย คนบ้านขวาง ไม่ใช่คนเมืองเก่า ซึ่งพวกเขาจะใช้เวลาวางในการทำ เช่น ระหว่างพักจากการทำนาก็จะทำไม้แกะสลัก เป็นต้น ลวดลายของตู้จะดูจะเป็นการเลียนแบบกันมาเสียมากกว่า จากล้านนาบ้าง ต่างประเทศบ้าง มีการผสมผสานกันไป จึงมีลวดลายมากมาย C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต							
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol	
B13	งานช่าง - ข้าวตอกพระร่วง*				เลขที่ 382/1 หมู่ 2 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย 64210 โทร. (055) 633-350	ด้วยความเชื่อจากอดีตกาลส่งผลให้ในปัจจุบันชาวเมืองเก่านิยม นำข้าวตอกพระร่วงซึ่งมีที่เดียวในโลก บริเวณรอบวัดเขาพระ บาท มาเสวยระโนชต์และผนึกกับกระดาษทรายจนเกลี้ยงเกิดเป็น เม็ดหินสีดำคล้ายนิล ประกอบเข้ากับเครื่องเงิน จนแปรรูป เปลี่ยนเป็นเครื่องประดับชั้นงาม ทั้งสร้อยคอ สร้อยข้อมือ แหวน จี้ ต่างหู กำไล ฯลฯ วัสดุที่ใช้ ข้าวตอกพระร่วง เครื่องเสวยระโนชต์ ทำ ขั้นตอนการ เสวยระโนชต์ ข้าวตอก ขึ้นตอนที่ ๑ คัดเลือกหินข้าวตอกพระร่วง ให้ได้ขนาดตามต้องการแล้วนำมาลนไฟ ตีไม้ตะเกียบโดยใช้ติด กับครั้ง ขึ้นตอนที่ ๒ นำไปเสวยระโนชต์โดยหินกากเพชรหยาบแล้ว โคลนจนได้รูปร่างตามที่ต้องการ ขึ้นตอนที่ ๓ นำมาฝนกระดาศ ทรายจนถึงละเอียด ขึ้นตอนที่ ๔ นำไปขัดต่อไปจนขึ้นเงา สีดำ มันแล้วนำไปติดตัวเรือน นำไปเป็นเครื่องประดับ บทบาทหน้าที่ และความสำคัญในอดีตและปัจจุบัน - วิธีการเรียนการสอน - ประโยชน์ของภูมิปัญญา นำข้าวตอกพระร่วงมาเสวยระโนชต์เพื่อมา ใช้เป็นเครื่องประดับ สถานที่ บ้านข้าวตอกพระร่วง	C02
อาหารท้องถิ่น							
	อาหารพื้นบ้าน						
B14	อาหารพื้นบ้าน - ขนมเงินเมืองเก่า	○	✓				
B15	อาหารพื้นบ้าน - แกงผักคอกไข่มัดแดง (ปลาย่าง)		✓			“มาถึงสุโขทัย (เมืองเก่า) ไม่ได้กินแกงผักคอกไข่มัดแดง”***	
B16	อาหารพื้นบ้าน - แกงสับนก (ใช้ปลา สร้อย)		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	แกงสับนก เป็นเมนูโบราณ ในแบบชาวเมืองเก่าและพื้นที่อื่นๆ ของสุโขทัยจะเป็นแกงปลาที่ทำจากปลาสร้อยสับให้ละเอียด เนื่องจากเป็นปลาที่มีก้างเยอะมาก เปรียบได้กับเวลาที่ ชาวบ้านจะแกงสับนกเสวยก่อน ปลาสร้อยเป็นปลาที่พบมา ในแถบนี้ สามารถนำมาสับทำแกงและปลาเห็ด	B03 B03

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B17	อาหารพื้นบ้าน - แกงไข่น้ำ	○	✓		ตลาดวัดระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ไข่น้ำ ผักพื้นบ้าน ป็นพืชน้ำ ลักษณะเป็นสีเขียวขนาดเล็กคล้ายไข่ปลา กระจ่ายคลุมเหนือผิวน้ำเป็นแพ มีขึ้นอยู่ตามแหล่งน้ำที่เป็นน้ำนิ่ง เช่น บึง และหนองน้ำธรรมชาติ พบมากในฤดูฝน ชาวบ้านนิยมนำไปประกอบอาหารกันมานานตั้งแต่สมัยโบราณ ในเมืองเก่าจะรับประทาน แกงไข่น้ำใส่ปลาอย่าง อ้างอิงภาพ: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าสุโขทัย https://www.youtube.com/watch?v=UR15Uh6dt8k
B18	อาหารพื้นบ้าน - ยำหยวก		✓		มนต์ศิริ	

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
	อาหารพื้นบ้าน - แกงหัวตาล		✓		วังวน	
	ต้มยำหอยกัลล้วย		✓		มนต์ศิริ	
	ยำยอดมะกอก		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ยำยอดมะกอก เป็นเมนูพื้นถิ่นที่ทำรับประทานตามฤดูกาล ในปัจจุบันได้รับการบรรจุไว้เป็นเมนูเสิร์ฟต้อนรับความหวานเมนูพื้นถิ่นที่ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าสุโขทัย จัดไว้เพื่อรับรองผู้มาเยือน B03
	ยำหัวปลี		✓		มนต์ศิริ	อ้างอิงภาพ: ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองเก่าสุโขทัย

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B19	ต้มบวนขนุน อาหารพื้นบ้าน - แกลงผักหวานไข่แดง (ปลา) - ยำไข่แดง (บ้านวังวน) - แกลงประอระหนอไม้ (บ้านวังวน) - แกลงซี่เหล็ก (มนต์ศิริ) - แกลงบอน - แกลงอ้อมะพร้าว (วังวน) - แกลงเขียวหวาน - ผัดเผ็ดกบ ปลา เนื้อ - ต้มปลาไหล ปลาอย่าง - ต้มยำกระดูกหมู		✓	✓	วังวน	
B20	อาหารพื้นบ้าน - ลูกผักสาดอง/ต้มจืดน้ำพริก ห่อขิงใส่ผักสาด (ยอด ใบ – ใบยอ)		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	B03
B21	ขนมพื้นบ้าน ขนมแดงกา		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	B03
B22	ขนมใส่ไส้มะตูม*		✓			
B22	ข้าวเหนียวแดง		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang	

พบวางขายที่ตลาดเช้าวัดตระพังทอง เป็นขนมมงคลตามความเชื่อของคนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ใช้ในพิธีทำขวัญข้าว ในทิวทัศน์นี้ ผู้คนรับประทานขนมแดงกันในชีวิตประจำวัน

บุคคลอ้างอิง นางประคำ กล่องชู บ้านเลขที่ 611 หมู่ 3 ชุมชนบ้านเหนือ

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B23	ขนมจีดล		✓			
B24	ขนมดอกดิน		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ผู้สืบทอดการทำ "ขนมดอกดิน" มาแต่รุ่นปู่ย่าตายาย เล่าว่า ในช่วงเดือน ก.ย.-ต.ค. ของทุกปี ต้นและญาติๆ จะพากันขึ้นไปเก็บให้โตจนบนเขาพระแม่ย่าลงมากทำเป็นอาหาร และยังเก็บ "ดอกดิน" ซึ่งมีกลิ่นกลีๆ ชุ่มหืด มาทำเป็นขนมรับประทานกันอีกด้วย ขึ้นตอนก็คือ จะนำดอกดินมาล้างทำความสะอาด ก่อนหั่นเป็นชิ้นๆ แล้วนำไปโขลกจนละเอียดเติมน้ำต้มสุกแล้วคนให้เข้ากันก็จะได้น้ำดอกดินที่มีสีคล้ำออกม่วง จากนั้นนำไปกรองด้วยผ้าขาวบางจนได้เฉพาะน้ำดอกดินล้วนๆ เดิมแบ่งข้าวเหนียวและน้ำตาลทรายลงไป คลุกเคล้าให้เข้ากันจนเป็นเนื้อเดียว ก่อนห่อด้วยใบตองโรยหน้าด้วยมะพร้าวทึนทึกขูดเคล้าเกลือเล็กน้อยแล้วนำไปนึ่ง ใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมงดอก หรือประมาณครึ่งชั่วโมง ก็จะได้ "ขนมดอกดิน" ที่หอมหวานมันสุดแสนอร่อย จะแจกจ่าย หรือ วางขายหน้าบ้านเท่าไรก็ได้ แถมยังมีเพื่อนบ้านสั่งซื้อกันเป็นจำนวนมาก เพราะ 1 ปีจะได้ทานกันแค่ครั้งเดียวคือในช่วงนี้เท่านั้น และน้อยคนนักที่จะรู้จัก "ดอกดิน" ยังมีสรรพคุณทางยา ใช้รักษาอาการเบาหวานและอาการบวมตามผิวหนังได้อีกด้วย. B03
B25	ขนมพื้นบ้านทั่วไป - ขนมตาล - ขนมครก - ขนมใส่ไส้ - ขนมฟัก - ขนมแดง - ข้าวแต่น - ข้าวต้มมัด		✓		ตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	B03

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน (ภูมิปัญญาการรักษาโรค)						
B26	หมอเอง	○	✓		100/4 หมู่ 3 บ้านรามเล็ก ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง	นายแสง นาคทอง หอมพื้นบ้าน ที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันทั้งในระดับจังหวัดและประเทศ จำนวนการนัดจับเส้นและการทำบายศรี พันเพเป็นคน บ้านท่าพิบูล อ.สวรรคโลก ร่ำเรียนวิชารวดผ่านลึงค์สิทธิ์ขณะที่กำลังเจ็บป่วยจนเดินไม่ได้ จนอยู่มาวันหนึ่งได้นอนหลับที่ศาลปู่ดำและฝันไปว่า มีผู้แต่งรูปร่างสูงใหญ่เดินมาหาและบอกวิธีนัดจับเส้นให้ ตนจึงได้อิทธิฐานจิตว่าหากรักษาตนเองหายแล้ว จะรับรักษาคนทั่วไปโดยไม่เรียกจ้างค่ารักษา มาจนทุกวันนี้ หมอเองมีความรู้เรื่องการทำบายศรีปากชาม บายศรีเทพ บายศรีพราหม บายศรีบริวารมี บายศรีธรรมจักร และบายศรีพุทธคุณ ที่เชื่อว่า ผีบอก ประกอบกับได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ปัจจุบันมีการประยุกต์ให้มีเอกลักษณ์ของเมืองเก่า โดยใบทองที่ใช้จะใช้ใบกล้วยตานี และดอกไม้ตกแต่งตามฤดูกาล
B27	หมอดอก จับเส้น		✓		ศูนย์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดบ้านนา ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย	นายประสิทธิ์ งามพัก หรือหมอดอก อายุ 68 ปี ปรชาญท้องถิ่นด้านการรด หรือ ชาวบ้านเรียกว่า หมอจับเส้น กระดูก น้ำมัน ยาสมุนไพร ปัจจุบันประธานกลุ่มนวดแผนไทย ศูนย์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นวัดบ้านนา ต.เมืองเก่า
B28	หมอสมเกียรติ รามเล็ก		✓		498/1 ม.3 รามเล็ก	หมอพื้นบ้าน จำนวนการจับเส้น เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนเมืองเก่าในทุกช่วงวัย
B29	หมอสนั่น นคร1		✓		สุโขทัยนคร 1 ต.เมืองเก่า	หมอสนั่น มีความชำนาญเรื่อง ยามรมตลอดลูก ยาสด ยาตำเสียชีวิตไปแล้ว ไม่มีคนสืบทอด
B30	ลุงดี ดึงคำ		✓		ชุมชนสุขโขทัยนคร 1 ต.เมืองเก่า	ปัจจุบันลุงดีอายุประมาณ 98 ปี มีความชำนาญด้านพันพืช สัตว์กต้อย ตั้งศาลพระภูมิ ปัจจุบันมี นายน้อย จ้อยถึง (สท. วน) เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญา
B31	นายเจริญ เปี้ยจันทร์		✓		484/3 ม.3 ลิเท ต.เมืองเก่า	หมอพื้นบ้านชำนาญเรื่อง พันรักษาไฟลามทุ่ง งูสวัด ชุ่มเตินหมา ได้วิชามาจากช่วงบวชพระ จากการศึกษา นวโอ

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						วาส ศิลของพระ ที่หอภาวนา จนไปเจอตำรา ผู้ทองเขาพระสุเมร ทำยหนังสือ มีหัวใจพระคาถาทั้งหมด ดับไฟนรกโมครลา (ดับพิษไฟ ฝนทุก) เห็นมีประโยชน์ เลยศึกษา ตั้งปณิธาน จะช่วยฟรี คนตกทุกข์ได้ยาก และสีกอกมาดับพิษไฟ คนอยู่ไฟ (อายุ 21-22) พันด้วยเกล้าชาวสำหรับผู้ใหญ่ เป้าหมายสำหรับเด็ก ทุกวันยังมีคนมารักษา (ปากต่อปาก) ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ และชาวต่างชาติ หมอจัญญ์ต้องการให้มีการรวมกลุ่มเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ต่อศึกษาอย่างจริงจัง
B32	ตานุญ รามใหญ่		✓			เป็นหมอพื้นบ้านชำนาญด้านการรักษา ตะพัน ลมชัก ปัสสาวะ ล้างลิ้นไปแล้ว และไม่มีผู้สืบทอด
การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ (การจัดการระบบนิเวศ เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน)						
B33	การชลประทาน- ไซกชมฟู*		✓		XJQM+9V7, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	C04 คนท้องถิ่นน้อยคนที่จะสามารถเล่าเรื่องราวของไซกชมฟูได้ แม้ว่าจะมีชาวบ้านมองว่าเป็น อັถลักษณ์ของเมืองในเรื่องภูมิปัญญาการจัดการน้ำ และ เรียกว่า วังที่บนน้ำเก่า ประชาชนชาวบ้านท่านหนึ่งเล่าว่า ไซกชมฟูเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญ เป็นสถานที่ที่ปรากฏอยู่ในนิทานโบราณคดีเรื่อง “พระร่วง” ซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตชาวสุโขทัยมาช้านาน และยังถูกอ้างอิงถึงในบันทึกจดหมายเหตุของพระยาราชโยธาญยุทธ อดีตเจ้าเมืองสุโขทัย ได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเสด็จไซกชมฟู และเคยมีรับสั่งให้ตั้งน้ำจากไซกชมฟูไปถวาย อีกด้วย
ศิลปะพื้นบ้าน						
	ศิลปะการแสดง- รำกลองยาว					B05 การรำกลองยาวสุโขทัย เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งจังหวะกลองและลีลาท่ารำ ประกอบด้วยการตี

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						กลองเป็นจังหวะ 12 จังหวะ 12 เพลง 12 บ่อม การแสดงแต่ละชุดประกอบด้วยการเล่นโลโตโน คือ ใช้ศอก เข่า คาง ศีรษะ มีการโยนกลองขึ้นสู่อากาศ การลอยตัวโยนกลอง ซึ่งล้วนเป็นศิลปะท้องถิ่นสุโขทัยโบราณ ก่อนแสดงกลองยาวแต่ละครั้ง จะมีการไหว้ครูและการไหม้โรงไม้กลอง หลังจากนั้น จึงมีการแสดงอื่นๆ ตามมา อาทิ รำเดี่ยวกลองชาย รำล่อกลองชายหญิง รำล่อกลองชาย รำหมู่กลองหญิง และรำหมู่กลองชายซึ่งเป็นการรำที่โลโตโน มีการเต้น มีการลงศอก เข่า คาง ศีรษะ ตีลอดแข้ง ลอดขา โยนกลองขึ้นสู่อากาศและลอยตัวโยนกลองยาวแต่ละคณะจะประดิษฐ์มือกลองและทำรำขึ้นเองจึงทำให้มือกลองและทำรำของแต่ละคณะมีความแตกต่างกัน ชุมชนรอบเมืองมรดกโลกสุโขทัยหลายชุมชนยังคงมีการแสดงกลองยาว และฝึกหัดการแสดงกลองยาว พร้อมๆ กับความพยายามที่จะถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นใหม่ การรำกลองยาวของชาวเมืองเก่า เข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตและความเชื่อ ถูกใช้ปามรสพเพื่อเฉลิมฉลอง เช่นงานบวช งานบุญ งานทอดกฐินผ้าป่า งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานสงกรานต์ เป็นต้น และเพื่อการสักการะขอโชคลาภ หรือ แถ่กัน
B34	รำกลองยาวชุมชนบ้านใต้				731 ม.3 ต.เมืองเก่า	ชุมชนบ้านใต้ มีปราชญ์คนสำคัญของชุมชน ได้แก่ นายพนม อ่องกลิ่น (สัปทอวัดตะพังทอง) ผู้มีความเชี่ยวชาญในการทำกลอง กลองยาวบ้านใต้ จะมีวงรำกลองยาว ชื่อ วงตาแต่ม ทำเล่นเป็นหมู่คณะญาติพี่น้อง ปัจจุบันนี้ยังรับงานอยู่
B41	รำกลองยาวชุมชนสุโขทัยนคร					ชุมชนสุโขทัยนคร มีครูฝึกรำกลองยาวชื่อ นางสวน เณย์เล่ และนายอุดม ขวัญวงษ์ และมีการประยุกต์เพลงใหม่ๆ เพื่อใช้ประกอบการแสดง ปัจจุบันเลิกแสดงแล้ว และยังไม่มีการสืบทอด

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B42	รำกลองยาวชุมชนลิโตะ	○	✓		316/2ม.3 ชุมชนลิโตะ ต.เมืองเก่า	ชุมชนลิโตะ มีนายเอี่ยม คุตโปร่ง เป็นครูกลองยาวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป B05
B43	เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง - นางสนับศรี พร้อมเพียง	○	✓		ชุมชนสุโขทัยนคร 3 เทศบาลตำบลเมืองเก่า เลขที่ 605 หมู่ที่ 3 หมู่บ้านตำบล เมื่อ เก่า อำเภอ เมือง จังหวัด สุโขทัย	เพลงพื้นบ้านจะมีทำนองการร้องที่สนุกสนาน เดิมทีลำเนียงการร้องเป็นสำเนียงของท้องถิ่น ยุคแรกๆ ไม่มีดนตรี เพียงใช้การปรบมือให้เข้าจังหวะหรือใช้ไม้ ๒ อัน มาตีกัน เรียกว่า กรับ หรือบางที่ใช้กะลาแทน จำนวน ๒ ใบ มากระทบหรือตีกันให้ได้จังหวะ เสียงก็จะทำให้เกิดความไพเราะ น่าร้อง น่ารำ เป็นที่สนุกสนาน ทำ รำเป็นแบบชาวบ้าน ร้องง่ายๆ ไม่มีแบบแผน การร้อง การรำ มีเนื้อเพลงและท่ารำหลายท่าหลายเพลง เพลงประเภทสนุกสนาน เพลงอวยชัยให้พร เพลงคำสอนเตือนใจ และเพลงตลกขบขัน ใช้มีดตบเป็นจังหวะในการร้อง จะเล่นในเทศกาล ปีใหม่ สงกรานต์ ฯ บางครั้งใช้กลองในการทำจังหวะก็จะเพิ่มความสนุกสนานมากขึ้น การร้องรำเล่นกันแต่ละครั้งจะมีทีมหรือกลุ่มที่มาร่วมด้วยจำนวน 10 คน เพลงที่ใช้ร้องนั้นมีหลายเพลงแต่ละนำชื่อเพลงมาให้ดู 10 เพลง คือ เพลงขอพรเทพเจ้า เพลงไหว้พ่อขุนราม เพลงขอมะพร้าว เพลงซ่อนกเขา เพลงรำพึงถึงคู่ เพลงตามน้อง เพลงยามเย็น เพลงวันทอง เพลงเตรียมเชิญรำ เพลงคำแล้ว B05
B44	เพลงพื้นบ้านและแม่เพลง - นางมณี วัชรถาวร		✓	4	2P95+2W Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	การเล่นร้องรำทำเพลง มีการสืบทอดมา ๑๐๐ กว่าปี ซึ่งปัจจุบันยังเหลือเพียงกลุ่มเดียวในเขตเทศบาลเมืองเก่า มีแม่เพลงชื่อ นางสนับศรี พร้อมเพียง (055-

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						633177) ปัจจุบันเลิกเล่นแล้ว และมีผู้สืบทอดคือ นางลำพูน มิ่งคล้าย ชาวชุมชน หมู่ 8 (0802299177) และนางมณี วัชรถาวร เพลงพื้นบ้านยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างเป็นทางการ http://www.m-culture.in.th/album/120110/
	ชนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรม					
B45	พิธีสลากภัตต์/ <u>สลากภัตต์ข้าวหลาม</u>	○	✓		วัดศรีชุม วัดพระพายหลวง	สลากภัตต์ หมายถึง ภัตตาหารต่างๆ ที่อุบาสกอุบาสิกานำมาถวายตามสลาก สลากภัตต์ของชุมชนศรีชุม จะแตกต่างจากที่พบในชุมชนอื่นๆ กล่าวคือ จะใช้อาหารแตกต่างกันไป เช่น สลากภัตต์ข้าวหลาม จะจัดขึ้นในช่วงขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 หรือในวันมาฆะบูชา สาเหตุที่ใช้ข้าวหลามเนื่องจากในอดีตการเดินทางไม่สะดวกและทุรกันดาร ดังนั้น หากใช้ข้าวหลามก็จะช่วยให้เก็บไว้ได้นานกว่าปกติ นอกจากนี้ ยังพบสลากภัตต์มะม่วงได้แก่ การถวายผลไม้มิให้แก่พระภิกษุ ในช่วงขึ้น 15 ค่ำเดือน 7 หรือวันวิสาขบูชา ซึ่งฤดูกาลที่มะม่วงสุก โดยคนในชุมชนจะร่วมกันนำอาหารและมะม่วงมาถวายพระภิกษุ โดยไม่เจาะจง แต่ใช้วิธีการจับสลาก แล้วจึงถวายภัตตาหารนั้นๆ ให้แก่ภิกษุที่จับสลากได้ ปัจจุบันยังพบพิธีกรรมนี้ ที่วัดพระพายหลวง ในชุมชนศรีชุม มี <u>สลากภัตต์ข้าวหลาม</u> คือการเผาข้าวหลามที่วัด ใครมีไม่เผากะที่ ข้าวเหนียว ก็เอามาทำกัน แล้วขายให้กับญาติโยม แล้วก็จะมีการจับสลากว่าเราต้องนำไปถวายให้องค์พระท่านไหนอีกที จัดเพื่อเป็นการทำบุญและนำเงินเข้าวัด
						C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้ถูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต					
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด
B46	พิธีไหว้พญาชารัชมรรยพระพุทธรบาท	○	✓		2P95+2HQ ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210
					พิธีไหว้พญาชารัชมรรยพระพุทธรบาท เป็นความเชื่อเรื่องศาสนา ที่ผสมผสานกับความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติของชาวมอญโบราณกับคติโลกสุโขทัย โดยมีฐานคิดว่าสุโขทัยเป็นอาณาจักรเก่าแก่ ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน และคนในชุมชนมีความเชื่อว่า รอยพระพุทธรบาทจำลองแห่งนี้ เป็นโบราณสถานที่มีอายุกว่า 700 ปี ดังนั้น การไปกราบไหว้บูชา จึงถือว่าเป็นมงคลแก่ชีวิต และช่วยเสริมบารมีของผู้ไปกราบไหว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเดือน 4 ของทุกปี ที่ชุมชนโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะจัดพิธีไหว้พญาชารัชมรรยพระพุทธรบาทขึ้นที่บริเวณวัดใหม่ตระพังทอง โดยในงาน จะมีการจัดขบวนแห่อย่างปราณีตสวยงาม 5 ขบวน ประกอบด้วย ขบวนไหว้พญาชารัชมรรยพระพุทธรบาท ขบวนเครื่องสักการบูชา ขบวนประทับโคมบูชา ขบวนอัฐฐาภิชาตบรรพชาอุปสมบท และขบวนนาคสามัคคีเกศมหารัชมรรย โดยผู้เข้าร่วมพิธี จะจุดธูปถวายพระพุทธรบาทด้วยตะคัน มีข้อสันนิษฐานว่า รอยพระพุทธรบาท ถูกอัญเชิญมาจากยอดเขาพระบาทใหญ่และมาประดิษฐานที่วัดตระพังทอง โดยมีจารึกที่กล่าวถึงรอยพระพุทธรบาทนี้ได้แก่ ศิลาจารึกนครชุม พ.ศ. ๑๙๐๐ (ด้านที่ ๒ บรรทัดที่ ๕๑ - ๕๔) ศิลาจารึกเขาสุมนภูมิ พ.ศ. ๑๙๑๒ (ด้านที่ ๑ บรรทัดที่ ๑ - ๘) ที่กล่าวว่า “เขาอันนี้ชื่อสุมนภูมิบรรพต...เรียกชื่อตั้งอันเพื่อไปพิมพ์เอารอยดินพระพุทธรบาทเจ้าเรา อันเหยียบเห็นจอมเขาสุมนภูมิบรรพต...ในลังกาทวีปขึ้นมาประดิษฐานไว้เหนือจอมเขาอันนี้แล้วให้คนทั้งหลายได้เห็นรอยฝ่าตีนพระพุทธรบาทเป็นเจ้าเรา นี้มีลายอันได้รอยแปดสี่สอง”
					C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้กค้นพบอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B47	งานประเพณีลอยกระทงวัดระฆังโง้ง	○	✓		2P95+2HQ ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	พิธีนี้ได้เลือนหายไปประมาณหนึ่งจนได้รับการรื้อฟื้นและสืบทอดโดยวัดและชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน งานลอยกระทงที่วัดระฆังโง้งได้ถือกำเนิดและเริ่มต้นขึ้นจากการลอยถวายเป็นพุทธบูชาเมื่อปี 2470 โดยพระราชประสิทธิคุณ อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย (หลวงปู่ทิม วัดราชธานี) ที่จัดให้มีการลอยกระทงตามจารีก จัดเป็นประจำปีงานที่ยิ่งใหญ่มากของเมืองเก่าจังหวัดสุโขทัย มีมรสพท้องถิ่นมากมาย จะมีผู้คนจากต่างถิ่นมาเที่ยวกันอย่างไม่ขาดสายตั้งแต่สมัยโบราณ ภายหลังงานประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นงานระดับชาติในเวลาต่อมา ในงานจะมีงานแห่ขบวนล้อ (แห่เรือล้อ) และประกวดกันโดยแต่ละชุมชน
B48	งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช	○	✓		อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช 2R4G+79 Thani, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	งานรำลึกในพระมหากษัตริย์ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กิจกรรมประกอบด้วย พิธีสักการะบวงสรวงพ่อขุนรามมหาราชและบูรพกษัตริย์สุโขทัยทุกพระองค์ ขบวนแห่จากชุมชนต่างๆ พิธีสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การแสดงแสง สี เสียง เล่าเรื่องเมืองสุโขทัย การแสดงนิทรรศการ การจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม
B49	ตำข้าวก่อนสงกรานต์		✓		วัดระฆังโง้ง 2P95+2HQ ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	การตำข้าวก่อนสงกรานต์ทำเพื่อขอขมา งานบุญต่างๆก็มี เขาใช้ข้าวเปลือกตำ มันก็จะมีที่ตำด้วย มีอุปกรณ์ด้วย คนเขาก็จะหัวข้าวเปลือกไปตำด้วยกัน แล้วก็เอาข้าวที่ตำแล้วให้วัดบ้าง หรือเอาไปจับกับบ้าง มีการลงแขกตำข้าวกัน เช่น ทำขนมจีน จะมี การนันทวันเดียวกัน ตามหย่อมนี้หย่อมนี้ หย่อมหนึ่งย่อมไม่ได้ (เรียกแบบสมัยก่อน)
B50	งานย้อนอดีตมหาสงกรานต์กรรณดักทุ่งสุโขทัย สงกรานต์		✓		วัดมหาธาตุ 2P83+QF4 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ประเพณีมหาสงกรานต์ มีสืบมาแต่ทำบุญ ก่อพระทราย เล่น น้ำ รำวงกัน การละเล่นคนสมัยก่อนก็จะเล่นตะกร้อ คนสมัยนี้เล่นชักกะเย่อ การแห่ล้อเกวียนโบราณในขบวนสงกรานต์มี 2 ส่วน คือ เกวียนโบราณกับพรพ้าหน้าใส แต่ละชุมชนก็จะมีการประกวดเกวียน ประกวดริ้วขบวนล้อ หรือ การแห่เรือล่อ

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว
B51	รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่*		✓		วัดระฆังโฆ 2P95+2HQ ตำบล เมืองเก่า อำเภอ เมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่เป็นประเพณีสำคัญที่ทำให้สืบทอดกันมาช้านาน ชาวบ้านถือเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในสมัยก่อน หนุ่มสาวในเมืองก็จะรวมตัวกันไปรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชนตามบ้านของท่านเพื่อเป็นสิริมงคล ต่อมาประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ถูกจัดขึ้นที่วัด คนชุมชนแสดงความคิดเห็นถึงความห่วงใยว่าประเพณีนี้ถูกกลบตอนความลงไป และประเพณีอันดีงามจะหายไปจากสังคมไทยในที่สุด
B52	บวงชขนาดสามัคคี (วัดพระพายหลวง วัดบ้านนา วัดเชตุพน วัดวังตะคร้อ)		✓		วัดพระพายหลวง 2MHX+MWF, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210 วัดเชตุพน XPX4+5R Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 56/2 ซอย สุโขทัยนคร 1 ซอย 4 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210 วัดบ้านนา 2P8Q+GG7, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210 วัดวังตะคร้อ 2MV8+FMH, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	การบวงชขนาดสามัคคีเป็นเมืองเก่าจะถูกจัดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ จะทำในวันที่ 6 เมษายน หรือ วันจักรี ของทุกปี ท่ามกลางศรัทธาสาธุชนเข้าร่วมงานร่วมกันเป็นเจ้าภาพในวัดสำคัญเมือง โดยเฉพาะวัดพระพายหลวง และวัดศรีชุม ที่มีนิมิตฐานว่ามีการประกอบสังกรรมมาไม่ต่ำกว่า 500 ปีแล้ว การบวงชขนาดสามัคคี
						

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
B53	มวยสมโกล (เนินปราสาท) – 2480		✓		เนินปราสาทพระร่วง 2P84+Q63, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	 คนท้องถิ่นกล่าวถึงความสำคัญมวยสมโกลในปราสาทจากหลักฐานที่ว่า ๑๗ มกราคม ๒๓๗๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราช ทรงค้นพบศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในปีมะเส็ง เบญจศก จุลศักราช ๑๑๙๕ ตรงกับวันศุกร์ที่ ๑๗ มกราคม ๒๓๗๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระสยามเทวมหามกุฏวิทยมหาราช ขณะที่ยังเป็นเจ้าฟ้ามงกุฎและยังทรงผนวชเป็นพระภิกษุอยู่ก่อนเสวยราชสมบัติได้เสด็จประพาสเมืองเหนือนมัสการเจดีย์สถานต่างไปตามลำดับ ในวันขึ้นเจ็ดค่ำได้เดินทางไปถึงเมืองสุโขทัยในเวลาเย็น ประทับอยู่ที่นั่นสองวัน ได้เสด็จเที่ยวประพาสพบปะชนศิลาแห่งหนึ่ง เขาก่อไว้ยืมเนินปราสาท เป็นแท่นแต่หักพังลงมาตะแคงอยู่ที่นี่ ชาวเมืองเคารพเป็นที่นับถือกลัวเกรงของ
						C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						มหาชน ได้นับถือสำคัญเป็นศาลเจ้า เขาจัดให้มีมวยสมโภชทุกปี ชุมชนต้องการให้ “มวยสมโภช” ประเพณีสุโขทัย ที่สาบสูญไปแล้วได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกและสืบสานไว้
B54	เทศกาลบุญเดือน 10 และงานกวนกระยาสาร		✓		วัดพระพายหลวง 2MHX+WWF ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210 วัดศรีชุม 2MGV+Q72 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210 วัดตระพังทอง 2P95+2HQ ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	เป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่ครั้งสุโขทัยเป็นราชธานี ตรงกับวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ถูกเรียกว่าเทศกาลบุญเดือน 10 ที่วัดพระพายหลวง และวัดศรีชุม ในช่วงเทศกาลนี้ ชาวบ้านจะมีพิธีกวนกระยาสาร ซึ่งคนโบราณเรียกว่า กวนข้าวเม่า โดยชาวบ้านจะทำกันที่บ้านตนเองสำหรับไว้ทำบุญสารทไทย ทุกวันนี้นั้นที่มีครอบครัวใหญ่ๆ รวมกลุ่มกวนกระยาสารกันอยู่ บางครั้งก็มานายกันเองในชุมชน ที่วัดตระพังทองเคยมีการจัดงานกวนกระยาสาร แต่เริ่มห่างหายไปในระยะต่อมา C02
B55	พิธีทำขวัญแม่พระโพสพ		✓		รร.วัดเซตุน XPV4+W63 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	ชาวนาในสมัยก่อนเชื่อกันว่า แม่โพสพเป็นวิญญาณของข้าว ฉะนั้นจึงเกิดความยำเกรง และต้องการที่จะแสดงความกตัญญู กตเวทีต่อแม่โพสพ จึงมีการบวงสรวงแม่โพสพขึ้น นอกจากนั้น ชาวยังเชื่อว่าข้าวมีวิญญาณอยู่ประจำไม่หลีกหนีไปไหน การที่ขวัญข้าวที่สิงอยู่จะทำให้ต้นข้าวงอกงามสมบูรณ์ ให้ผลผลิตสูง และไม่มีโรคภัยเบียนหรือเอาแห้งตาย เมื่อนำข้าวที่เก็บเกี่ยวเสร็จแล้วขึ้นสู่รวงข้าว หรือลอมข้าวหรือเร็นข้าว แม้ว่า จะนำมาจำหน่ายหรือกินก็ไม่หมดหรือล้นเปลี่ยนน้อยที่สุด การทำขวัญข้าวนิยมทำหลังจากเก็บเกี่ยว และชนชาวนาขึ้นสู่รวงข้าวเรียบร้อยแล้ว C02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						นางเบญจวรรณ มิ่งคล้าย ผู้แทน วัฒน วัฒน 06490985
ความเชื่อ						
B56	ศาลปู่ผาด้า				2P97+96J, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ศาลปู่ผาด้า ตั้งอยู่บริเวณทางเข้าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย บริเวณคูเมืองและกำแพงเมืองโบราณ ศาลปู่ผาด้าเป็นสถานที่ชาวบ้านเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัยให้ความเคารพและกราบไหว้ในวาระเทศกาลหรือมีงานสำคัญของชาวตำบลเมืองเก่า จะต้องมาทำพิธีบวงสรวงกราบไหว้ขอพรกันทุกครั้ง สารสำคัญวัดประสงค์ ศาลปู่ผาด้า ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวตำบลเมืองเก่า จะมีชาวบ้านมากราบไหว้ขอพรหรือขอสิ่งต่างๆที่ต้องการ

3. สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัฒนธรรม

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
วัด หรือ ศาสนสถาน						
C1	วัดพระพายหลวง	○	✓		2MHX+MW Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	วัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวเมืองเก่า เป็นศาสนสถานสำคัญของคนเมือง มีงานประจำปีและบวงชญาคสามัคคี
C2	วัดตระพังทอง	○	✓		2P95+2H Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	วัดโบราณที่มีภูมิทัศน์อันงดงามอยู่กลางน้ำ เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชนที่มีชีวิตชีวา ยังมีการใช้งานในชีวิตประจำวันและงานประเพณีต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่น อาทิ งานลอยกระทง สงกรานต์ งานนมัสการพระพุทธบาทจำลอง และบวงชญาคสามัคคี วัดตระพังทองเป็นวัดที่มีบทบาท ความสำคัญและผูกพันกับชีวิตคนเมืองเก่าที่มีชีวิตอยู่ทุกวันนี้มากที่สุด
C3	วัดศรีชุม	○	✓		2MGV+Q7 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	เป็นประดิษฐานพระอจนะผู้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวเมืองเก่า และเป็นวัดประชุมชนที่มีพิธีกรรมทางศาสนาสำคัญมายาวนานจนทุกวันนี้
C4	วัดบ้านนา	○	✓		2P8Q+GG7 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	วัดในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตามประวัติและหลักฐานที่พบ เป็นวัดที่สร้างขึ้นตั้งแต่ราว พ.ศ. 2440 แต่เดิมมีชื่อเรียกว่าวัดโพธิ์ตึก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “วัดบ้านนา” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 14 สิงหาคม 2485 เป็นที่ตั้งของศูนย์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านนา ต. เมืองเก่า โดยได้รับความอนุเคราะห์จากหลวงพ่อดุตาหรือพระครูประภาตธรรมมานันท์ เจ้าอาวาสวัดบ้านนาสร้างอาคารนวดแผนไทยให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อ

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต							
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว	symbol
						ช่วยเหลือชาวบ้าน ต.เมืองเก่า และ ต.บ้านกล้วย ที่เข้าร่วมกลุ่มแนวคนไทยโบราณ ให้มีสถานที่ประกอบอาชีพแบบถาวร พร้อมส่งเสริมภูมิปัญญา และสร้างรายได้เลี้ยงครอบครัวด้วย	
C9	วัดวิเวกนาราม (วัดเซตุน)	○			XPW4+95 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai		C01
C6	วัดโศกเปื้อตอภิญญาโณ	○			XMMF+76 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai		C01
C7	วัดปากคลอง	○			2MGX+XH Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai		C01
C8	วัดวังตะคร้อ	○					C01
	สถานศึกษา						
C10	โรงเรียนบ้านเมืองเก่า ศรีอินทราพิทย์		✓		2P84+5R Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	เป็นโรงเรียนภายใต้การดูแลของเทศบาลเมืองเก่า เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีบทบาทในด้านการศึกษาและสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของเมืองเก่า มานับตั้งแต่อดีต	C02
							

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
ย่านเศรษฐกิจ						
C11	ถนนสังคโลก*			7/10	2P85+MV Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	C03 “ถนนสังคโลก” ถนนริมรั้ววัดระฆังพิพิธ ชุมชนบ้านใหม่ ตระพังทอง ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย เป็นถนนศิลปะที่ถ่ายทอดวิถีชีวิตผู้คนสู่สายตาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผ่านศิลปะบนกำแพง เช่น การทำเกษตร การจับปลา ศาลา วัฒนธรรมแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ซึ่งบริเวณดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสู่ชุมชน กิจการบนถนนสังคโลกถูกสืบทอดโดยคนรุ่นใหม่เนื่องจากเป็นอาชีพที่มั่นคง รูปแบบการทำเครื่องสังคโลกในทศวรรษ 3 แบบใหญ่ๆ คือ (1) ปั้นและเคลือบสังคโลกเลียนแบบของเดิม (2) รูปแบบศิลปะ (art) จากการผสมผสานภูมิปัญญาและงานศิลปะเข้าด้วยกัน และ (3) รูปแบบสมัยนิยม (modern) อย่างไรก็ตาม ความกังวลใจคือ มีการเริ่มทำเป็น mass production ตามความต้องการของการตลาดอีกกลุ่มหนึ่ง อาจจะมีผลให้เกิดการละเลยภูมิปัญญาดั้งเดิม
C12	ย่านสุโขทัยนคร1				2PC6+G33, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	
C13	ตลาดทำนารับเสด็จ				12, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUST	พิกัด	เรื่องราว
						การช่วยกระจายรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นด้วย
C14	ตลาดวัดตระพังทอง	○	✓		2P96+76 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 17°01'06.0"N 99°42'38.5"E	ตลาดเช้าที่อยู่ภายในวัดตระพังทองอยู่ในวิถีชีวิตชาวเมืองเก่ามาช้านาน ตลาดเต็มไปด้วยชาวบ้านที่ออกมาซื้อหาอาหารท้องถิ่นยามเช้าและยามเย็น
						C03

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
C15	ย่านแกละสลักไม้ร่องตาเพชร ชุมชนบ้านเหนือ		✓		166/3 ชุมชนบ้านเหนือ, ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย, 64000	https://www.youtube.com/watch?v=9ffuT7JKAFO คนท้องถิ่นเรียกกันว่า หมู่บ้านแกละปลาพันนกคัม อยู่ ในชุมชนบ้านเหนือ เดิมชาวบ้านมีการประกอบอาชีพ แกละสลักผลิตภัณฑ์จากเศษไม้สักที่เหลือจากโรงงานทำ ตู้ไม้สักโบราณ ในชุมชนจะมีแกละสลักไม่หลายรูปแบบ ทั้งการแกละสลักไม่เป็นรูปพระพุทธรูปรูป การแกละสลักไม้รูปปลา และการแกละสลักนกคัมซึ่งเป็นความเชื่อโบราณของคนสุโขทัยว่าบ้านไหนมีนกคัม จะคุ้มครองทรัพย์สิน คัมเหยาคัมเรือน คัมครองให้คนในบ้านอยู่เย็นเป็นสุข สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้ดำเนินการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี และสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ช่างไม้ซึ่งเพิ่งอพยพมายังวัยกลางคนและผู้สูงอายุ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว " ช่างแกละสลักส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา การเริ่มอาชีพการแกละสลักของคนส่วนใหญ่ไม่ได้มาจากการจริงจัง จะแกละเมื่อมีเวลว่าง แต่เมื่อสามารถทำรายได้จึงได้เริ่มทำกันมากขึ้น ช่างแกละสลักมักใช้วิธีครูพักลักจำจากปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นพ่อ รุ่นแม่บ้าง แล้วฝึกฝนฝีมือการแกละสลักที่สวยงามและประณีต จนเป็นสินค้าขึ้นชื่อของเมืองเก่าที่สร้างรายได้สู่ชุมชนเป็นอย่างดี

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						 ภาพจากนักท่องเที่ยว
	ศูนย์เรียนรู้					
C16	ศูนย์เรียนรู้กระทรวงไทรโยค				67/1 หมู่ 3 ต.เมืองเก่า	C02
C17	กลุ่มฝึกการกลองยาวชุมชนบ้านใต้*		✓		731 ม.3 ต.เมืองเก่า	C02
C18	พิพิธภัณฑ์เรือนนพมาศ (บ้านป่าบึงเียน)		✓		172 หมู่ 3 รางเล็ก ตำบล เมืองเก่า อำเภอมืองสุโขทัย	C02

เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านศิลปะพื้นบ้าน มีการฝึกสอนเยาวชนด้วยภูมิปัญญาแบบโบราณพื้นบ้าน โดย นายพนม อ่องกลิ่น

พิพิธภัณฑ์เรือนนพมาศ ก่อตั้งโดย นางบังเอิญ พุฒจันทร์ ซึ่งประกอบอาชีพค้าขายวัตถุโบราณ(เครื่องสังคโลก) นอกจากนี้วัตถุสำหรับขายแล้ว ยังได้เก็บสะสมเครื่องสังคโลกบางส่วนไว้ โดยเฉพาะประเภทจาน ชาม ไห รวมทั้งวัตถุประเภทอื่นๆ ซึ่งเครื่องสังคโลกบางชิ้นมีอายุกว่า 700 ปี พิพิธภัณฑ์มีเครื่องสังคโลกที่สำคัญ คือ ชามลวดลายกระพวงลายอยู่บนผิวไม้ ที่แสดงให้เห็นว่าประเพณีลายกระพวงลายอยู่บนผิวไม้ ที่สุโขทัย โดยชาวมอญที่พบที่บ้านพพระ อ.แม่สอด จ.ตาก มีลวดลายที่แปลก หาได้ยาก สันนิษฐานว่าอาจเป็นการสั่งทำขึ้นพิเศษ และเชื่อว่าเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญเกี่ยวกับประเพณีลอยกระทง

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						(ศูนย์วัฒนธรรม 2 แห่ง ใน ชุมชนรามเล็ก อุปกรณ์ของใช้แบบโบราณ เครื่องเงิน ทองเหลือง ผ้าโบราณ ของใช้โบราณสะสม)
C18A	ศูนย์เรียนรู้หัตถกรรมไม้แกะสลัก บ้านนกคุ้ม		✓		2PF6+488, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	สถานที่เรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวเมืองเก่า ด้านประวัติศาสตร์ เป็นมา และความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เรียนรู้การ แกะสลักไม้สัก จนกลายมาเป็นนกคุ้ม และเรียนรู้ต่อกลายบน ตัวนกคุ้มกับช่างผู้เชี่ยวชาญ
C19	ศูนย์ชุมชนสุโขทัยนคร 3		✓		2PC6+G3 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	C02
C20	ศูนย์เรียนรู้บ้านพระพิมพ์เมืองสุโขทัย		✓		2P46+83 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 51/7 หมู่ที่ 8 ซอยประชาบำรุง ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	C02

ศูนย์เรียนรู้บ้านพระพิมพ์ Buddhist Votive Tablets Learning Center ตั้งอยู่ ต.เมืองเก่า อ.เมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย ได้รวบรวมพระพิมพ์ ของเมืองสุโขทัยทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น พระพิมพ์ที่ถูกค้นพบจากเมืองศรีสัชนาลัย และเมืองเก่าสุโขทัย พร้อมทั้งได้รวบรวมประวัติศาสตร์ของผู้สร้างวัด รวมไปถึงชื่อของพิมพ์พระให้ถูกต้องเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ศิลปะของเมืองสุโขทัยรวมไปถึงเมืองที่มีประวัติศาสตร์ร่วมสมัยเดียวกัน เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกของบรรพชนให้แก่เยาวชน นักท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไป

อ้างอิง
<http://sukhothaicraftsandfolkart.com/creative-travel/> ศูนย์เรียนรู้บ้านพระพิมพ์

มรดกวัฒนธรรมผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
C21	ศูนย์เรียนรู้เครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง		✓		203/2 ม.3 ตำบล เมืองเก่า อำเภอ เมืองสุโขทัย	+66811970535 C02
พื้นที่การ						
C22	อบต.เมืองเก่า		✓		2JQW+XC9, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ครอบครัวผู้พินทุณอกเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า https://www.muangkhaog.go.th/index.html วิสัยทัศน์และพันธกิจ (ข้อ 5) https://www.muangkhaog.go.th/index.html บุคลากร https://www.muangkhaog.go.th/index.html https://www.muangkhaog.go.th/index.html C02
C23	เทศบาลเมืองเก่า		✓		2P97+GR9, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ครอบครัวผู้พินทุณอกเขตเทศบาลตำบลเมืองเก่า รายชื่อผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเก่า https://www.muangkhaosukhothai.go.th/leader.php C02
	พื้นที่สาธารณะ					C02
C24	ผืนป่า ใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และ ภูมิปัญญาเกษตรพื้นถิ่น		✓		To be defined	
C25	ศาลาประชาคม		✓		To be defined	

4. การประกอบอาชีพสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
วิสาหกิจชุมชน – OTOP หรือ กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน						
D1	กลุ่มหัตถกรรมโครเซ่	○	✓		277/2 หมู่ที่ 3 บ้านใหม่ตระพังทอง, ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัด สุโขทัย, 64210 2MQX+3M Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	D01
D2	กลุ่มสตรีศรีชุม	○	✓		2MCV+J33, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	D01
D3	สหกรณ์บริการหัตถกรรมแม่บ้านรามใหญ่	○	✓		2MCX+X9H, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	D01
D4	กลุ่มสตรีลิไท - กระทงใบลาน *	○	✓		67/1 หมู่ 3 ต.เมืองเก่า	D01

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						ลอยกระทงแล้ว ชุมชนมีการส่งจำหน่ายทั่วประเทศจนเป็น อาชีพหนึ่งที่สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชนอย่างมั่นคง ชาวบ้านในชุมชนมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาการทำกระทง ว่า เป็นภูมิปัญญาของคนไทย พร้อมใจเชิญชวนให้ผู้คนมา เรียนรู้ที่ศูนย์เรียนรู้วิถีวิถีทางโบราณชุมชนลือไท Ref. นางสาวนัย ถึงพั่ง/ นางดอกเข็ม มีบุญ 065-0267-242
D5	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านเมืองเก่าสุโขทัย		✓		166/3 ชุมชนบ้านเหนือ, ตำบลเมือง เก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย, 64000 2MGX+X4 ตำบล เมืองเก่า อำเภอ เมืองสุโขทัย สุโขทัย ไทย	กลุ่มหัตถกรรมมีการประดิษฐ์สิ่งหลายรูปแบบตั้งแต่ การปั่น พระ (การแกะสลักพระพุทธรูปไม้) รูปสัตว์ต่างๆ กลุ่มพื้นพระ (แกะสลักพระ) ล้วนเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของชุมชนที่ได้ดำเนินการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี
D6	ทอเสื่อ		✓		หมู่7 บ้านวังวน ต.เมืองเก่า	หัตถกรรมของชุมชนนี้เป็นภูมิปัญญาของชาวอีสานที่ได้รับตก ทอดกันมา ซึ่งชาวบ้านในชุมชนนี้เป็นผู้ทอพรมมาตั้งถิ่นฐานอยู่ ใน ต.เมืองเก่า
D7	วิสาหกิจชุมชนผ้าทอพื้นเมืองบ้าน วังวน		✓		62/3 หมู่ 7บ้านวังวน, ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย, 64210 64000 17°01'43.0"N 99°41'56.6"E 2MHX+CJ ตำบล เมืองเก่า อำเภอ เมืองสุโขทัย สุโขทัย ประเทศไทย	D01
D8	ทำพรมเช็ดเท้า		✓		หมู่7 บ้านวังวน ต.เมืองเก่า	D01
D9	ลุ่มไก่ (สับสนุนเสียงไก่พันธุ์เก)		✓			D01
D10	บาศศรีโบราณชุมชนรามเล็ก	○	✓		ร้านรุ่งเรืองแกะสลัก ต.เมืองเก่า	D01
การดำเนินวิถีชีวิตและมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
D11	สุเทพสังคโลก	○	✓		2P75+QG Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	สุเทพสังคโลก ออกแบบ ผลิต และจำหน่ายเครื่องปั้นดินเผา เครื่องสังคโลกทุกชนิด ด้วยทักษะ เทคนิคความชำนาญ เกิดขึ้นจากการต้องการปั้นเครื่องสังคโลกเลียนแบบของโบราณ จึงได้พัฒนามาเป็นเครื่องมือใช้สอยที่ทันสมัยในปัจจุบัน “สุเทพสังคโลก” ได้สืบทอดรูปร่างและลวดลาย อันเป็นเอกลักษณ์มรดกทางภูมิปัญญาของชาวสุโขทัยที่มีมาแต่โบราณและพัฒนาารูปทรงให้ดูมีความทันสมัย และนำมาใช้ได้จริง จุดเด่นของเครื่องสังคโลก ร้านสุเทพสังคโลกนี้จะอยู่หน้ายาเคลือบ ที่ทำให้ได้ลวดลายแตกลายที่สวยงาม จน ได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว ปัจจุบันสุเทพสังคโลกยังเปิดให้เป็นสถานที่ทำกิจกรรม Workshop ให้นักท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมเขียนลวดลายบนเครื่องสังคโลก พร้อมกับชมการสาธิตการทำสังคโลกอีกด้วย ที่นี่ยังเต็มไปด้วยสินค้าสังคโลกที่พร้อมจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะซื้อสังคโลกเป็นของฝาก นำไปใช้หรือนำไปประดับบ้าน ข้อมูลจาก http://sukhothaicraftsandfolkart.com/ เครื่องสังคโลก/สุเทพสังคโลก https://www.facebook.com/sangkhalok.st/
D12	อุษาสังคโลก		✓		357/1 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, 64210 2P75+XR Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	ร้านอุษาสังคโลก เกิดขึ้นจากความต้องการในการอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาจากสังคโลกแบบโบราณไม่ให้สูญหายไป และเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับตนเอง คนในครอบครัว คนในชุมชน ให้มีงานทำ มีรายได้ไม่ต้องเข้าไปทำงานในเมืองหลวงของกรุงเทพฯ พัทธสิริเวทย์ที่เริ่มเปิดร้านมาตั้งแต่อายุ 19 ปี โดย

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						อาศัยการสังเกตและเรียนรู้การทำสัณฐานจากคนในชุมชน หลังจากที่มีสื่อในการบันทึก คุณอุษาสังคโลกจึงศึกษาเรื่องเผ่าเผ่าต่าง โลกแบบโบราณ และนำมาปรับประยุกต์ใช้กับเตาของทางร้าน และในทุกกรรมวิธีการทำ จะมีรักษาแบบดั้งเดิมเอาไว้ให้มาก ที่สุด ผลงานของร้านอุษาสังคโลกนั้นจะเป็นงานปั้นประเภทรูป สัตว์ โดยจะมีความโดดเด่นในเรื่องของเครื่องทรง เช่น ไก่มี สร้อยคอ ม้ามีอานและพู่ ด้วยความงดงามและใส่ใจในทุก รายละเอียดนี้เองทำให้ร้านอุษาสังคโลกได้รับความนิยมเสมอมา ปัจจุบันร้านอุษาสังคโลกยังเปิดร้านเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ เยาวชนและบุคคลทั่วไป เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้กับชาวไทยและ ชาวต่างชาติ ได้เป็นส่วนร่วมในการสร้างผลงานของตนเองอย่าง ภาคภูมิใจ
D13	บัวสังคโลก		✓		276 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมือง สุโขทัย สุโขทัย 64210 2P85+5Q Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	ข้อมูลจาก http://sukhothaicraftsandfolkart.com อุษา สังคโลก Facebook อุษาสังคโลกสุโขทัย ร้านบัวสังคโลก เป็นร้านที่สั่งสมความชำนาญในการปั้นและการ วาดลวดลายสุโขทัยที่ปรากฏอยู่ในถ้วยและชามสังคโลก มา อย่างยาวนาน โดยเฉพาะภาพปลาแม่น้ำ (ปลาก่า) และดอกบัว และงานเขียนลายโบราณ ลวดลายบนชิ้นงานนั้นจะเป็น ลวดลายดั้งเดิม ลายปลา ลายดอกไม้นั้น ลายเถาว์ ตัวชิ้นงานนั้นมีการ ปรับ ประยุกต์เป็นงานปั้นมีผิวโดยใช้เทคนิคการรีดดินเป็น แผ่น ขึ้นรูปนำเข้าเผาไฟสูง อีกทั้งการเปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับลวดลายเฉพาะของ อาณาจักรสุโขทัยและ “จิตวิญญาณ” ของคนพื้นที่เมืองสุโขทัย ในอดีต ที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลจาก http://sukhothaicraftsandfolkart.com/ เครื่อง

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
						สังคม/บัวสังคมโลก
						https://www.facebook.com/Bour12554691/
D15	บ้านฉลุลายไม้ ชุมชนรามใหญ่		✓		391/3 ม.3 ชุมชนรามใหญ่	ชาวบ้านในแถบนี้ทำอาชีพฉลุลายไม้เพื่อขายเป็นของตกแต่งตู้โบราณ จนเป็นรายได้ที่ได้นอกเหนือจากอาชีพหลัก เช่น ทำนา หรือ ขายอาหาร
D16	บ้านปรีดาภิรมย์		✓		271/1 หมู่3 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย 64210 2PC6+J7 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย	"บ้านปรีดาภิรมย์" ก่อตั้งขึ้นโดย คุณธรรารัตน์ ปรีดาภิรมย์ หรือ คุณฝน ผู้มีแนวคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นให้มีคุณค่าและแตกต่าง หลังจากได้เข้าร่วมอบรมกับและเรียนรู้กับ อพท. (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) จึงเกิดเป็นแนวคิด ในการเขียนลายสังคโลกบนผืนผ้า และได้ฝึกฝนการเขียนลายจนชำนาญ จึงเป็นต้นกำเนิดในการจัดตั้ง "บ้านปรีดาภิรมย์" กิจกรรมการเรียนรู้และวาดลวดลายสังคโลกงานหัตถอุตสาหกรรมที่สำคัญของอาณาจักรสุโขทัยบนผืนผ้า เรียนรู้รูปแบบและความหมายของลวดลาย ไม่ว่าจะเป็น ลวดลายสัตว์ (ลายปลา ลายนกคุ้ม) ลวดลายพืชพรรณ (ลายดอกบัว ต้นไม้) และลวดลายเรขาคณิตที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต สังคม ความเชื่อและรูปแบบศิลปะเฉพาะของสุโขทัยเพื่อจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจในคุณค่าของ "จิตวิญญาณของพื้นที่"

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต							
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว	symbol
D17	ข้าวตอกพระร่วง	○	✓		บ้านข้าวตอกพระร่วง เลขที่ 382/1 หมู่ 2 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย	บ้านข้าวตอกพระร่วง เป็นธุรกิจของ นายเหล็ง จันทรราย ซึ่งผู้นำหินข้าวตอกพระร่วง และข้าวกันบาตรพระร่วง ที่ขอแบ่งซื้อจากคนเฒ่าคนแก่มาเจียระไนเป็นเครื่องประดับ เช่น ทำหัวแหวน สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ส่วนเศษผงจากการเจียระไนก็เอาไปบดละเอียดนำมากดเป็นพิมพ์พระต่างๆ ทำมานานกว่า 20 ปีแล้ว จนได้รับการคัดสรรให้เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อป 4 ดาว	D01
D18	ถ้ำห้วยาคา		✓		(1) 74/1 หมู่ 3 ชุมชนบ้านใหม่ ตะพังทอง (2) 2MFW+2VP, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	มีการทอผ้าที่ได้รับความนิยมตลอดตามวิถีชีวิตแต่โบราณ และถูกนำไปใช้ตามวิถีพอเพียง ตามคำกล่าว มีภูเขาอยู่ในบ้าน เขามีผู้มีข่าวสารอยู่ข้างครัวว (ref. นายสนธิ ทองเอก และ นายอภิสิทธิ์ ชูสุข)	D01

5. องค์การด้านการบริหารจัดการและดูแลวัฒนธรรมในท้องถิ่น

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต							
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว	symbol
การรวมกลุ่มของคนท้องถิ่น							
E1	กลุ่มเพลงพื้นบ้านเมืองเก่า		✓		บ้านป้ามณี วัชรถาวร 2P95+2W Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	การรวมกลุ่มของคนรุ่นใหม่เพื่อสืบสานเพลงพื้นบ้านจากรุ่นสู่รุ่น มีป้าใจ (ป้าสมบัติ) และ ป้ามณี วัชรถาวร หรือ ป้าใจ เป็นครูเพลง ปัจจุบันมี ป้าลำพูน มีการรับฝึกสอน และเผยแพร่ด้วยการรับงานแสดงในโอกาสพิเศษต่างๆ ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและประยุกต์โดยคงแก่นแท้เดิมไว้ อ้างอิงข้อมูล นางลำพูน มิ่งคล้าย หมู่8 และ ศูนย์การเรียนรู้ มิ่งคล้าย	E01

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต							
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol	
E2	ชุมชนตะพังทองกลาง		✓		2P89+FG Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	อนุรักษ์การทำขนมแต่งงานในยุคเก่าโบราณ ขนมมงคล เช่น ขนมสี่ถ้วย ขนมหวานที่ใช้ในงานแต่งงานใช้เส้นบรรพบุรุษทั้งสองฝ่ายเพื่อรวมเป็นทองแผ่นเดียวกัน ขนมสี่ถ้วย หรือ ก็นี่ถ้วย ประกอบไปด้วย ไข่ไก่ นกปล่อย มะลิลอย และ ไอ้ต้อ	E01
E3	ชุมชนบ้านใต้ ทำขนมพระร่วง		✓		คุณอุไร ลมข้า ชุมชนบ้านใต้	เกิดจากการรื้อฟื้นสูตรขนมโบราณที่เชื่อกันว่ากินมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีต้นกำเนิดจากการทำขนมเพื่อใส่บาตรแก่พระร่วง เมื่อครั้งทรงผนวชเป็นพระ มีวัตถุดิบเป็นข้าวเปลือกข้าวเหนียว มาทำเป็นข้าวตอก น้ำตาลโตนดที่นำมาเคี่ยวเป็นปี (เมื่อก่อนชาวบ้านจะขึ้นตลากันเอง)และเคี่ยวกับน้ำกะทิ มะพร้าวคั่ว และงาดำ เดิมชาวบ้านเรียกว่า “ขนมข้าวตอก” ชาวบ้านเชื่อว่า เป็นที่มาของข้าวตอกพระร่วงที่พบกันในเมืองเก่า นำส่วนผสมทุกอย่างมา “คล้า” ให้เข้ากัน และปั้นเป็นก้อน ขนมพระร่วงนิยมทำในงานบุญ หรือ ใส่บาตรพระ	E01
E4	ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย		✓			คุณอุไร ลมข้า เป็นผู้ประสานการทำขนมพระร่วง Facebook – ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย +66985691745	
หน่วยงานภาครัฐ							
E5	เทศบาลเมืองเก่า		✓		2MHX+4H Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	https://www.muangkaothai.go.th/home	E01
E6	องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า		✓		2JQW+XC9 ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	https://www.muangkaothai.go.th/	E01
E7	สำนักงานศิลปากรที่ 6		✓		2PJ3+J8F ตำบล เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210	https://www.finearts.go.th/fad6?page=5	E01

6. ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผู้พนักงงานอยู่การดำเนินการในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว
symbol						
วิถีชีวิต						
	วิถีชาวบ้าน					
E8	บวชนาคสามัคคี (บวชพระสามัคคี)		✓	S4	วัดระฆังทอง 2P95+2H Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai วัดพระพายหลวง 2MGX+XJ Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	บวชนาคสามัคคีเป็นประเพณีที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน จัดขึ้นในช่วงงานสงกรานต์ชาวบ้านนิยมเดินเป็นขบวนแห่นาค จะมีการละเล่นรำกลองยาว รำเพลงพื้นบ้าน จากละบ้านโดยไม่ใช้ธรรพ์ แห่นาคไปไหว้พ่อขุนราม ** จะมีที่วัดพระพายหลวงและตรงพังทอง ประเพณียังคงดำเนินอยู่จนทุกวันนี้ แต่ขั้นตอนของการแห่นาคแบบดั้งเดิมอาจจะเลือนหายไปแล้ว ปัจจุบันจะมีทหรสพเฉลิมฉลอง (การพ่อนาค)
E9	วิถีชุมชนสุโขทัยนคร 3*		✓		2PC6+G33, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	ชุมชนที่มีวิถีชีวิตชาวพุทธ ศิลปะหัตถกรรม และอาหารท้องถิ่น เป็นหมู่บ้านโอท็อปงามวิถี นายนิยั วันจันทร์ ประธานชุมชน 0839558224
E10	วิถีคลองแม่ราพัน		✓	-S4	คลองแม่ลำพันเมืองเก่า	หาลา ทอดแห เห็นผักตามฤดูกาล หาไข่แดง ผักหวาน ผักตบ**การโดนน้ำเล่นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ในคลองแม่ราพัน เป็นมาตั้งแต่อดีต แต่ทุกวันนี้วิถีชีวิตเหล่านี้ได้เลือนหายไป นายวิจิ ห่มสิน ประธานชุมชนแม่ราพัน
E11	เล่นน้ำ หาลา งมหายในเขื่อนศรีดงส์		✓	-S4	2M3G+5O7, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	เขื่อนศรีดงส์เมืองเก่ามีได้โดนน้ำเล่น หาลา งมหายกาบ ดัก ข่าย ยกยอ เป็นภาพวิถีชีวิตมาตั้งแต่อดีต และกำลังค่อยๆ เลือนหายไป
	กิจกรรมพิเศษ					

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
E12	มรดกสภาพเมืองในอดีต - <u>ร้านรวงหน้าตลาดวัด ตระพังทอง</u>		✓		2P95+2H Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	“ตาใหญ่ รอบนี้สามซ่า รอบหน้าร้าน” เป็นมรดกของหนุ่มสาวชาวเมืองเก่าในอดีต มีการร้องทำเพลงตั้งแต่เริ่มตรุษสงกรานต์ หรือ หลังจากว่างเว้นจากการทำนา ชาวบ้านร้านรวงเป็นหลายชอนกันหลังทำนาและรอเก็บเกี่ยวในงานเข้าพรรษาและงานบุญใหญ่ น่าจะหายไปตั้งแต่ 2525 เพราะ ขาดการสืบสาน และสูญหายไปพร้อมตัวคน
E13	มรดกสภาพเมืองในอดีต - <u>โรงหนังศรีเมืองเก่า</u>		✓			โรงหนังศรีเมืองเก่าในปัจจุบันเป็นเพียงสถานที่ในความทรงจำของผู้คนชาวเมืองเก่าเมื่อครั้งอยู่ในวัยหนุ่มสาว เป็นพื้นที่ร่วมสมัยที่ผู้คนจะมาพบปะสังสรรค์ และรับความบันเทิง เอกลักษณะของการใช้รถแห่โฆษณาหนังของโรงหนังศรีเมืองเก่าจะแตกต่างจากที่อื่นๆ คือ การใช้รถสองแถวหรือรถคอกหมูแห่ไปทั่วทั้งตำบล และจะมีเด็กวิ่งตามและกระโดดขึ้นรถเที่ยวไปกันอย่างสนุกสนาน เมื่อผู้คนในท้องถิ่นเริ่มหาความบันเทิงได้จากกาการดูทีวี จึงหมดยุคสมัยของโรงหนังไปในที่สุด
E14	<u>มวยสมโภชน์ เนินปราสาท - 2480</u>		✓		2P84+Q63, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	มีคนกล่าวว่า “มวยสมโภช” เป็นประเพณีสุโขทัย ที่สาบสูญไปแล้ว แต่ยังคงอยู่ในความทรงจำ และมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นกลับมา
E15	<u>พระอาทิตย์ขึ้นที่เขาตะพานหิน</u>		✓		2MFG+73 Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	นอกเหนือจากความสำคัญทางศาสนาและประวัติศาสตร์ของวัดนี้แล้วคนท้องถิ่นเชื่อว่าที่นี่เป็น จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงามที่สุดในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ที่ผู้มาเยือนเรียกว่า แสงแรกแห่งอรุณที่วัดสะพานหิน โดยผู้คนจะขึ้นไปกราบไหว้สักการะ “พระอัฐารส” พระพุทธรูปปางประทานอภัย ซึ่งประทับยืนอยู่ในวิหารบนยอดเขาว่า 700 ปี เพื่อความเป็นสิริมงคล พร้อมชมทิวทัศน์เหนือเมืองโบราณสุโขทัย

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินในชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
E16	พระอาทิตย์ตกที่หน้ารับเสด็จ	○	✓		2PC3+9J Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai	 อ้างอิงภาพจากนักท่องเที่ยว พระอาทิตย์ตก เห็นวัดสระศรี เป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่คนท้องถิ่นกล่าวว่า เป็นจุดชมวิวยอดเยี่ยมที่สุดจุดหนึ่งของเมืองสุโขทัย (อ้างอิงภาพ Creative Commons) B02
E17	นั่งรถเทียมเกวียนที่ชุมชนลิโตะ และศูนย์บริการการท่องเที่ยว		✓		วัดศรีชุม 2MGV+Q72, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	 ชานาชุมชนลิโตะ หมู่ 3 ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.สุโขทัย มีการรวมกลุ่มอนุรักษ์สื่อเกวียนโบราณเพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวชมโบราณสถานในพื้นที่มรดกโลก ชมทัศนทัศน์ทุ่งนา สัมผัสวิถีชาวบ้าน คนในชุมชนมีความกังวลใจต่อการสูญหายไปของวิถีฯ B02

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต						
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว symbol
					วัดพระพายหลวง 2MHX+MWF, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210	 ธรรมเนียมนี้
E18	ใส่บาตรรับอรุณสะพานบุญวัดตระพังทอง	○	✓		17.0176° N, 99.7090° E	“ใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย” ประชาชนโดยส่วนใหญ่ในชุมชนต่างๆของเมืองเก่า มักจะใ้บาตรพระเดินในชุมชนของตัวเอง พระสงฆ์จะเดินบิณฑบาตตามปกติ ส่วนนักท่องเที่ยวที่สนใจจะใส่บาตร ก็จะใส่บาตรในตลาดประกอบด้วย การจัดกิจกรรมใส่บาตรรับรุ่งอรุณแห่งความสุขที่สะพานบุญวัดตระพังทองที่แต่เดิมจะมีการจัดทุกปีในช่วงการจัดงานลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ ถือเป็น ๑ ในกิจกรรมของงาน ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุโขทัย ได้เล็งเห็นว่า การใส่บาตรรับรุ่งอรุณแห่งความสุข น่าจะเป็นกิจกรรมสำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งในเมืองสุโขทัย เป็นวิถีไทยวิถีพุทธ ตามความหมายเมืองรุ่งอรุณแห่งความสุข ที่จะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่า และทางจังหวัดเห็นชอบด้วยจึงได้กำหนดจัดกิจกรรม ใส่บาตรรับอรุณ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นมา

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต							symbol
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด	เรื่องราว	
						 FB:Oldtown Boutique-House http://www.traphangthong.org/	
E20	การทำนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อ บ้านมนต์ศรี		✓			หมู่บ้านเล็กๆเชิงเขา ทำการเกษตรผสมผสาน ทำไร่นา และปลูกพืชผักปลอดสารพิษ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9	B02
	สิ่งอำนวยความสะดวกและยานพาหนะ						

แหล่งประวัติศาสตร์และมรดกโลกที่ผูกพันอยู่การดำเนินชีวิต					
รหัส	รายการวัฒนธรรม	Lit.	PAR	SUS T	พิกัด
F19	รถคอกหนู (รถสองแถว)	○	✓		หน้าตลาดวัดตระพังทอง 2P96+76C, Mueang Kao, Mueang Sukhothai District, Sukhothai 64210
					 แต่เดิมชาวบ้านเรียกกันว่า รถสองแถว ทุกวันนี้มีคนเรียกว่า รถคอกหนู เป็นรถโดยสารประจำทาง ระหว่างเขตเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ที่ตั้งของตัวเมืองสุโขทัยในปัจจุบัน ไปยังเมืองเก่า (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) และต่างอำเภอ เช่น สายศรีสำโรง สายกงไกรลาศ สายบ้านด่านลานหอย รถสองแถวสายสุโขทัย-เมืองเก่า เริ่มวิ่งในปี 2514 ว่ากันว่า คำว่า คอกหนู มาจากคำว่า “คอกหมู” โดยมีการตีไม่กันเป็นคอกและมีผู้โดยสารเป็นหมูคณะ แต่ด้วยสำเนียงการออกเสียงของชาวสุโขทัย เป็นภาษาไทยกลางสำเนียงสุโขทัย จึงกลายเป็นเรียกว่า “คอกหมู” รถคอกหมูที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวสุโขทัย และยังคงเป็นวิถีชีวิตหลักของคนในจังหวัด แม้ปัจจุบันรถคอกหมูสายสุโขทัย-เมืองเก่ายังมีให้บริการที่สถานีขนส่งผู้โดยสารสุโขทัย แต่กำลังประสบกับความเสี่ยงที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคม
					 awn
					B02

ตั๋มย้าปลาช่อนน้ำกะทิ

ตั๋มย้าหัวปลี

ข้าวแต่นางเสียด (โรยน้ำอ้อย) ทำช่วงพิธีตรุษสี่ไฉะลอม
กินสี่ถ้วย

การปักฉัตรหน้างานอุปสมบท *** การชุมนุมเทวดา

ลอดช่องน้ำกะทิใบเตย

แกงเขียวหวาน - ควรเป็นบวนขุน + บวนหน่อไม้

แกงปลาไหล กระเทียมอ่อน

ต้นผักสากกำลังสาบสูญไป >> ต้องฟื้นฟูการสืบต้นผักสาก (เดือนมีนา)

สังคโลก (โบราณวัตถุ) – การขายโบราณวัตถุออกนอกประเทศ/ การถือครองและการเปลี่ยนมือ ทำให้เราสูญเสียโบราณวัตถุ
เรือนทรงไทย ไม่มีเหลือแล้ว / เกวียนก็เริ่มหายไปแล้ว (ทุ่งหลวงเป็นแหล่งผลิตเกวียน)

พันพระ สามปลา เครื่องไม่แกะสลัก ต้องแก้ปัญหาแหล่งวัตถุดิบ

รำกลองยาว + มังคละเกรี หลงลืมและสาบสูญ

สถาปัตยกรรมไม้ มะม่วง ขนุน หายไป (หมากม่วงหมากกลาง) ใส่ชะลอม ต้นไม้พุททาร์ แสดงความกตัญญู

มวยผมไม้ไผ่ ถูกล้มไปตั้งแต่ 2376 งานวันพ่อขุน ควรมีการพูดถึง.....

เพลง - สำเนียง เรียงรัชตะ

อำหยาภักกล้วย – แบบลาวคั้ง

มะคืก เป็นชื่อหมู่บ้าน ในสุโขทัย

ขนมไส้ละมุด = เอกลักษณ์ ใช้ในพิธีตรุษ (ข้าวแต่น นางเล็ด ข้าวเกรียบหู้ช้าง ขนมไส้ละมุด) เป็นขนมให้สิ่พุพการี) หอม กระเทียม พริกเกลือ น้ำปลา ไม่กวาด

ขนมกวน (กอละแม – ตลาด) ข้าวเหนียวแดง

- (คล้ายขนมเทียน – ในตลาด แป้งคล้ายลูกตุย ไข่หี)

- ข้าวตอก >>> ขนมพระร่วง (ข้าวตอกน้ำกะทิ ในขนมสี่ถ้วย)

- น้ำพริกมะขามอ่อน ใส่ปูน้าบั้งให้หอม// แกงสะเออะปู

ทำขวัญแม่โพสพ >>> เดียวนี้ ทำนาปรัง ไม่ทำนาปี เลยละเลยกันไป

เรือนพนมาศ > ขาดการสืบทอด (ต้องเอาไปเป็นเครื่องขาย museum)

All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
A	A1	วัดศรีชุม	17.0269	99.6931	✓	
A	A2	วัดพระพายหลวง	17.0292	99.6998	✓	
A	A3	วัดตระพังทอง*	17.0176	99.709	✓	✓
A	A4	ตระพังวัดตระพังทอง*	17.0176	99.709	✓	✓
A	A5	วัดเขาตะพานหิน วัดสะพานหิน	17.0292	99.6998	✓	✓
A	A6	เขaperบาคใหญ่	16.99994711	99.68208742	✓	✓
A	A7	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	17.02	99.7047	✓	
A	A8	คลองแม่ลำพัน	17.04577689	99.70430197	✓	
A	A9	สรีดภงส์	17.003102	99.678035	✓	✓
A	A10	เทือกเขาประวิทย์	16.983217	99.673005	✓	✓
A	A11	โจกพระวังโจกพระวังหลวงพระวังลับพระขรรค์ (หินผามีด)	16.9884	99.6347	✓	✓
A	A12	เขาสะพานเรือ	16.966761	99.693475	✓	✓
A	A13	เข็ดโตน* เข็ดหอบ และ เข็ดประจักษ์อุกาล	16.9884	99.6347	✓	✓
A	A14	ดอกดิน	16.9884	99.6347	✓	✓
A	A15	ข้าวตอกพระวัง*	16.99972	99.682153	✓	✓
A	A16	ข้าวกับบาทพระวัง*	16.99972	99.682153	✓	✓
A	A17	เครื่องสังโลก*	17.01776	99.707543	✓	✓
A	A18	เงินพดด้วง*	17.01776	99.707543	✓	✓
A	A19	บ้านพื้นดินคนเมืองเก่า				
A	A20	บ้านพื้นดินคนเมืองเก่า				
A	A21	บ้านพื้นดินคนเมืองเก่า				
A	A22	Amazon cafe เมืองเก่า	17.01868345	99.7095245	✓	
A	A23	สุเทพ พรหมเพ็ชร	17.01456094	99.70876524	✓	
A	A24	ณรงค์ชัย ไดอินทร์	17.00609135	99.70967637	✓	✓
A	A25	มหาจักรี				
A	A26	นายเจริญ เปียจันทร์				✓
A	A27	นายปวิรูป สายสินธุ์ ปราชญ์ชาวบ้าน	17.01871638	99.70885577	✓	
A	A28	ลุงแอต อาณาจักรพ่อ	17.01780612	99.71554712	✓	✓
B	B1	วัดตระพังทอง	17.01778253	99.70903222	✓	✓
B	B1	วัดพระพายหลวง	17.0294134	99.69977774	✓	✓
B	B1	วัดเจตุพน	16.99807566	99.7071135	✓	✓
B	B1	วัดบ้านนา	17.01642094	99.73876637	✓	✓
B	B1	วัดวังตะคร้อ	17.04385187	99.66674884	✓	✓
B	B1	วัดโจกเป็ดอภิญญาโน	16.98337088	99.67302652	✓	✓
B	B2	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง	17.01797723	99.70769975	✓	
B	B3	วัดตระพังทอง	17.01778253	99.70903222	✓	✓

All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
B	B4	วรรณกรรมพื้นบ้านและเรื่องเล่า - ตำนานคลองแม่ราพัน	17.01795663	99.70763508	✓	
B	B5	ขอมดัตดิน - พิธีกรรมพืชมงคลแห่งชาตินครเชียงใหม่	17.0177826	99.70893303	✓	
B	B6	ข้าวดอกพระร่วง - วัดเทพพระบาทใหญ่	16.99994711	99.68208742	✓	
B	B7	งานช่าง - เครื่องสังคโลก				
B	B8	งานช่าง - เครื่องไม้แกะสลัก				✓
B	B9	งานช่าง - การฟื้นฟูพระ				✓
B	B10	งานช่าง - การสานปลาตะเพียนโบราณ				✓
B	B11	การทอกระพวงโบราณ	17.01786189	99.70369837	✓	✓
B	B12	ดูโบราณ* แกะสลักลายดูโบราณ	17.02260162	99.69845221	✓	✓
B	B13	ข้าวดอกพระร่วง*	17.02031343	99.73363239	✓	มีเนื้อหาในไฟล์ล่าสุด
B	B14	อาหารพื้นบ้าน - ขนมเงินเมืองเก่า				
B	B15	อาหารพื้นบ้าน - แกงสาหร่ายสดแห้ง (ปลาแห้ง) - <i>มีหนังสือพิมพ์เมืองเก่า</i>				
B	B16	อาหารพื้นบ้าน - แกงสังเบก (ใช้ปลาสร้อย)	ค เมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย สุโขทัย 64210			มีเนื้อหาในไฟล์ล่าสุด
B	B17	อาหารพื้นบ้าน - แกงไข่น้ำ	17.01836215	99.71047604	✓	มีเนื้อหาในไฟล์ล่าสุด
B	B18	อาหารพื้นบ้าน - ยำหยาบ				
B	B18	อาหารพื้นบ้าน - แกงหัวตาล				
B	B18	ต้มยำหยาบกล้วย				
B	B18	ย้ายอดมะกอก	17.01836215	17.01836215		เนื้อหาในไฟล์ล่าสุด
B	B18	ยำหัวปลี				
B	B18	ต้มบวนขนุน				
B	B19	แกงผักหวานไข่แดง (ปลาย่าง)				
B	B19	ยำไข่แดง				
B	B19	แกงประอะหน่อไม้				
B	B19	แกงซี่เหล็ก				
B	B19	แกงบอน				
B	B19	แกงอื้อมะพร้าว				
B	B19	แกงเขียวหวาน				
B	B19	ผัดเผ็ดกบ ปลา เนื้อ				
B	B19	ต้มปลาไหล ปลาอย่าง				
B	B20	ลูกผักสาบคอง/ต้มจืดน้ำพริก ทอแป้งใส่ผักสาบ (ยอด ใบ - ใบยอ)	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B21	ขนมแดงกวาง	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B22	ขนมไส้ละมุด*	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B22	ข้าวเหนียวแดง	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B23	ขนมจีตาด	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B24	ขนมดอกดิน	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ขนมตาล	17.01836215	99.71047604	✓	

All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
B	B25	ขนมครก	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ขนมใส่ไส้	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ขนมฟัก	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ขนมแดง	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ข้าวแต๋น	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B25	ข้าวต้มมัด	17.01836215	99.71047604	✓	
B	B26	หมอลง (นายแสง นาคทอง)				✓
B	B27	หมอลอก จีบเส้น				✓
B	B28	หมอลมเกียรดี จีบเส้น				✓
B	B29	หมอล้าน (นายมงคลดลฤก ยาสด ยาดำ)				✓
B	B30	ลุงดี ดวงคำ อายุ 98 ปี (พบพิ้งส์วัดวัดน้อย ตั้งศาลพระภูมิ)				✓
B	B31	นายเจริญ พนไฟลามทุ่ง งูสวัด ชัยวัฒน์หมา				✓
B	B32	ดาบญ รามใหญ่ (ตะพาน ลมชัก)				✓
B	B33	การชลประทาน- ไชยชนฟู*	16.98858888	99.63468999	✓	✓
B	B34	ศิลปะการแสดง- รำกลองยาว				✓
B	B41	นายพนมอ่องกลั่น ปราชญ์ชุมชนบ้านไผ่				✓
B	B42	กลองยาวชุมชนสี่โท นายเอี่ยม คุรุดีไปรง คุรุกลองยาว				✓
B	B43	ร่างเพลงพื้นบ้าน				✓
B	B44	แม่เพลงพื้นบ้าน				✓
B	B45	พิธีสลากภัตต์/ สลากภัตต์ข้าวหลาม				✓
B	B46	การไหว้พนบุญธรรมรอยพระพุทธบาท	17.01782368	99.7089545	✓	✓
B	B47	งานลอยกระทง	17.01786189	99.70369837	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B48	งานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช	17.00590276	99.82596792	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B49	ดำข้าวก่อนสงกรานต์	17.01780314	99.70895451	✓	✓
B	B50	งานย้อนอดีตมหาสงครามดงสุโขทัยสงกรานต์	17.01706203	99.70367276	✓	✓
B	B51	รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่*	17.01778253	99.70903222	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B52	บวชนาคสามัคคี	17.02935177	99.69979901	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B52	บวชนาคสามัคคี	17.01648257	99.73879884	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B52	บวชนาคสามัคคี	16.99798662	99.70705494	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B52	บวชนาคสามัคคี	17.0439135	99.66674871	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B53	มวยสมโภช (เน้นปราสาท) - 2480	17.01706153	99.70558525	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B54	งานกวนกระยาสารท				
B	B55	พิธีทำขวัญแม่พระพระโพธิ์พล	16.99494707	99.70559935	✓	ในไฟล์ล่าสุด
B	B56	ศาลาดาน้ำ	17.01862653	99.71298218	✓	ในไฟล์ล่าสุด
C	C1	วัดพระพายหลวง	17.02936397	99.69979573	✓	ในไฟล์ล่าสุด
C	C2	วัดระพังทอง	17.01774736	99.70894019	✓	ในไฟล์ล่าสุด

All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
C	C3	วัดศรีชุม	17.02706039	99.69315189	✓	ในไฟล์ล่าสุด
C	C4	วัดบ้านนา	17.01642095	99.7388202	✓	✓
C	C5	วัดเขตนพ	16.99805041	99.70709611	✓	
C	C6	วัดโงกเป็ดยกวิทยุโน	16.98338246	99.67305211	✓	
C	C7	วัดปากคลอง	17.0276836	99.69885097	✓	
C	C8	วัดวังตะคร้อ				
C	C9	วัดวิเวกนาราม (วัดเขตพ)	16.99613212	99.70536971	✓	
C	C10	โรงเรียนบ้านเมืองเก่า ศรีอินทราพิทย	17.01564296	99.70705504	✓	
C	C11	ถนนสังคโลก*	17.01687227	99.70973206	✓	✓
C	C12	ย่านสุโขทัยนคร 1	17.02143678	99.71011704	✓	พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
C	C13	ตลาดทำนน้ำรับเสด็จ	17.02114886	99.70672983	✓	พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
C	C14	ตลาดวัดตระพังทอง	17.01836212	99.71050112	✓	พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
C	C15	ย่านแกะสลักไม้ร่องตางพร				พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
C	C16	ศูนย์เรียนรู้กระหังโบราณ				พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
C	C17	กลุ่มฝึกการชุมนุมบ้านไต้*				✓
C	C18	พิพิธภัณฑ์เรือนพมภาค (บ้านป่าบงเจ็ญ)				✓
C	C18	ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง	17.01420599	99.71120714	✓	
C	C19	ศูนย์ชุมชนสุโขทัยนคร 3	17.02154828	99.71018603	✓	
C	C20	ศูนย์เรียนรู้บ้านพระพิมพ์เมืองสุโขทัย (0811970535)	17.00601774	99.71014529	✓	
C	C21	ศูนย์เรียนรู้เครื่องเคลือบดินเผาสังคโลก ชุมชนบ้านใหม่ตระพังทอง				
C	C22	อบต.เมืองเก่า	17.0401279	99.64606658	✓	✓
C	C23	เทศบาลเมืองเก่า	17.01899313	99.71460384	✓	✓
C	C24	ผืนป่า (ใช้ในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และ ภูมิปัญญาเกษตรพื้นถิ่น)				ไม่ต้องปักหมุด
C	C25	ศาลาประชาคม				ไม่ต้องปักหมุด
D	D1	กลุ่มหัตถกรรมโคร่ง	17.03784146	99.69912471	✓	
D	D2	กลุ่มสตรีศรีชุม	17.02167659	99.69260717	✓	✓
D	D3	สหกรณ์ไม้สักชุมชนใหญ่	17.02250217	99.69857046	✓	
D	D4	กลุ่มสตรีสีโท - กระหังโบราณ	17.02940269	99.71170668	✓	ในไฟล์ล่าสุด
D	D5	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านเมืองเก่าสุโขทัย	17.02778637	99.69776306	✓	✓
D	D6	หอเสือก				พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
D	D7	หอผ้าขามัว				พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
D	D8	ทำพรมเจ็ดเท้า				พบทวนโนไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
D	D9	ส้มไข่ (สนับสนุนเลี้ยงไก่พื้นถิ่น)				
D	D10	บายศรีโบราณชุมชนรามเล็ก				✓
D	D11	สุเทพสังคโลก	17.01463297	99.70879754	✓	ในไฟล์ล่าสุด
D	D12	อุษาสังคโลก	17.01507089	99.70955248	✓	ในไฟล์ล่าสุด

All_Code	รหัส	รายการวัฒนธรรม	X	Y	พิกัดตำแหน่ง	คำอธิบายเรื่องราว
D	D13	บัวสังคโลก	17.01560182	99.70941871	✓	ในไฟล์ล่าสุด
D	D14	ร้านไม้แกะสลัก อยุธยา (เฉลิม แต้มนคร)				
D	D15	บ้านดอกไม้ (ป้าอ้อพ) ชุมชนรามใหญ่				
D	D16	บ้านปรีดาภิรมย์	17.02174698	99.71064271	✓	✓
D	D17	ข้าวตอกพระร่วง			✓	✓
D	D18	สวนส้ม ถักญักดา (ชุมชนรามใหญ่)	17.02270085	99.69720176	✓	✓
D	D19	บ้านใหม่ สังคโลก แกะสลัก				
E	E1	กลุ่มเพลงพื้นบ้านเมืองเก่า				
E	E1	กลุ่มเพลงพื้นบ้านเมืองเก่า				พบทวนในไฟล์ล่าสุดแถบสีส้ม
E	E2	ชุมชนตะพังทองกลาง	17.01644404	99.71878103	✓	✓
E	E3	ชุมชนบ้านใต้ ทำขนมพระร่วง				✓
E	E4	ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย				
E	E5	เทศบาลเมืองเก่า	17.01888814	99.71462267	✓	link ที่ website
E	E6	องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า	17.01888814	99.71462267	✓	link ที่ website
E	E7	สำนักงานศิลปากรที่ 6	17.03179873	99.70334868	✓	link ที่ website
E	E8	บวชนาคสามัคคี (เวทพระสามัคคี) วัดตะพังทอง	17.01780899	99.70888645	✓	✓
E	E8	บวชนาคสามัคคี (เวทพระสามัคคี) วัดพระพายหลวง	17.02751627	99.69906116	✓	✓
E	E9	วิจิตรชนสุโขทัยนคร 3*	17.02134451	99.71012794	✓	
E	E10	วิจิตรลงแม่รำพัน				✓
E	E11	เล่นน้ำ หาบลา มหอยในเสื้อเสียดงส์	17.00314799	99.67689612	✓	✓
E	E12	มหรสพเมืองในอดีต - รางท่งน้ำตลาดวัดตะพังทอง	17.01756316	99.70892479	✓	✓
E	E13	มรสพเมืองในอดีต - โรงหนังศรีเมืองเก่า				ในไฟล์ล่าสุด
E	E14	มวยสมโภชน์ เนินปราสาท	17.01688749	99.70552129	✓	ในไฟล์ล่าสุด
E	E15	พระอาทิตย์ขึ้นที่เขาตะพานหิน	17.0233493	99.67516616	✓	ในไฟล์ล่าสุด
E	E16	พระอาทิตย์ตกที่หน้ารับเสด็จ	17.02092719	99.70404555	✓	ในไฟล์ล่าสุด
E	E17	ล้อเทียมเกวียนชุมชนลิโทะ	17.02688749	99.6931365	✓	✓
E	E17	ล้อเทียมเกวียนชุมชนลิโทะ	17.0294134	99.69980996	✓	✓
E	E18	ใบปดรีบรรณสะพานบุญวัดตะพังทอง	17.0176	99.709	✓	ในไฟล์ล่าสุด
E	E19	รดกอหนู	17.01816693	99.71051844	✓	✓
N = 173					110	108